

BIJVOEGSEL

Schriftelijke antwoorden van de minister van Justitie en Veiligheid, de minister voor Rechtsbescherming en de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid op vragen gesteld in de eerste termijn van de behandeling van **het wetsvoorstel Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Justitie en Veiligheid (VI) voor het jaar 2019 (35000-VI)**.

Vragen over het Global Compact on Migration

Vraag:

Er zijn nog veel vragen over het voornemen van het kabinet om het Marrakeshpact te ondersteunen. Wanneer krijgt de Kamer antwoord op deze vragen?

Antwoord:

Uw Kamer heeft recent bij verschillende gelegenheden aandacht gevraagd voor het VN Global Compact voor Veilige, Geordende en Reguliere Migratie (GCM) en onder meer middels de Regeling van Werkzaamheden van 16 oktober verzocht een brief over het voornemen van het kabinet het GCM in december in Marrakesh te steunen. Verder hebben de leden van uw Kamer een groot aantal schriftelijke vragen gesteld, met name over de juridische implicaties van het GCM. Tijdens de eerste termijn van het debat over de begroting Justitie en Veiligheid 2019 zijn ook door de leden van uw Kamer vele vragen gesteld.

Het kabinet neemt deze vragen - en de zorgen die hieruit blijken - serieus. Het betreft met name zorgen over het vestigen van nieuwe rechten en aanspraken, de juridische doorwerking van het GCM bij de invulling van nationale, Europese en internationale verplichtingen en verlies van beleidsvrijheid.

Deze vragen, die het werkterrein van meerdere bewindspersonen raken, verdienen een zorgvuldige analyse en beantwoording, zodat uw Kamer weet waar zij aan toe is met het GCM. Dit is reden voor het kabinet om de juridische implicaties van het GCM in beeld te brengen en deze te betrekken bij het kabinetsstandpunt.

De gevraagde Kamerbrief en de hiermee samenhangende vragen zal de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid mede namens de minister van Buitenlandse Zaken en minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking sturen.

Helaas is de juridische analyse nog niet gereed voorafgaand aan de begrotingsbehandeling. De staatssecretaris van Justitie en Veiligheid hecht eraan om voorafgaand aan de bijeenkomst in Marrakesh op 10 december met uw Kamer in debat te gaan over het GCM. Het kabinet zal daartoe de door uw Kamer gevraagde brief alsmede beantwoording van gestelde vragen zo spoedig mogelijk aan uw Kamer sturen.

Vraag:

Kan de SVenJ bevestigen of ontkennen dat het migratiepact ondertekend moet worden?

Antwoord:

Het GCM wordt inderdaad niet ondertekend, het is immers geen verdrag. Staten kunnen op 10 december in Marrakesh hun steun uitspreken.

Vragen van het lid Fritsma, S.R. (PVV)

Vraag:

Hoe lang wil de staatssecretaris nog doorgaan met de verlening van vergunningen aan migranten die geen bescherming nodig hebben?

Antwoord:

Asielvergunningen worden enkel verleend indien, na individuele toetsing, is vastgesteld dat de betreffende persoon vervolging of onmenselijke behandeling vreest bij terugkeer naar het land van herkomst.

Vraag:

Waarom krijgen asielzoekers die overlast veroorzaken, op rooftocht gaan en inbraken plegen een verblijfsvergunning?

Antwoord:

Wanneer misbruik wordt gemaakt van onze gastvrijheid en overlast wordt veroorzaakt of zelfs misdrijven worden begaan door asielzoekers is dat onacceptabel. In die gevallen wordt door de medewerkers in de vreemdelingen- en strafrechtsketen opgetreden. In geval van overtredingen en misdrijven is strafrechtelijke vervolging het uitgangspunt.

Het verlenen van een asielvergunning kan alleen aan de orde zijn wanneer in een zorgvuldige procedure is vastgesteld dat een vreemdeling bij terugkeer te vrezen heeft voor vervolging of onmenselijke behandeling. Overlastgevende asielzoekers kunnen geplaatst worden in bijzondere asielopvang (de extra begeleiding en toezichtlocatie (EBTL) gedurende de asielprocedure, die nog kan leiden tot vergunningverlening. Wanneer een vreemdeling die bij terugkeer te vrezen heeft, een misdrijf heeft begaan, bepaalt internationaal en EU-recht dat enkel verblijf kan worden geweigerd (of ingetrokken) indien sprake is van een 'ernstig misdrijf' (in geval van vrees voor onmenselijke behandeling) of van een 'bijzonder ernstig misdrijf' (bij vrees voor vluchtelingrechtelijke vervolging). Dit is het geval bij een onherroepelijke gevangenisstraf van 6, respectievelijk 10 maanden.

Vraag:

Er is nog steeds sprake van een stapeling van verblijfsaanvragen: 'Gratis schieten met verblijfsaanvragen tot het raak is.' De PVV eist een volledige asielstop: stop met de opvang, met het massale misbruik van procedures. Stop met islamisering en ontwrichting van de samenleving. Wat vindt de staatssecretaris hiervan?

Antwoord:

Het instellen van een asielstop past niet binnen de uitgangspunten van het kabinet en de kwalificaties die in deze vraag worden gegeven, worden niet herkend. Zoals in het regeerakkoord is afgesproken, is voor het kabinet het internationale asielrecht zoals neergelegd in het Vluchtelingenverdrag het uitgangspunt. Tegelijk voert het kabinet een brede migratieagenda die onder meer is gericht op het beheersen van migratie. Onderdeel daarvan is inzet op het wegnemen van de grondoorzaken van asielmigratie en bescherming in de regio. Parallel daaraan wordt gewerkt aan het flexibeler en efficiënter maken van het Nederlandse asielsysteem, waaronder het tegengaan van oneigenlijke vervolgaanvragen.

Vraag:

Kan de staatssecretaris de dramatische effecten van de kinderpardonregeling toegeven en is hij bereid daar eerlijk over te zijn? Is hij ook bereid daaraan de logische conclusie te verbinden om met de pardonregeling op te houden?

Antwoord:

In het regeerakkoord is aangegeven dat de regeling voor langdurig in Nederland verblijvende kinderen (kinderpardon) in haar huidige vorm gehandhaafd blijft. Onderdeel van die regeling is dat wordt getoetst of oprecht is gewerkt aan vertrek. Die voorwaarde zorgt ervoor dat de regeling geen onnodige aanzuigende werking heeft en niet botst met het terugkeerbeleid. Daarmee is een uitgebalanceerde keuze gemaakt. De staatssecretaris ziet dan ook geen reden de geldende regeling te beëindigen.

Vragen van het lid Helder, L.M.J.S. (PVV)**Vraag:**

MJenV heeft toegezegd de administratieve rompslomp te verminderen voor de opsporing, maar niet voor de wijkagent. Geldt deze belofte ook voor de basisteams?

Antwoord:

Ja. Zoals de MJenV in de Ontwikkelagenda Gebiedsgebonden Politie (GGP) heeft aangegeven wordt voor de teamchefs meer lokale ruimte gecreëerd, zodat zij zelf meer beslissingen kunnen nemen. Daarnaast kunnen agenten op straat beschikken over meer faciliteiten, zoals chromebooks, waardoor zij mobiel kunnen werken.

Vraag:

De Haagse werkelijkheid staat mijlenver van de werkelijkheid op de straat, hoe gaat de MJenV deze kloof overbruggen?

Antwoord:

De MJenV legt regelmatig werkbezoeken af om kennis te nemen van de werkelijkheid op straat. Hij heeft geluisterd naar de kritiek, problemen over werkdruk, administratieve lasten en de noodzakelijke vernieuwing in de opsporing en heeft zich dat zeer aangetrokken. Het arbeidsvoorwaardenakkoord dat is afgesloten komt tegemoet aan de werkdruk, de vernieuwing in de opsporing en aan de arbeidsomstandigheden. Elke vier maanden is er een gesprek van de MJenV met de bonden en de korpsleiding over de uitvoering van de gemaakte afspraken. Het kabinet zorgt voor versterking van de politie. Keuzes over de inzet vinden vooral lokaal plaats, dicht bij de werkelijkheid van de agent, het gezag en de burger.

Vraag:

Is de MJenV het ermee eens dat het geweldsmonopolie alleen bij de politie hoort?

Antwoord:

Het toepassen van geweld met gebruik van een geweldsmiddel is een bevoegdheid die in beginsel alleen toekomt aan de gewapende macht van de overheid, (de krijgsmacht en) de politie. Slechts in zeer uitzonderlijke gevallen worden geweldsmiddelen aan anderen toegekend. Zo kan een buitengewone opsporingsambtenaar (BOA) in het openbaar vervoer optioneel beschikken over handboeien en/of een wapenstok. De BOA en de politie werken complementair aan elkaar. De BOA is actief in de openbare ruimte voor het verbaliseren van feiten inzake overlast en leefbaarheid. Zij hebben derhalve een beperkte opsporingsbevoegdheid. Zij nemen geen taken van de politie over. Thans zijn er circa 3900 BOA's in Nederland in het domein openbare ruimte waarvan circa 1200 in de vier grote steden.

Uw Kamer heeft voorafgaand aan het plenaire debat over de beleidsreactie inzake de Evaluatiecommissie Politiewet 2012 verzocht om een nadere uiteenzetting van de samenwerking tussen de BOA en de politie in het lokale domein. De MJenV zendt deze brief nog dit jaar aan uw Kamer.

Vraag:

Er komt naar aanleiding van rapporten en gesprekken, extra geld beschikbaar voor onder andere het OM, maar dit is geen structureel geld. Waar is de visie van de minister voor de langere termijn?

Antwoord:

Dit kabinet investeert zowel incidenteel als structureel in de strafrechtketen. Zo ontvangt de politie 291 miljoen euro, de organisaties in de strafrechtketen 20 miljoen euro voor het opvangen van keteneffecten en is er 10 miljoen euro beschikbaar gesteld voor structurele versterking van de aanpak van ondermijnende criminaliteit door betrokken organisaties. Daarnaast is er incidenteel budget beschikbaar gesteld, waaronder 100 miljoen euro incidenteel voor de versterking van de aanpak van ondermijning.

Vraag:

Waarom is de taakstraf nog steeds mogelijk als een agent met grof geweld wordt bejegend?

Antwoord:

Voorop staat dat iedere vorm van geweld tegen functionarissen met een publieke taak, waaronder politieagenten, onaanvaardbaar en uiterst laakbaar is en dat hier hard tegen moet worden opgetreden. Ook heeft MJenV op 15 november jl. een wetsvoorstel aan uw Kamer aangeboden waarmee het hinderen van hulpverleners zwaarder wordt bestraft. Geweld tegen functionarissen met een publieke taak waarbij sprake is van enig lichamelijk letsel, valt reeds onder de wettelijke regeling die het opleggen van taakstraffen beperkt (artikelen 22b en 181 Sr). Het formuleren van een strafeis in iedere zaak blijft maatwerk waarbij de officier van justitie rekening houdt met de omstandigheden waaronder feit is gepleegd, de ernst van het feit (maatschappelijke context, de aard van het slachtoffer) en de

persoon van de dader. Uiteindelijk oordeelt de rechter over een passende sanctie. Officieren van justitie en rechters hebben voldoende instrumenten en ruimte om in dit type zaken maatwerk te leveren.

Vraag:

Waarom twijfelt de minister aan de meerwaarde van het stroomstootwapen?

Antwoord:

De MJenV ziet de operationele meerwaarde ook maar constateert dat een aantal zaken nog moet worden uitgezocht. Dit betreft de motie Ellemeet, ten aanzien van de inzet van dit middel in de GGZ. Daarnaast vindt nog onderzoek plaats naar wat wetenschappelijk bekend is over mogelijke gezondheidseffecten van dit middel. Het streven is dit onderzoek in het voorjaar 2019 aan uw Kamer te doen toekomen. Dan is een afgewogen beslissing en bespreking daarvan met uw Kamer mogelijk.

Vraag:

Is de minister op de hoogte dat de politie op termijn versterkt moet worden met 5.000 fte? Wat is hierop de (lange termijn) visie van de minister?

Antwoord:

Het kabinet zet in op versterking van de politie door middelen ter beschikking te stellen waarmee de formatie structureel wordt uitgebreid met ruim 1100 fte. Daarnaast investeert het kabinet in middelen zodat ook sprake is van een moderne goed toegeruste politie. Het gaat alles bij elkaar om een structurele verhoging van het politiebudget met 291 miljoen. Daarmee is sprake van een aanzienlijke versterking van de politie.

Vraag:

De enige oplossing voor te lage straffen is een wettelijke ondergrens, een minimumstraf. Die hebben we nu ook, maar die is één dag, dat vindt mijn fractie te kort. Wat vinden beide ministers hiervan?

Antwoord:

De MJenV ziet geen aanleiding om de rechterlijke straftoemtingsvrijheid met behulp van minimumstraffen te beperken. Ons Wetboek van Strafrecht kent algemene omschrijvingen van strafbaarstellingen die voor zowel het lichtste als het zwaarste delictsscenario kunnen worden benut. De rechter heeft een ruime straftoemtingsvrijheid en kan steeds per individueel geval maatwerk leveren en een passende straf opleggen. Dat doet de strafrechter uiterst consciëntieus en professioneel, rekening houdend met alle relevante feiten en omstandigheden.

Voor zover de vraag ziet op de minimale gevangenisstraf van een dag die naast een taakstraf wordt opgelegd bij veroordelingen die vallen onder het taakstrafverbod verwijst de MRb naar de beleidsreactie op de recent uitgevoerde evaluatie Wet beperking oplegging taakstraffen (Kamerstukken II, 29 279, nr. 456). De conclusie uit deze evaluatie was dat de wet een uitwerking heeft gehad in de door de wetgever beoogde richting en dat sinds de invoering van de wet het aandeel solitaire taakstraffen voor misdrijven die onder de wet (artikel 22b Sr) vallen is gedaald. De aanbeveling om een combinatie van een voorwaardelijke gevangenisstraf met gedragsbeïnvloedende voorwaarden plus een taakstraf mogelijk te maken is niet overgenomen. Voor de misdrijven die vallen onder het taakstrafverbod geldt dat recht moet worden gedaan aan de inbreuk op de lichamelijke integriteit. De straf dient dan ook een stevig vergeldend karakter te hebben. In lijn met de huidige formulering van de wet kan voor deze misdrijven alleen een taakstraf worden opgelegd in combinatie met een onvoorwaardelijke gevangenisstraf.

Vraag:

Naar aanleiding van bespreking van geweld door hooligans. Er worden met kettingen hulpverleners mishandeld. De MJenV gaf in antwoord op de motie van mw. Helder: 'ik zie geen reden om mijn aanpak en de strafmaatregelen nu aan te passen.' Mijn vraag is wanneer dan wel?

Antwoord:

Agressie en geweld tegen werknemers met een publieke taak wordt al hard aangepakt. Politie en OM hebben in 2010 opsporings- en vervolgingsafspraken gemaakt die toezien op een eenduidige, landelijke en harde aanpak van daders met onder andere afspraken over een hoge prioritering, lik op stuk beleid. Op dit moment wordt de aanpak geëvalueerd; begin volgend jaar worden hiervan de resultaten verwacht. Ook heeft de MJenV onlangs een wetsvoorstel ingediend waarin de strafmaxima voor het hinderen van hulpverleners worden verhoogd.

Vraag:

Voor inzicht in de aard en omvang van geregisterde criminaliteit wordt (in afwachting van het WODC-rapport) gebruik gemaakt van de veiligheidsmonitor. In de veiligheidsmonitor worden veel misdrijven niet meegenomen. Waarom geen nieuw meetinstrument of een goed meetinstrument in plaats van de veiligheidsmonitor?

Antwoord:

Er zijn reeds diverse monitors en periodieke onderzoeken die ontwikkelingen in aard en omvang van de criminaliteit in beeld brengen, onder andere: Criminaliteit en Rechtshandhaving (Wetenschappelijk Onderzoeks -en Documentatiecentrum , Centraal Bureau voor de Statistiek, Raad voor de Rechtspraak), de Veiligheidsmonitor (CBS), het Nationaal dreigingsbeeld georganiseerde criminaliteit (politie), de Monitor georganiseerde criminaliteit (WODC) en de Strafrechtketenmonitor (ketenorganisaties, WODC en Ministerie van JenV). Deze monitors geven in gezamenlijkheid niet alleen een beeld van criminaliteit die via aangiftes bekend wordt, maar ook van gegevens uit slachtofferenquêtes. In aanvulling hierop doet het WODC onderzoek naar mogelijkheden om beter zicht te krijgen op de omvang van vormen van criminaliteit die niet of in mindere mate via aangiftes bekend worden, zoals ondermijnende criminaliteit of cybercrime. Dit onderzoek is naar verwachting in december 2018 gereed. Een aanvullend meetinstrument heeft geen meerwaarde.

Vraag:

De vreemdelingendatabank wordt door de politie alleen gebruikt bij verdenkingen. Maar vingerafdrukken kunnen van waarde zijn bij opsporing, diefstal en inbraak. Deze misdrijven zijn aangemerkt als HIC. Bent u bereid de politie weer toegang te geven tot de vreemdelingendatabank in het kader van de opsporing?

Antwoord:

De politie kan reeds in bepaalde situaties, met waarborgen omkleed en volgens vaste procedures toegang verkrijgen tot bepaalde informatie uit migratiesystemen omwille van opsporing. Dit moet tevens plaatsvinden binnen de geldende kaders en privacywetgeving; doelbinding en proportionaliteit zijn hierbij uitgangspunt. De verwerking van gegevens over vingerafdrukken van vreemdelingen, die worden verzameld met het oog op de uitvoering van de vreemdelingenwetgeving, vallen onder het regime van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG). In de AVG is het beginsel neergelegd dat persoonsgegevens niet verder mogen worden verwerkt wanneer dat onverenigbaar is met het doel waarvoor ze zijn verkregen. De AVG voorziet wel in de mogelijkheid tot het maken van een uitzondering als dat gebaseerd is op een Unierechtelijke of lidstaatrechtelijke bepaling. Daarbij zijn tevens de overwegingen van proportionaliteit en subsidiariteit aan de orde.

De raadpleging van het vingerafdrukkenbestand van vreemdelingen ten behoeve van de opsporing van strafbare feiten in het geval van een misdrijf waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten, is geoorloofd indien een van de volgende twee voorwaarden is vervuld: (1) er bestaat een redelijk vermoeden dat de verdachte een vreemdeling is, of (2) in het belang van het onderzoek en het opsporingsonderzoek op een dood spoor is beland, dan wel dat snel resultaat geboden is bij de opheldering van het misdrijf. Het behoort telkens tot de bevoegdheid van de officier van justitie om de afweging te maken of aan een van de voorwaarden is voldaan. Deze beslissing kan de officier van Justitie niet eerder nemen dan nadat hij toestemming van de rechter-commissaris heeft verkregen.

Vraag:

De PVV wil dat de bezuinigingen op de politie stoppen en dat gesloten politiebureaus weer worden geopend. Zodat mensen weer op een bureau terecht kunnen voor een aangifte in

plaats van bij een steunpunt. Wat vindt de MJenV hiervan?

Antwoord:

De MJenV is van mening dat de politie toegankelijk moet zijn voor de burger. De dienstverlening, bereikbaarheid en beschikbaarheid van politie staan voorop. Dit is echter niet alleen te koppelen aan bureau's. De politie geeft juist op veel meer en eigentijdse manieren vorm aan deze nabijheid bijvoorbeeld door het realiseren van pop-up politiebureaus, wijktafels, een politiebus of -tent op uiteenlopende locaties zoals winkel- en buurtcentra. Daarnaast kunnen (wijk)agenten steeds beter tijd- en plaatsonafhankelijk werken bijvoorbeeld door het gebruik van chromebooks, waardoor zij bij mensen thuis aangiften kunnen opnemen. Ook kunnen agenten op straat door Mobiel Effectiever op straat (MEOS) beschikken over actuele informatie.

Vraag:

Waarom is er geen structurele financiering van de aanpak van ondermijning en kiest het kabinet voor een eenmalig bedrag in de vorm van een ondermijningsfonds?

Antwoord:

Het ondermijningsfonds van 100 miljoen euro is inderdaad incidenteel. Daarnaast is echter ook 10 miljoen euro structureel beschikbaar gesteld voor de aanpak van ondermijning. Ter invulling van deze middelen is een breed pakket aan zowel preventieve als repressieve maatregelen samengesteld, op basis van concrete versterkingsplannen van de regio's en de betrokken landelijke partners. Hierover heeft MJenV uw Kamer uitvoerig geïnformeerd in zijn brief van 16 november 2018.

Vragen van het lid Graaf, M. de (PVV)

Vraag:

Wanneer kunnen we het wetsvoorstel verwachten dat verblijf in terroristisch gebied strafbaar stelt?

Antwoord:

Het advies van de Afdeling advisering van de Raad van State over dit wetsvoorstel is inmiddels ontvangen. Op dit moment wordt de laatste puntjes op de "i" gezet. Na verwerking van het advies zal het wetsvoorstel z.s.m. worden ingediend bij de Tweede Kamer.

Vraag:

Bepaalde islamitische uitingen moeten we strafbaar stellen als opiniegeweld. Wat is volgens de minister 'opiniengeweld'?

Antwoord:

In Nederland staat de vrijheid van meningsuiting hoog in het vaandel. Die vrijheid wordt slechts beperkt door de grenzen die de wet daaraan stelt. Dat is – en blijft – het uitgangspunt van dit kabinet. De MSZW heeft daarbij aangetekend dat dat niet wil zeggen dat alle opinies ook een constructieve bijdrage aan het maatschappelijk debat hebben. Vooral niet waar incidenten worden uitvergroot en groepen in een bepaalde context worden geplaatst. Daarvoor heeft hij de term 'opiniengeweld' gebruikt. Polariseren, uitvergroting van verschillen en eenzijdige berichtgeving bevorderen de samenhang in onze samenleving niet. Daar heeft MSZW terecht aandacht voor gevraagd. Dat doet echter niets af aan het geldende wettelijke kader.

Vraag:

Om de jihad te bestrijden zal de regering het lef moeten hebben om de islam te zien voor wat het is en stoppen met wegstijven. Een jihadist is een islamiet die dood en verderf komt zaaien. Wat vindt de minister hiervan?

Antwoord:

Gewelddadige jihadisten beroepen zich op de islam, althans hun lezing daarvan.

Het jihadisme is daarmee een geperverteerde vorm van de islam, net zoals andere religies en politieke stromingen geperverteerde, extremistische varianten kennen. Het gaat niet om het bestrijden van een religie maar om het bestrijden van dat extremisme: diegenen die zich schuldig maken aan extremisme en terrorisme – van welke signatuur dan ook – worden aangepakt.

Vraag:

De veiligheid van Nederlandse burgers is in het geding. Wanneer verlaat Nederland het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM)?

Antwoord:

Het opzeggen van het EVRM is niet aan de orde. Het EVRM is een groot en onmisbaar goed in onze democratische rechtsstaat. Voor een goed functionerende rechtsstaat zijn mensenrechten essentieel, zoals ook de scheiding der machten, rechtszekerheid en onafhankelijke rechtspraak dat zijn. De fundamentele rechten en vrijheden die in het EVRM zijn neergelegd zijn er voor de bescherming van alle burgers, tegen medeburgers én tegen de overheid. Het EVRM is ook een groot goed omdat het de rechtsstaat in andere Europese landen toets.

Vraag:

"Dat we moeten vrezen voor meer ellende is volgens de NCTV het nieuwe normaal. Alsof we moeten leven met af en toe wat bloed. Dat is de verachtelijke houding die ik bij dit kabinet zie. Alsof er niks aan valt te doen. Het kabinet heeft wel enige invloed op het tijdsgewricht." Wanneer verlaat de MJenV deze verachtelijke tijdsgeest en zorgt hij ervoor dat de bevolking weer echt beschermd gaat worden?

Antwoord:

De MJenV herkent zich niet in het geschetste beeld en doet er alles aan om de veiligheid in Nederland te bevorderen. Geweld wordt niet getolereerd. Nederland beschikt over een breed instrumentarium om extremisme aan te pakken. Op alle niveau's werken overheidsdiensten samen om signalen van gewelddadig extremisme en terrorisme vroegtijdig te herkennen en op te volgen. Het volgen en daarna de arrestatie van 7 mannen, die met de voorbereiding van een terroristische aanslag bezig waren, is daar een goed voorbeeld van. Als er strafbare feiten worden geconstateerd kan het OM strafrechtelijke vervolging instellen.

Vraag:

Is islamkritiek geuit door iemand met linkse denkbeelden - een echte progressieveling, die ook links stemt - een voorbeeld van rechts-extremisme? Wat vindt de minister: ja of nee? En kan hij dit onderbouwen?

Antwoord:

Ongeacht de politieke overtuiging van iemand is binnen de grenzen van de vrijheid van meningsuiting kritiek op de islam toegestaan. Als deze grens wordt overschreden is het aan de rechter om dat van geval tot geval te beoordelen.

Kritische uitingen inzake religie overschrijden de grens van de vrijheid van meningsuiting indien zij kunnen worden gekwalificeerd als groepsbelediging of het aanzetten tot discriminatie, haat of geweld. Bij het beoordelen van de strafbaarheid en van de uiteindelijke strafmaat kan de achterliggende ideologie van de dader van belang zijn, bijvoorbeeld als de wijze van uiting van die ideologie al eerder is gekwalificeerd als een strafbare gedraging.

Vraag:

De overheid treedt slap op en dat biedt mogelijkheid tot geweld. Vindt de MJenV het echt normaal dat mensen tegen elkaar worden opgezet door het faciliteren van geweld?

Antwoord:

De Nederlandse overheid treedt op tegen gebruik van geweld – of het nu terroristisch of anders van aard is. Daar zijn de inlichtingen- en veiligheidsdiensten ook op ingesteld.

Vraag:

Vindt de minister het normaal dat we altijd waakzaam moeten zijn op "haatbaarden" of hun eventueel iets fatsoenlijker jihadvrienden?

Antwoord:

Bij een veilige samenleving horen ook een politie, een OM en inlichtingen- en veiligheidsdiensten die die veiligheid realiseren en bewaken en dreigingen neutraliseren, ongeacht uit welke hoek die eventuele dreiging afkomstig is.

Vragen van het lid Markuszower, G. (PVV)**Vraag:**

Kan de MJenV aan Nederland uitleggen waarom een islamknuffelaar het islamitisch terrorisme kan bestrijden? Begrijpt de MJenV dat hij de rode loper voor terroristen uitrolt en de levens van vele Nederlanders op het spel zet?

Antwoord:

Aan de benoeming van de nieuwe NCTV is een uiterst zorgvuldig proces voorafgegaan. De functie van de nieuwe NCTV is een zware functie, die een grondige beoordeling vereist. De terrorismebestrijding, evenals de beveiliging van bedreigde politici, is bij de nieuwe NCTV in goede handen.

Vraag:

Heeft de MJenV ook overwogen Mohammed B. of de imam die opriep Geert Wilders te vermoorden, verantwoordelijk te maken voor onze nationale veiligheid?

Antwoord:

Nee.

Vraag:

Heeft de MJenV een rechtshulpverzoek gedaan aan Pakistan met betrekking tot de imam die een fatwa heeft afgeroepen op Geert Wilders? Is deze imam al gearresteerd? Kan de MJenV hier achteraan gaan en hierover een update geven?

Antwoord:

De MJenV doet geen uitspraken over individuele strafzaken. Het staat direct betrokkenen, zoals een aangever, echter te allen tijde vrij om bij het OM te informeren naar de stand van zaken rondom een aangifte en mogelijke stappen in dat kader.

Vraag:

De PVV stelt voor dat iedere banktransactie van en naar islamitische landen met 0,1 procent belast moet worden zodat daarvan de beveiliging van joden kan worden gefinancierd. Wat vindt de MJenV hiervan?

Antwoord:

Er is op dit moment geen aanleiding om extra financiële middelen aan te wenden om aanvullende beveiligingsmaatregelen te nemen voor de beveiliging van de Joodse gemeenschap. De beveiliging van Joodse instellingen en synagogen behoort tot de verantwoordelijkheden van het betreffende lokale gezag – de lokale driehoek dus. Die beveiliging wordt door de lokale overheden uiterst serieus genomen, zo is de MJenV bij diverse werkbezoeken aan synagogen en joodse instellingen gebleken. De MJenV ziet geen rechtsgrond voor de door de PVV voorgestelde belasting.

Vraag:

Lustmoordenaars uit TBS-klinieken lopen rond en kunnen nieuwe slachtoffers maken. Is de minister bereid te starten met puinruimen en te stoppen met de verloven voor tbs'ers?

Antwoord:

De tbs-maatregel levert een belangrijke bijdrage aan de veiligheid van Nederland. De tbs-maatregel is namelijk effectief: tussen 1984 en 2008 is de recidive van ex-tbs-gestelden voor ernstig strafbare feiten meer dan gehalveerd, van ruim 36 procent naar 17 procent. Verlof is een onlosmakelijk onderdeel van de tbs-maatregel. De beslissing om een tbs-gestelde met verlof te laten gaan, komt op zorgvuldige wijze tot stand. Aan elke verlofbeslissing liggen uitgebreide adviezen van de kliniek en het onafhankelijke Adviescollege Verloftoetsing tbs-gestelden (AVT) ten grondslag. De adviezen zijn gebaseerd op wetenschappelijk onderbouwde risicotaxatie-instrumenten. Het AVT bestaat uit forensisch psychiaters en psychologen, juristen en wetenschappelijk adviseurs.

Vraag:

Wat gaat de minister doen om het OM te laten stoppen met intimidatieprocessen?

Antwoord:

Een vervolgingsbeslissing is een eigenstandige bevoegdheid van de officier van justitie, waarna het laatste woord aan de rechter is. Het OM stelt alleen vervolging in als na strafrechtelijk onderzoek naar het oordeel van de officier van justitie sprake is van voldoende wettig en overtuigend bewijs en als vervolging vanuit maatschappelijk oogpunt opportuun is. Als zodanig fungeert het OM ook binnen onze rechtsstaat.

Vraag:

Wat gaat de minister doen aan de uitspraken die enkel plannen van georganiseerde misdaad stimuleren? Wat gaat de minister doen om een einde te maken aan deze lage straffen?

Antwoord:

MRb herkent het beeld niet dat de rechter uitspraken doet die de georganiseerde misdaad stimuleren. Het is aan de onafhankelijke rechter om te bepalen welke sanctie wordt opgelegd. Voorts moet de effectiviteit van de aanpak van georganiseerde misdaad niet alleen worden afgemeten aan de hoogte van een opgelegde straf. Onderdeel van de integrale aanpak kan ook zijn het verstoren van criminele activiteiten of het inzetten van andere dan strafrechtelijke interventies.

Vraag:

De rechterlijke macht is handlangster van de legal jihadisten. Wilders wordt vervolgd, want de monden van kritische politici moeten worden gesnoerd. OM vervolgt de blokkeerfriezen terwijl zij juist de kinderen willen beschermen. De TBS 'er die de misdaad pleegt krijgt slecht drie jaar, maar de vader krijgt vierenhalf jaar cel. Het systeem straft helden maar pampert criminelen. No surrender leden krijgen slechts tweeënhalve jaar cel voor de poging hun leider vrij te krijgen. Wat is dit voor signaal naar de maatschappij?

Antwoord:

De wetgever heeft bepaalde gedragingen strafbaar gesteld en geeft aan welke maximale straf daarvoor door een rechter opgelegd kan worden. De beslissing over de vervolging wordt door het OM genomen en over de uiteindelijke op te leggen straf beslist de rechter. Daarbij wordt rekening gehouden met de feiten en omstandigheden van het geval en de persoon van de verdachte.

De veronderstelling dat rechters in Nederland lage straffen opleggen klopt niet. Zo blijkt uit recent onderzoek (bundel Criminaliteit en rechtshandhaving 2018) dat in Nederland, in vergelijking met andere landen, de kans op een gevangenisstraf bij een veroordeling relatief hoog is. Uit een evaluatie van de Wet Beperking Oplegging Taakstraffen blijkt bovendien dat er een trend zichtbaar is dat rechters daders veel minder vaak alleen maar een taakstraf opleggen.

Vraag:

De PVV wil dat advocaten die liegen of schuiven met feiten moeten worden gecorrigeerd. De PVV wil dat het verstrekken van feiten die onjuist zijn door advocaten strafbaar wordt gesteld. Wat vindt de MRb daarvan?

Antwoord:

Dat advocaten geen feitelijke informatie mogen verstrekken waarvan zij weten of behoren te weten dat deze onjuist is, staat in artikel 8 van de Gedragsregels advocatuur. Op de naleving hiervan wordt door de deken en de tuchtrechter toegezien. Deze instanties zijn in de Advocatenwet aangewezen om het handelen van de advocaat tegen het geheel van de voor hem geldende normen te bezien. Uitgangspunt is dat de advocaat in beginsel mag uitgaan van de feitelijke mededelingen van zijn cliënt en deze namens zijn cliënt naar voren kan brengen. In het strafrecht ligt de verplichting genoemd in artikel 8 van de Gedragsregels advocatuur genuanceerder nu de advocaat niet geacht wordt gegevens te verstrekken die belastend kunnen zijn voor diens cliënt. Strafbaarstelling is niet aan de orde nu de advocatuurlijke regelgeving voldoende instrumenten biedt.

Vraag:

In gevangenissen worden feesten gevierd met binnengesmokkelde drugs. Is de minister bereid te stoppen met het sluiten van gevangenissen, het hardwerkende personeel met rust te laten en te zorgen dat er per gevangenis een drugshond beschikbaar is?

Antwoord:

Over de achtergrond en de afwegingen bij het sluiten van gevangenissen is bij het AO Gevangeniswezen uitgebreid gesproken. Geen maatregelen treffen op dit punt is onverantwoordelijk. Daar komt bij dat de leegstand jaarlijks onnodig geld kost. Dat door het financieren van leegstand deze middelen nu niet kunnen worden besteed aan ander (veiligheids)beleid, zoals verdere vermindering van de recidive, is onwenselijk en strookt niet met de ambitie van het kabinet om Nederland veiliger te maken. Natuurlijk is dit vervelend nieuws voor de medewerkers die het betreft. Gelukkig behouden zij een baan bij DJI. Voor de kerst weten medewerkers wat hun nieuwe werkplek wordt. De MRb vindt het belangrijk dat medewerkers zo snel mogelijk rust en duidelijkheid krijgen over hun nieuwe plek. Over contrabande in gevangenissen zijn de afgelopen periode diverse berichten verschenen. De MRb vindt drugs en losbandig gedrag volstrekt onacceptabel. In de gevangenis zit je om je straf uit te zitten, en niet om feest te vieren. Het is goed dat er direct actie is ondernomen in Zaanstad. Op de desbetreffende afdelingen zijn grondige spitacties uitgevoerd. De afgelopen tijd is in JC Zaanstad het toezicht op smokkelwaar versterkt door het uitvoeren van extra zoekacties en celcontroles. Hierbij worden ook drugs- en telefoonhonden ingezet. Het beleid is erop gericht om contrabande zo veel als mogelijk te voorkomen en tegen te gaan. Om dit beleid te versterken heeft de MRb een wetsvoorstel ingediend voor strafbaarstelling van het binnenbrengen van voorwerpen in gevangenissen.

Vragen van het lid Oosten, F. van (VVD)**Vraag:**

Bibob toetsing werkt alleen voor overheden. Waarom zorgen we er niet voor dat de Bibob toets op basis van vrijwilligheid voor particuliere eigenaren van panden beschikbaar komt die doorverkoop of verhuur aan criminelen willen voorkomen. Daarnaast wil ik dat de minister gaat bekijken welke voordelen een verplichte Bibob toets voor particuliere eigenaren kan opleveren voor wijken die nu ten onder dreigen te gaan aan criminaliteit. Graag een reactie.

Antwoord:

Om een beter beeld te krijgen van hun potentiële huurders kunnen particulieren nu al verschillende informatiebronnen raadplegen. Daarbij valt te denken aan het Handelsregister van de Kamer van Koophandel en het Centraal Insolventieregister. De wet Bibob heeft tot doel te voorkomen dat de overheid onbedoeld criminele activiteiten faciliteert bij het verlenen van onder meer vergunningen of bij aanbestedingen. Bibob is daarom niet het juiste instrument voor particuliere huizenbezitters om criminele huurders te weren. De wet Bibob hierop aanpassen zou de wet in zijn kern wijzigen. Binnen de wet Bibob kunnen zeer privacygevoelige persoonsgegevens verzameld worden waar strenge waarborgen gelden. Deze complexe gegevens vereisen expertise om te duiden en een hoge mate van vertrouwelijkheid.

Bij kwetsbare wijken met veel overlast en criminaliteit is er de mogelijkheid de Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek van toepassing te verklaren. Het biedt gemeenten de mogelijkheid om in aangewezen wijken, straten of wooncomplexen selectieve woningtoewijzing toe te passen. Bij het verlenen van een woonvergunning kunnen dan ook eventuele antecedenten van de toekomstige huurder worden betrokken. Diverse gemeenten passen deze maatregel toe, zoals Nijmegen, Tilburg, Den Bosch, Schiedam, Dordrecht en Zaanstad.

In 2017 hebben de leden Recourt (PvdA) en Kooiman (SP) met een motie aandacht gevraagd voor een gezond ondernemingsklimaat. Als het gaat om particuliere ondernemingen maken inmiddels een aantal gemeenten gebruik van de mogelijkheid om in de APV een vergunningplicht in te stellen voor panden, branches en/of straten om de veiligheid, en leefbaarheid te bevorderen en een malafide ondernemersklimaat tegen te gaan. Op een dergelijke vergunningplicht kan de wet Bibob worden toegepast.

Vraag:

Is de minister bereid de digitale politie gebruik te laten maken van vrijwilligers uit het bedrijfsleven die verstand hebben van cybervragen?

Antwoord:

MJenV steunt van harte het idee van de inzet van politievrijwilligers bij de bestrijding van cybercrime. De politie is hiermee aan de slag. Zo is er een aantal pilots in voorbereiding binnen de politie waarbij politievrijwilligers specifiek worden ingezet op een discipline of taak. Bijvoorbeeld vrijwilligers die als cyberspecialisten surveilleren op het Dark web. Ook is er aandacht voor de samenwerkingsverbanden tussen politie en bedrijven in het Verenigd Koninkrijk. De politie onderzoekt momenteel of en in hoeverre het Engelse model voor de inzet van politievrijwilligers dat daar wordt toegepast ook geschikt is voor Nederland.

Vraag:

Kan inmiddels elke beeldopname gebruikt worden bij eventuele vervolging? Zijn hier nog belemmeringen? Geldt dit ook voor beeldopnames die niet aan het zogenaamde kenbaarheidsvereiste voldoen, zoals beelden die op straat gemaakt zijn met een smartphone? Kunnen deze beeldopnames ook eenvoudig aan opsporingsdiensten worden afgestaan/ingeleverd? Kan de minister daarbij ingaan op eventuele problemen in het licht van de AVG?

Antwoord:

Camerabeelden kunnen altijd worden aangeleverd bij de politie of worden gevorderd op grond van het Wetboek van Strafvordering, en mogen worden gebruikt in het strafproces.

Op dit onderwerp is ingegaan in de brief van medio 2017, naar aanleiding van een motie van de leden Van Toorenburg en Kuiken (Kamerstukken II, 2016/17, 29 628, nr. 693). In die motie is destijds gesteld dat het gebruik van camerabeelden voor de opsporing soms problematisch was. Bij brief (Kamerstukken II, 2016/17, 24 077, nr. 398, p. 5 en 6) is uiteengezet dat er overleg met de betrokken partijen is geweest en dat de problemen niet als zodanig herkend werden. Wel gelden vooral bij het *plaatsen* van camera's wettelijke waarborgen waar aan moet worden voldaan. Wanneer met camera's beelden zijn vastgelegd die relevant zijn voor de opsporing, kunnen die altijd worden aangeleverd bij de politie of worden gevorderd op grond van artikel 126nd van het Wetboek van Strafvordering. Deze beelden mogen dan ook worden gebruikt in het strafproces. Dit geldt ook voor beelden die zijn gemaakt met smartphones.

Het is niet bekend dat er, ondanks bovenstaande, nieuwe problemen zouden zijn met het gebruiken van camerabeelden ten behoeve van de opsporing, ook niet in het licht van de AVG.

Vraag:

Er was een regeling in het verleden waarbij tegemoet werd gekomen aan landeigenaren die kosten hadden gemaakt bij het opruimen van drugsafval. Hoe is het gekomen dat die subsidie die hiervoor was vrijgemaakt niet is opgemaakt? Hoe is deze regeling verlopen en zit er brood in een dergelijke nieuwe regeling in de toekomst?

Antwoord:

Een interbestuurlijke werkgroep verkent op dit moment op verzoek van het Bestuurlijk Omgevingsberaad (BOB) de financiële en juridische mogelijkheden voor een duurzame financieringsoplossing voor de kosten die gemaakt worden bij het opruimen van drugsafval. Daarin wordt ook een rapport betrokken dat het Interprovinciaal Overleg aan het opstellen is over de besteding van de gelden uit de vorige co-financieringsregeling. Zoals uw Kamer deze week is geïnformeerd door de minister van BZK bedraagt de totale onderbesteding van de vorige co-financieringsregeling € 1,2 miljoen. Provincies kunnen ook in 2018 nog vooruit met de reeds beschikbaar gestelde middelen in de jaren 2015, 2016 en 2017.

Vraag:

Ik heb samen met de SP een motie ingediend ter bestrijding van de patsers, de jongens met extreem dure merkkleding en gouden horloges. Maar het blijft te lang stil. Wat is inmiddels op dit punt gedaan? Welke stappen zijn inmiddels gezet om hier hard in op te treden? Zijn er mogelijkheden de Rotterdamse patersaanpak landelijk uit te rollen?

Antwoord:

De patersaanpak wordt lokaal vormgegeven en valt onder de lokale gezagen. Bij het afpakken van crimineel vermogen kan de politie lokaal met ketenpartners samenwerken, zoals Belastingdienst, de gemeente, het OM of in RIEC-verband. Best practices, zoals die uit Rotterdam, worden binnen de politie gedeeld.

Vraag:

Kan in Nederland op een verantwoorde manier de omloop in contant geld worden teruggebracht? Kunnen we de criminaliteit hiermee een slag toebrengen? Kan een onderzoek worden gedaan naar de maatregelen die zijn getroffen in het buitenland en welke voordelen dit in Nederland kan hebben?

Antwoord:

Het gebruik van contant geld is primair een verantwoordelijkheid van de minister van Financiën. Vanuit het perspectief van criminaliteitspreventie is het inzetten op het verminderen van cash een prioriteit. Nederland is koploper in de eurozone met het aantal pinbetalingen. In overleg met de minister van Financiën zal het risico van het gebruik van contant geld en het mogelijk meer inzetten op contactloos betalen worden geagendeerd in het Nationaal Platform Criminaliteitsbeheersing. Over de uitkomsten wordt uw Kamer komend begrotingsjaar nader geïnformeerd.

De Europese Commissie heeft reeds onderzoek laten verrichten over het nut en de noodzaak van eventuele Europese regels op het terrein van beperkingen op contante betalingen. Op basis van het onderzoek heeft de Europese Commissie in juni van dit jaar besloten geen wetgevend initiatief op dit gebied te presenteren. Daarbij waren de belangrijkste overwegingen dat beperkingen op contante betalingen een gevoelige kwestie is voor Europese burgers. Velen zien de mogelijkheid om contant te betalen als een fundamentele vrijheid, die niet onevenredig mag worden beperkt. Verder heeft het bestaan van uiteenlopende beperkingen van contant geld op nationaal niveau een merkbaar negatief effect gehad op de interne markt door de concurrentie te verstoren en een ongelijk speelveld voor sommige bedrijven te creëren.

Vraag:

In hoeverre kunnen zogeheten langdurige gedragsbeïnvloedende en vrijheidsbeperkende maatregelen uit de Wet Langdurig toezicht óók van toepassing zijn op Jihadisten. Temeer nu er ook een acute dreiging van de openbare orde kan ontstaan indien die jihadisten niet echt zijn gederadicaliseerd.

Antwoord:

De gedragsbeïnvloedende en vrijheidsbeperkende maatregel uit de Wet langdurig toezicht kan ook worden toegepast bij terroristische misdrijven, zoals deelneming aan een terroristische organisatie, ronselen voor de gewapende strijd of deelnemen aan een terroristisch

trainingskamp. De MJenV en MRb zijn bereid hieraan bekendheid te geven richting betrokken organisaties.

Vraag:

Zou de MJenV kunnen laten weten wanneer ook het lokale gezag mag meedenken over de opschaling naar de inzet van de marechaussee in het kader van lokale ordeverstoringen?

Antwoord:

Bijstand door de KMar aan de politie staat beschreven in artikel 57 van de Politiewet 2012. Het lokale gezag, de burgemeester, kan bijstand van de KMar vragen.

De KMar heeft afgelopen jaar bijstand geleverd aan de politie als het gaat om structurele beveiliging van objecten, persoonsbeveiliging en aanhoudingseenheden bij diverse evenementen als de KNVB-bekerfinale, TT-Assen en de landelijke intocht van Sinterklaas. Bijstand aan de KMar vragen betekent overigens altijd KMar-capaciteit elders weghalen, waar die capaciteit in principe ook nodig is. Derhalve zal hier altijd een afweging gemaakt moeten worden.

Vraag:

Welke stappen kunnen we van de MRb verwachten op het gebied van privacy en dan met name de uitrol van het VVD-initiatief horizontale privacy?

Antwoord:

De MRb zal in januari 2019 een kabinetsvisie op de bescherming van de horizontale privacy naar de Tweede Kamer sturen. Daarin wordt ingegaan op de voorstellen uit de initiatiefnota van het lid van uw Kamer Koopmans. Samen met deze brief zal de Kamer ook een reactie krijgen op het burgerinitiatief "Internetpesters". Verder zal de MRb in januari de Kamer een brief toezenden over de eerste ervaringen met de Uitvoeringswet AVG en eventuele maatregelen als gevolg daarvan. Daarmee wordt een motie van de heer Koopmans uitgevoerd. Tot slot zal de MRb in het eerste kwartaal van volgend jaar de Kamer een brief toezenden over wettelijke waarborgen rond big data bij de overheid.

Vraag:

Zijn de zogeheten 'langdurige gedrag beïnvloedende en vrijheid beperkende maatregelen' uit de 'Wet langdurig toezicht' ook van toepassing op terugkerende jihadisten? Zo ja, is de MJenV bereid daar goede bekendheid aan te geven zodat gemeenten en alle andere betrokken organisaties tijdig bij betrokken autoriteiten aan de bel kunnen trekken met het verzoek om noodzakelijke interventies ter bescherming van onze samenleving. Zo nee, is de MJenV bereid deze wet zo aan te passen dat zij hier wel onder komen te vallen?

Antwoord:

De gedragsbeïnvloedende en vrijheidsbeperkende maatregel uit de Wet langdurig toezicht kan ook worden toegepast bij terroristische misdrijven, zoals deelneming aan een terroristische organisatie, ronselen voor de gewapende strijd of deelnemen aan een terroristisch trainingskamp. De MJenV en MRb zijn bereid hieraan bekendheid te geven richting betrokken organisaties.

Vraag:

Cold Case Teams lopen tegen een aantal belemmeringen aan die eenvoudig zijn weg te nemen, ik wil de minister oproepen dit te doen. Het gaat om 3 belemmeringen: 1. Toegang tot politiegegevens 2. Digitaal ontsluiten van dossiers 3. Opname van DNA-materiaal uit cold-cases in de DNA databank zodat deze gebruikt kan worden. Graag concrete toezeggingen van de minister op deze concrete vragen.

Antwoord:

1. De toegang tot politiegegevens bij cold cases heeft de aandacht van de korpschef. Op korte termijn spreken de MJenV en de korpschef hierover.
2. Het lid Van Oosten heeft gevraagd vrijwilligers in te zetten om oude dossiers te digitaliseren. Inzet bij cold cases is reeds mogelijk binnen de geldende kaders voor politievrijwilligers. Ook voor vrijwilligers volstaat een VOG niet, maar dient een

betrouwbaarheidsonderzoek van de politie te worden uitgevoerd, omdat inzicht kan worden verkregen in gevoelige informatie en de politie met betrouwbare personen in zee wil gaan. 3. Op dit moment wordt, als daar aanleiding toe is, nieuwe en verbeterde techniek gebruikt om nieuwe inzichten binnen een cold case te verkrijgen. De MJenV heeft eerder aan de Tweede Kamer toegezegd, in het kader van de aanbidding van de evaluatie van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden, te bezien of het juridisch en praktisch haalbaar is dat de bloedmonsters, die reeds bij het NFI aanwezig zijn, alsnog kunnen worden gebruikt. De evaluatie van die wet zal uiterlijk 1 maart 2019 worden opgeleverd.

Vraag:

Kan de MJenV de aanpassing van de wet dusdanig breder trekken dat jihadisten met waanideeën waar zij in volharden als aspect worden meegenomen in de aanpassing van de Wet langdurig toezicht?

Antwoord:

De gedragsbeïnvloedende en vrijheidsbeperkende maatregel uit de Wet langdurig toezicht kan ook worden toegepast bij terroristische misdrijven, zoals deelneming aan een terroristische organisatie, ronselen voor de gewapende strijd of deelnemen aan een terroristisch trainingskamp. De MJenV en MRb zijn bereid hieraan bekendheid te geven richting betrokken organisaties.

Vraag:

Kan de minister uitleggen wat er is gedaan aan het terugdringen van het ziekteverzuim bij de politie? Dan speel je 12 tot 1500 mensen vrij die de overwerkte collega's kunnen ondersteunen.

Antwoord:

In het op 26 april jl. door MJenV aan uw Kamer aangeboden plan van aanpak ziekteverzuim stelt de politie zichzelf ten doel om het verzuimpercentage medio 2023 te hebben teruggedrongen tot 5,9%. De MJenV rapporteert uw Kamer halfjaarlijks over de voortgang van de aanpak ziekteverzuim, zoals recent in het Halfjaarbericht politie van 16 november jl. Daarin is gemeld dat alle eenheden conform het plan van aanpak voor 1 oktober 2018 een statusanalyse op het verzuim hebben uitgevoerd en een eigen, toegesneden en contextgebonden plan hebben opgesteld. Ook heeft er in het gehele korps een risico-inventarisatie en evaluatie (RIE) psychosociale arbeidsbelasting plaatsgevonden (Medewerkersmonitor). Op basis van de resultaten nemen de eenheden maatregelen. Ook komen er dertien bedrijfsartsen bij.

Vraag:

In een Nieuwsuur uitzending kwam naar voren dat drie rechters tegelijk één zaak behandelen en bewust in een meervoudige kamer een zaak beslechten. Er waren in de uitzending drie mensen die dat herkenden. Klopt dit beeld? Wat gaat de MRb daaraan doen? Welke concrete acties gaat de MRb treffen? Met wie heeft de MRb gesproken? En wat gaat de MRb doen om de feiten op een rij te krijgen?

Antwoord:

Naar aanleiding van de Nieuwsuur-uitzending is direct navraag gedaan bij de RvdR. De RvdR heeft er nu geen concrete aanwijzingen voor, maar neemt dit signaal serieus. De RvdR heeft de MRb daarom meegedeeld te zullen onderzoeken hoe in de praktijk wordt omgegaan met de verwijzing naar en inplanning op een meervoudige kamer. De MRb vindt het belangrijk dat hier goed naar wordt gekeken en zal hierover nader met de RvdR spreken. Laat duidelijk zijn dat financiële overwegingen niet mogen meespelen bij de vraag of een strafzaak enkelvoudig of meervoudig moet worden behandeld. Dat vindt de RvdR ook. Over de resultaten van het onderzoek wordt uw Kamer geïnformeerd.

Vraag:

Hoe is het geregeld met de wachtruimtes in rechtbanken? Kunnen slachtoffers daar altijd gebruik van maken?

Antwoord:

Alle gerechten beschikken over slachtofferkamers waar slachtoffers kunnen wachten, gescheiden van het andere publiek. Dat blijkt uit het onderzoek van de Raad voor de Rechtspraak dat ik vorige week aan uw Kamer heb aangeboden. Soms zijn deze kamers niet beschikbaar zijn. Dat is onwenselijk. De MRb ondersteunt daarom de aanbeveling van de Raad voor de Rechtspraak aan de gerechten om de communicatie met slachtoffers over de aanwezige voorzieningen te verbeteren en in brede zin de dienstverlening aan slachtoffers op een basisniveau te brengen: daar hoort bij dat slachtoffers, indien zij dat wensen, plaats kunnen nemen in een aparte slachtofferkamer.

Vraag:

Kunnen we bij gemeenten nagaan hoe ver zij zijn met het woonverbod of met het opvangen van elkaars 'ellende' om de bewoners van elkaar te beschermen? Dat gemeenten elkaars inwoners opvangen zodat zij niet in de buurt van hun slachtoffers komen te wonen?

Antwoord:

De MRb is in gesprek met gemeenten over het realiseren van alternatieve huisvesting voor ex-gedetineerden die niet kunnen of mogen terugkeren naar de gemeente van herkomst. De inzet van de MRb is dat in die gevallen een andere woonplaats moet worden gezocht, dat hier heldere afspraken over worden gemaakt in het convenant en dat ook de uitvoering daarvan actief wordt opgepakt. De MRb zal uw Kamer informeren over de uitkomst in de voortgangsrapportage over de visie op gevangenisstraffen in het eerste kwartaal van 2019.

Vraag:

Kan de MRb bij zijn antwoord over de mogelijkheid tot het opleggen van langdurige gedragsbeïnvloedende en vrijheidsbeperkende maatregelen aan jihadisten via de Wet langdurig toezicht, een reactie geven op het feit dat terroristen nu via reguliere afdelingen terugkeren in de samenleving, uit beeld raken van de deskundigheid van het personeel van de terroristenafdeling, "verdunnen" in de gevangenis en dan pas bij de reclassering komen?

Antwoord:

Voor re-integratie wordt nauw samenwerkt met partners, waaronder de reclassering. Dit geldt ook voor gedetineerden op de Terroristen Afdeling (TA). Een gedetineerde kan wanneer het einde van zijn detentie nadert uit de TA worden geplaatst om te werken aan zijn re-integratie. Uitplaatsing via een reguliere afdeling is wenselijk, zodat een meer gefaseerde terugkeer mogelijk is en er bovendien geen veiligheidsrisico's ontstaan op de TA door vermenging van gedetineerden die binnen blijven en naar buiten gaan. Zoals ook verwoord in de visie op gevangenisstraffen acht de MRb een fysieke scheiding noodzakelijk met het oog op de veiligheid. Bij een plaatsing naar een reguliere afdeling blijven monitoringsmaatregelen bestaan en wordt een gedetineerde in een multidisciplinair overleg besproken waar ook de TA aan deel neemt. Deskundigheid wordt gedeeld en blijft hierdoor behouden. Van een dergelijke uitplaatsing naar een reguliere afdeling is uiteraard geen sprake wanneer er een groot maatschappelijk risico op ontvluchting bestaat of wanneer de gedetineerde in het laatste jaar van zijn verblijf op de TA radicale boodschappen heeft verkondigd. Zoals door de MJenV toegezegd tijdens het AO Terrorisme volgt begin 2019 een brief waarin hierop nader wordt ingegaan.

Vragen van het lid Azmani, M. (VVD)**Vraag:**

Voor opvang in de regio moeten afspraken met landen worden gemaakt, net zoals met Turkije. Deze deal was succesvol. Wat is de huidige stand van zaken als het gaat om het maken van soortgelijke afspraken, welke actie onderneemt de EU en welke rol dicht de staatssecretaris zich hierbij toe?

Antwoord:

De EU zet in op migratiepartnerschappen. Daarover is de EU in gesprek met verschillende landen. Op dit moment wordt niet gesproken over afspraken zoals de EU-Turkije Verklaring.

Wel worden met landen van herkomst en transitlanden gesproken over onder meer de aanpak van grondoorzaken van irreguliere migratie, betere opvang en bescherming van vluchtelingen, de aanpak van mensensmokkel en -handel, verbeterde samenwerking aan terugkeer. Dit is in lijn met de inzet van de integrale migratieagenda van het kabinet (Kamerstuk 19 637, nr. 2375). Het kabinet steunt deze EU inzet. Het kabinet houdt hierbij de mogelijkheid open voor brede alomvattende afspraken, maar uiteindelijk is het niet de vorm maar het resultaat dat telt: het voorkomen en tegengaan van irreguliere migratie. Dit kabinet ziet ook in zijn contacten met herkomst- en transitlanden voldoende aanknopingspunten om samenwerking met deze landen te verbeteren en te intensiveren. Daar spreken de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid alsmede de minister van Buitenlandse Zaken en de minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking ook met hun internationale partners over.

Vraag:

Vorig jaar is tijdens de begroting door de VVD uitgebreid stilgestaan bij de screening van Syrische asielzoekers in verband met jihadistische motieven of vermeende oorlogsmisdaden. Syrische zaken zouden opnieuw beoordeeld worden op basis van nieuwe kennis en veiligheidsinformatie. Wanneer kunnen we de resultaten hiervan tegemoet zien?

Antwoord:

Tijdens de vorige begrotingsbehandeling heeft de SJeNV aangegeven dat de IND de opdracht heeft gekregen om met het oog op onderkennen van potentiële oorlogsmisdadigers, ingewilligde Syrische zaken opnieuw te beoordelen. Voor die intensivering is ook geld beschikbaar gesteld waarmee tijdelijke uitbreiding van de Unit 1F mogelijk is gemaakt. De IND is in het voorjaar gestart met het project herbeoordeling van Syrische zaken. Ik verwacht uw Kamer in het voorjaar van 2020, of zoveel eerder als het project gereed is, over de uitkomsten te kunnen informeren.

Vraag:

Kan de staatssecretaris voor Syrië en Eritrea nieuwe ambtsberichten opstellen met veel gedetailleerdere informatie op het gebied van terugkeer?

Antwoord:

Een nieuw thematisch ambtsbericht veiligheid over Syrië van het ministerie van BZ is gepland voor het tweede kwartaal van 2019. Een nieuw algemeen ambtsbericht over Eritrea van het ministerie van BZ is gepland voor het derde kwartaal van 2019.

Zoals gebruikelijk bevatten ambtsberichten gedetailleerde informatie over de veiligheidssituatie, die relevant is voor de beoordeling van asielverzoeken en terugkeer. De actuele ambtsberichten over Eritrea en Syrië die dateren van juni, respectievelijk juli van dit jaar gaven geen aanleiding tot substantiële beleidswijzigingen. Wanneer de nieuwe ambtsberichten aanleiding geven tot wijzigingen in beleid zal uw Kamer daar als gebruikelijk over geïnformeerd worden.

Vraag:

Door de aanvragen zelf versneld (kennelijk ongegrond) af te doen, besparen we opvangcapaciteit en ontmoedigen we aanvragen van veilige landers. De afweging moet steeds zijn waar de grootste kans is tot snel vertrek. Hoe kijkt de staatssecretaris hier tegenaan?

Antwoord:

Sinds augustus 2016 worden personen met Dublinindicaties uit landen waarnaar (gedwongen) terugkeer goed te realiseren is, versneld behandeld. Voor deze categorie is spoor 2 (voor veilige landers) in de asielprocedure ingericht. Na het doorlopen van dit spoor wordt ingezet op snelle terugkeer.

Ten aanzien van asielzoekers uit landen die onvoldoende meewerken aan de afgifte van vervangende reisdocumenten in het kader van gedwongen terugkeer zou kiezen voor een snelle inhoudelijke afwijzing boven een Dublinprocedure niet opportuun zijn. Dit laatste is natuurlijk wel aanleiding voor het kabinet om in te zetten op het bewegen van deze landen tot het terugnemen van hun onderdanen.

Daarnaast wordt ingezet op een zo kort mogelijke Dublinprocedure zowel in de huidige situatie als bij de onderhandelingen over de nieuwe Dublinverordening.

Vraag:

Zijn er op Europees niveau afspraken gemaakt over de screening van Syrische asielzoekers in verband met jihadistische motieven of vermeende oorlogsmisdaden?

Antwoord:

Over de wijze van screening van asielzoekers in het kader van nationale veiligheid zijn geen aparte Europese afspraken gemaakt. Voor alle personen die de Schengen-buitengrenzen passeren, geldt evenwel de Schengen Grenscode. Daarbij dienen binnenkomende personen gecheckt te worden aan de hand van de relevante databases zoals het Schengen Informatie Systeem II en het systeem van Stolen and Lost Travel Documents.

Uit een recente studie blijkt overigens dat de laatste jaren in Duitsland, België, Zweden en Noorwegen de aandacht voor nationale screening van Syrische asielzoekers op nationale veiligheid is toegenomen. Deze studie is in april 2018 gepubliceerd door de Vrije Universiteit Amsterdam en uitgevoerd in opdracht van de Noorse immigratiedienst. Hierin is specifiek onderzocht op welke wijze Duitsland, België, Zweden, Noorwegen en Nederland de screening van Syrische asielzoekers op nationale veiligheid en 1F (oorlogsmisdadigers) hebben georganiseerd. Deze studie schetst een positief beeld voor wat betreft de Nederlandse aanpak als het gaat om de wijze waarop verschillende partijen in de Nederlandse Migratieketen hebben samen gewerkt tijdens de hoge asielinstream en de huidige inspanningen om de aanwezigheid van oorlogsmisdadigers en personen die aan de nationale veiligheid kunnen raken te onderkennen. De staatssecretaris van Justitie en Veiligheid verwacht dat de totstandkoming en publicatie van deze studie bij deze en andere landen verder zal bijdragen aan meer kennis en bewustwording over screening.

Vraag:

Kan de Staatssecretaris reageren op het amendement van SP/Groenlinks over het inzetten van extra middelen voor de IND om de achterstanden in te lopen

Antwoord:

Tijdens het Vragenuurtje van 6 november jl. heeft de staatssecretaris toegelicht welke stappen bij de IND genomen zijn om de achterstand op de asielaanvragen in te lopen. De inspanningen zijn er op gericht de doorlooptijden verder terug te brengen. Ook in de beantwoording van de schriftelijke vragen van het lid Groothuizen (D66) ben ik uitgebreid ingegaan op de inzet de doorlooptijden in de verschillende sporen terug te brengen. Onderdeel hiervan is het aantrekken van extra capaciteit, hiervoor zijn middelen beschikbaar gesteld bij Voorjaarsnota. Daarbij heb ik aangegeven dat de inzet van extra capaciteit niet van de ene op de andere dag tot resultaat leidt, omdat het meerdere veranderingen in de organisatie vergt. Er wordt onder andere een strategisch personeelsplan opgesteld. Daarnaast wordt gewerkt aan de inrichting van een flexibele asielketen.

Vraag:

Wat zijn van de ambities van de staatssecretaris op het onderdeel kennismigratie van het migratiebeleid?

Antwoord:

De inzet van het kabinet is gericht op het verder wegnemen van drempels voor kennismigranten om naar Nederland te komen. Daarbij wordt nu vooral gekeken naar startende bedrijven die nog echt in de opstartfase zitten en nog niet in staat zijn om de salarissen aan kennismigranten te betalen om te voldoen aan de voorwaarden voor de kennismigrantenregeling. Samen met de bewindspersonen van EZ en SZW kijkt de staatssecretaris van JenV naar mogelijkheden om dit soort startups beter in staat te stellen internationaal talent aan te trekken.

Overigens lukt het Nederland om steeds aantrekkelijker te worden voor kennis en talent. De afgelopen jaren komen steeds meer talentvolle mensen naar Nederland: internationale studenten, kennismigranten, innovatieve ondernemers. In 2017 gaf de IND aan bijna 14.000

kennismigranten een verblijfsvergunning. Een stijging van ongeveer 20%. Deze stijging zet ook in 2018 door. Het beleid komt daarmee tegemoet aan de behoefte aan hoog opgeleid personeel in de Nederlandse economie.

Vraag:

Er moet een reflectie komen op de discretionaire bevoegdheid van de staatssecretaris: - Als je met oog voor de zaak en snel beslist, dan is dit middel achteraf toch niet meer nodig? - Of willen we de situatie in stand dat illegaal verblijf op den duur gewoon loont, omdat de maatschappelijke en vaak ook politieke druk vanzelf toeneemt? - Willen we een systeem in stand houden waarin een staatssecretaris moeilijke keuzes moet maken, hierop voortdurend publiekelijk wordt aangesproken, maar niet in het openbaar kan uitleggen hoe hij tot deze keuze is gekomen?

Antwoord:

De staatssecretaris van Justitie en Veiligheid heeft begrip voor de zorg over de inzet van de discretionaire bevoegdheid. Het lid Azmani vraagt ook terecht aandacht voor de beoordeling van schrijnendheid aan het begin van de aanvraagprocedure.

In het huidige beleid wordt in alle fasen van de asielprocedure, ook aan het begin, al zoveel mogelijk aan de voorkant gekeken of sprake is van een schrijnende situatie die vergunningverlening rechtvaardigt. Toepassing van de discretionaire bevoegdheid is beperkt tot uitzonderlijke gevallen, waarin sprake is van een uniek samenspel van factoren waarin de wetgever niet kan voorzien. In een aantal gevallen kan bovendien niet al aan de voorkant rekening gehouden worden met al deze factoren omdat deze simpelweg nog niet aanwezig waren bij het begin van de procedure in Nederland.

Om ervoor te zorgen dat dit samenspel van factoren zich minder snel voordoet, is het van belang om langdurig verblijf van vreemdelingen met een onbestendig verblijfsrecht zoveel mogelijk te voorkomen. De staatssecretaris van Justitie en Veiligheid ziet daarin een relatie met het onderzoek van de onafhankelijke Commissie Van Zwol. Deze Commissie doet onderzoek naar de factoren die leiden tot langdurig verblijf van vreemdelingen zonder bestendig verblijfsrecht. De Commissie zal hiertoe ook aanbevelingen doen. Aan de hand van deze aanbevelingen kan het kabinet beoordelen welke maatregelen genomen kunnen worden om dit langdurig verblijf te verminderen. Het beroep op de toepassing van de discretionaire bevoegdheid wordt hiermee naar verwachting ook verminderd.

Vragen van het lid Buitenweg, K.M. (GL)

Vraag:

Is de MJenV bereid om toch meer lokaal maatwerk toe te staan bij het experiment wietteelt en daarover in overleg te gaan met de VNG?

Antwoord:

In de ontwerp algemene maatregel van bestuur - het Besluit Experiment Gesloten Coffeeshopketen - is ruimte geboden voor lokaal maatwerk. In het ontwerp is onder meer geregeld dat de burgemeester van een deelnemende gemeente nadere, op de lokale situatie toegespitste, eisen kan stellen ten aanzien van bijvoorbeeld de locatie, openingstijden, inrichting en beveiliging van coffeeshops. Ook handhaving van het ingezetenen criterium is lokaal maatwerk. Het kabinet acht hierbij, gezien de internationale context, handhaving van het ingezetenen criterium in gemeenten aan de grens noodzakelijk.

Sinds de bekendmaking van het regeerakkoord zijn wij in overleg met de VNG over het experiment. Ook deze maand gaan wij, MJenV en de minister voor Medische Zorg en Sport, weer in overleg met de VNG over het experiment. De ontwerp amvb is op 12 november jl. in internetconsultatie gebracht. Tegelijkertijd is het ontwerpbesluit voor advies aangeboden aan de VNG.

Vraag:

De pakkans voor mestfraude (mestcriminaliteit) is laag. Wat gaat de minister doen om de

pakkans te verhogen en is hij bereid concrete opsporingsdoelen vast te leggen?

Antwoord:

Om de pakkans voor mestfraude te verhogen heeft de minister van LNV onlangs een groot aantal maatregelen aangekondigd in de Versterkte Handhavingstrategie Mest. Deze is op 28 september 2018 aan uw Kamer toegestuurd. In dat totaal pakket aan maatregelen speelt ook het strafrecht natuurlijk een rol. Het OM is al zeer actief op dit dossier. Het gaat dan zowel om kleine zaken, maar ook grote complexe onderzoeken, zoals onlangs in Limburg. De selectie van zaken laat zich hierbij niet leiden door vooraf vastgelegde kwantitatieve opsporingsdoelstellingen.

Vraag:

Volgens DNB lopen financiële instellingen de kantjes er vanaf, wat is er nodig om een cultuurverandering te bewerkstelligen bij trustkantoren en andere financiële instellingen?

Antwoord:

Banken, andere financiële instellingen en trustkantoren dienen zich aan hun wettelijke verplichtingen te houden om witwassen te voorkomen. Daar wordt ook toezicht op gehouden. Overtreding van de verplichtingen leidt tot bestuursrechtelijk of strafrechtelijk optreden. Dit levert een bijdrage aan het bevorderen dat deze instellingen nog beter hun rol als poortwachter waar maken. Overigens zullen de ministers van Financiën en JenV het punt van naleving ook meenemen in de integrale beleidsreactie op de verschillende WODC-onderzoeken op het terrein van witwassen. Die beleidsreactie ontvangt uw Kamer in het eerste kwartaal van 2019.

Vraag:

Klopt het dat de ING nog steeds een 'VOG voor bedrijven' zou krijgen ondanks dat het miljoenen heeft verdiend met witwassen maar hierover wel een schikking heeft getroffen?

Antwoord:

Bij het aanvragen van een VOG Rechtspersonen beoordeelt de dienst Justis een eventueel strafrechtelijk verleden van de rechtspersoon en justitiële documentatie van bestuurders. Justis bekijkt of het strafrechtelijk verleden relevant is voor het oogmerk waarvoor de VOG wordt aangevraagd. Wanneer de VOG Rechtspersonen wordt aangevraagd in het kader van financiële dienstverlening, zullen strafrechtelijke delicten die zien op fraude en financiële misdrijven relevant zijn. Bij die beoordeling worden alle relevante gegevens uit het justitiële informatiesysteem getrokken waaronder schikkingen. Over individuele gevallen kan ik geen uitspraken doen.

Vraag:

Vraagt de overheid een VOG aan voor rechtspersonen waarmee ze in zee gaat?

Antwoord:

Zoals de MJenV tijdens het AO Ondernijning van 14 nov jl. reeds heeft aangegeven, wordt de VOG Rechtspersonen (VOG RP) relatief weinig aangevraagd; dat geldt ook voor de overheid. In 2017 werden er circa 6.000 VOG RP's aangevraagd. Een ambtelijke werkgroep onderzoekt aan de hand van deze cijfers op welke manier de VOG RP wordt ingezet. Naar aanleiding van deze verkenning kan mogelijk meer inzicht worden gegeven of bij overheidsopdrachten wordt gescreend via de VOG RP. De verwachting is dat uw Kamer in de loop van 2019 kan worden bericht over de uitkomsten van deze verkenning. Daarbij is het goed nu al op te merken dat veel overheidsopdrachten worden aanbesteed. Bij een overheidsaanbesteding kan een gedragsverklaring aanbesteden (GVA) worden verlangd. Een dergelijke GVA is in 2017 circa 9500 keer aangevraagd. Bij een GVA-screening raadpleegt de dienst Justis het Justitieel Documentatie Systeem en wordt bekeken of er relevante beschikkingen van de Autoriteit Consument en Markt of de Europese Commissie aanwezig zijn.

Vraag:

Hoe zit het met de termijn van 4 jaar bij het wietexperiment? Kan dat verlengd worden als het experiment positief uitvalt?

Antwoord:

In het wetsvoorstel is bepaald dat de looptijd van de experimenteerfase vier jaar bedraagt, waarna het experiment binnen zes maanden wordt afgebouwd. In het wetsvoorstel is de mogelijkheid opgenomen om bij algemene maatregel van bestuur de experimenteerfase met ten hoogste anderhalf jaar te verlengen. Bijvoorbeeld in het geval dat wordt besloten om het experiment om te zetten in algemeen geldende landelijke regelgeving, dan wel als uit de evaluatie blijkt dat extra tijd noodzakelijk is voor het experiment. De totale duur van de experimenteer- en afbouwfase samen is maximaal zes jaar.

Vraag:

Groene boa's nemen handhavingstaken van de NP over; Hoe kijkt de minister hier tegenaan?

Antwoord:

Het plan van aanpak groene BOA's in het buitengebied is door de minister van LNV en MJenV recentelijk aan uw Kamer verzonden. In het algemeen is het zo dat het geweldsmonopolie bij de politie berust en dat boa's slechts in uitzonderlijke gevallen kunnen worden toegerust met geweldsmiddelen.

Vraag:

Wanneer wordt een plan van aanpak voor de uitbreiding van groene BOA's opgeleverd, zodat zij bijvoorbeeld kunnen optreden tegen verboden wapenbezit?

Antwoord:

Het plan van aanpak groene BOA's in het buitengebied is door de minister van LNV en MJenV recentelijk aan uw Kamer verzonden. In het algemeen is het zo dat het geweldsmonopolie bij de politie berust en dat boa's slechts in uitzonderlijke gevallen kunnen worden toegerust met geweldsmiddelen.

Vraag:

Hoeveel politiemensen lopen er rond in Nederland per 24 uur? Zijn dat er meer of minder 7000? Meer of minder dan voor Nationale Politie tot stand is gekomen?

Antwoord:

Alleen gezien hoeveel agenten op straat zijn is een simplificatie van politiewerk dat ook op het bureau en in de digitale ruimte wordt verricht. Er zijn zo'n 167 'blauwe teams' met gemiddeld 100 tot 150 medewerkers, circa 17.300 medewerkers dus. De politie werkt echter 24 uur per dag, dus deze medewerkers worden verspreid over de dag in diensten ingezet. De inzet van politiepersoneel komt tot stand door lokale beslissingen die afhankelijk van de lokale veiligheidssituatie genomen worden. Hoeveel agenten er op enig moment feitelijk op straat zijn wisselt hierdoor voortdurend.

Bij aanvang van de Nationale Politie was de beoogde operationele sterkte 49.802 fte. De operationele sterkte van de politie wordt met de investeringen uit het regeerakkoord uitgebreid tot een omvang van 51.329 fte. Dit aantal wordt op basis van de huidige verwachtingen in 2022 bereikt.

Vraag:

Er lijkt een stilzwijgend akkoord te bestaan dat boa's zich richten op handhaving en politie op opsporing. Wil de minister komen met een landelijke visie op de gemeentelijke handhaving?

Antwoord:

Uw Kamer heeft voorafgaand aan het plenaire debat over de beleidsreactie inzake de Evaluatiecommissie Politiewet 2012 verzocht om een nadere uiteenzetting van de samenwerking tussen de BOA en de politie in het lokale domein. De MJenV zendt deze brief nog dit jaar aan uw Kamer.

Vraag:

Op welke wijze maakt de MJenV werk van geweld tegen LHBTI's?

Antwoord:

Het kabinet wil dat de politie er is voor iedereen en dat ook LHBTI's er hun verhaal kwijt kunnen. De ministers van JenV en OCW zullen in het eerste kwartaal van 2019 een Actieplan Veiligheid LHBTI aan uw Kamer zenden. In dat actieplan zullen in ieder geval maatregelen worden aangekondigd om de meldingsbereidheid van discriminatoir geweld te vergroten. Zaken als een luisterend oor, begeleiding bij melding/aangifte, en investeren in kennis en expertise zullen daarbij aan de orde komen, bijvoorbeeld via het netwerk Roze in Blauw.

Vraag:

In het rapport van de WODC staat dat teamchefs moeten worden ontlast. Kan de MJenV aangeven hoe hij tegemoet wil komen aan het ontlasten van de teamchefs en tegelijkertijd de werkdruk in de teams te verlagen?

Antwoord:

De aanpak van werklast en belasting van politiepersoneel is een belangrijk onderwerp in het onlangs afgesloten Arbeidsvoorwaardenakkoord. Er zijn diverse afspraken gemaakt om een te grote belasting van medewerkers tegen te gaan. Om de teamchefs te ondersteunen en daarmee te ontlasten zal de HRM-ondersteuning dichter bij de werkvloer georganiseerd worden, door de huidige HRM-adviesfunctie anders vorm te geven. Een voorstel hiertoe zal in het eerste kwartaal van 2019 gereed zijn.

Daarnaast wordt bezien in hoeverre de span of control van leidinggevenden voldoende ruimte biedt om hun verantwoordelijkheid waar te maken. Daarbij wordt ook specifiek gekeken naar de verdeling van verantwoordelijkheden tussen de operationeel experts die belast zijn met de operationele sturing en de teamchefs die de eindverantwoordelijkheid dragen. Bovendien wordt de administratieve ondersteuning in de basisteams versterkt. Dit sluit aan bij de aanbevelingen uit het WODC onderzoek Werkbelasting en baantevredenheid bij de politie.

Vraag:

In hoeverre gaat de constatering op dat de operationeel expert veel kantoorwerk moet doen en dat dit ten koste gaat van de operationele sterkte op straat?

Antwoord:

In het onlangs afgesloten Arbeidsvoorwaardenakkoord is afgesproken om specifiek te kijken naar de verdeling van verantwoordelijkheden tussen de operationeel experts die belast zijn met de operationele sturing en de teamchefs die de eindverantwoordelijkheid dragen. Bovendien wordt de administratieve ondersteuning in de basisteams versterkt.

Vraag:

Kan de MJenV aangeven of er voldoende capaciteit ter beschikking is gesteld bij de sinterklaasintochten?

Antwoord:

Het kabinet vindt het demonstratierecht zeer belangrijk. De inzet van de politie wordt bepaald door het lokaal gezag, i.c. de burgemeester en de officier van justitie. In het algemeen kan worden gesteld dat de inzet van politie en de tolerantiegrenzen bij de Sinterklaasintochten onderwerp van gesprek zijn geweest in de driehoeken (burgemeester, officier van justitie, politiechef).

Vraag:

Welke keuzes zijn gemaakt voor het beschermen van demonstranten tijdens de intocht van Sinterklaas? Is er voldoende capaciteit ter beschikking gesteld zodanig dat het demonstratierecht uitgeoefend kon worden? Welke lessen kunnen hieruit getrokken voor volgend jaar?

Antwoord:

Het kabinet vindt het demonstratierecht zeer belangrijk. De inzet van de politie wordt bepaald door het lokaal gezag, i.c. de burgemeester en de officier van justitie. In het algemeen kan worden gesteld dat de inzet van politie en de tolerantiegrenzen bij de Sinterklaasintochten

onderwerp van gesprek zijn geweest in de driehoeken (burgemeester, officier van justitie, politiechef).

Vraag:

GroenLinks vindt het verzoek aan demonstranten om op een ander moment dan nu te demonstreren ongepast. Heeft MJenV spijt van de oproep om tijdens sinterklaasintochten niet te demonstreren? Aangezien deze oproep gezien kan worden als een steun in de rug voor degenen die deze demonstraties willen verstoren?

Antwoord:

De MJenV heeft geen spijt van de oproep om tijdens Sinterklaas niet te demonstreren, omdat dit niet door hem is gezegd. In de uitzending van "Wakker Nederland" van 18 november 2018 heeft MVenJ gesteld: "Sinterklaas is een kinderfeest. Ik vind dat je dat als zodanig moet laten. Iedereen heeft recht op vrije meningsuiting. Als je dat op een normale manier doet, mag je dat ook op die dag doen. Ik vind wel dat hoe dan ook je niet het feest dat voor kinderen bedoeld is, moet verstoren. Bij wangedrag treedt de politie altijd op, bij elke gelegenheid."

Vraag:

Het zijn vaak dezelfde bedrijven die misdrijven begaan met betrekking tot mestfraude en tegen deze bedrijven moet harder worden opgetreden. Wil de MJenV in overleg met IenW specifieke maatregelen nemen tegen veelplegers (bedrijven)?

Antwoord:

Bij de handhaving van milieucriminaliteit, waaronder mestfraude, gelden de afspraken uit de Landelijke Handhavingsstrategie (LHS). Recidive is in de LHS al opgenomen als een strafverzwarende omstandigheid. Ik acht overleg daarom niet nodig.

Vraag:

Detentiepersoneel voelt naast een hoge werkdruk ook een gebrek aan inspraak in de roosters en medezeggenschap op de werkvloer. Hoe wil de MRb hier mee omgaan?

Antwoord:

Er wordt door DJI gewerkt aan het verbeteren van het plan- en roosterproces. In alle inrichtingen is gestart met "meeroosteren", dat wil zeggen dat medewerkers actief betrokken zijn bij de invulling van de tijden waarop zij werken. Hiermee wordt de zeggenschap over de eigen roosters en de teamverantwoordelijkheid voor de roosters versterkt.

Vragen van het lid Ojik, A. van (GL)

Vraag:

Wil de SJenV niet bezuiniging op IND. Het duurt nu een jaar voor een zaak in behandeling wordt genomen en dan nog 15 maanden in behandeling. 1. Is de SJenV bereid om bezuinigingen op de IND te beperken zolang sprake blijft van lange behandelduur? 2. Wil de SJenV overwegen om als Staat minder vaak in beroep te gaan om zo de lengtes van procedures te beperken?

Antwoord:

Het kabinet is niet voornemens om te bezuinigen op de IND. Het budget dat voor de IND beschikbaar is, wordt aangepast op onder meer de verwachte instroom. Het bedrag dat voor 2019 op de begroting beschikbaar is, ligt lager dan in 2018 als gevolg van een lagere instroomprognose. Bij Voorjaarsnota wordt gekeken of het beschikbare budget afdoende is op basis van de dan geldende inzichten.

Indien de verwachte instroom daartoe aanleiding geeft, kan het budget van de IND bij de vaste begrotingsmomenten in het jaar bijgesteld worden. Hiertoe is het afgelopen jaar twee maal besloten ten behoeve van de uitbreiding van de capaciteit bij de IND. In mei 2018 is besloten om 120 vacatures open te stellen. En begin november 2018 is besloten

nogmaals 80 fte aan te trekken om opgelopen achterstanden weg te werken en doorlooptijden te verkorten.

De IND gaat in de regel enkel in hoger beroep wanneer sprake is van een zaakoverstijgend belang of een belang in het kader van de rechtseenheid. Terughoudendheid is dus al het uitgangspunt. Er is geen aanleiding dit uitgangspunt aan te passen.

Vraag:

Wat gaat de staatssecretaris - ondanks de verworpen motie Buitenweg - doen voor zieke kinderen, om te voorzien in een adequate oplossing die met hun situatie rekening houdt?

Antwoord:

In reactie op de motie van het lid Buitenweg over voorzieningen voor ernstig zieken en personen met een beperking binnen asielzoekerscentra heeft de staatssecretaris aangegeven dat de asielopvang in Nederland reeds in lijn is met het gestelde in het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap. In voorkomende individuele gevallen wordt reeds voorzien in adequate oplossingen.

Vragen van het lid Dam, C.J.L. van (CDA)

Vraag:

Uit het bestuurlijk strafrechterketen beraad komen een aantal prioriteiten naar voren: digitalisering, doorlooptijden en multiproblematiek. CDA vindt dit oude wijn in nieuwe zakken. Kan de MJenV hier in zijn brief aan de TK op ingaan?

Antwoord:

De MJenV en de MRb hebben vertrouwen in de aanpak en prioriteiten van het Bestuurlijk Ketenberaad en vinden deze ambitieus. Het feit dat er al enkele jaren wordt gewerkt aan de verbetering van bijvoorbeeld doorlooptijden geeft aan dat de materie weerbarstig is. Er is en zal de komende jaren een fors bedrag worden geïnvesteerd in de digitalisering van de strafrechterketen oplopend tot maar liefst bijna 300 miljoen. Doel hiervan is om onder meer het papier uit te keten te krijgen, om daarmee efficiënter te werken en de kwaliteit van de processen en de data te vergroten. Denk bijvoorbeeld aan het audiovisueel opnemen van verhoren van verdachten. Een ander doel is om de dienstverlening aan de burger te verbeteren door onder meer het aangifteproces sneller en gemakkelijker te maken en de burger 24 per dag inzicht te geven in de voortgang van zijn zaak via een ketenbreed burgerportaal. Er worden al enkele concrete projecten uitgevoerd die zullen leiden tot een beter presterende keten. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het project Alle Zaken Digitaal dat tot doel heeft om de werkprocessen te digitaliseren van alle meervoudige kamerzaken en zaken waarin verdachten voorlopig zijn gehecht. Het aantal projecten zal de komende jaren alleen maar stijgen. Daarnaast wordt onder meer gewerkt aan de aanpak van doorlooptijden voor 7 zaakstromen, namelijk:

- Overtredingen
- Hoger beroep
- Ondernijning
- Zeden
- Ernstige verkeersmisdrijven (artikel 6 Wegenverkeerswet)
- Jeugd
- Executie

Zeker bij deze zaakstromen met een grote maatschappelijke impact is het van belang dat slachtoffers, verdachten en daders snel duidelijkheid krijgen, met inachtneming van de vereiste zorgvuldigheid en kwaliteit, over de inzet van de gekozen interventie en uitkomst van de strafzaak. De zaakstromen zullen efficiënter en kwalitatief beter worden ingericht en er zullen concrete professionele kwantitatieve en kwalitatieve normen worden vastgesteld.

Vraag:

Hoe kijkt de minister aan tegen de rol van de burger als het gaat om handhaving en opsporing? Is dit een welkome aanvulling of is dit lastig?

Antwoord:

In de Ontwikkelagenda Opsporing heeft de politie als een van de hoofdlijnen de vernieuwing van burgeropsporing gedefinieerd. Dit wordt gedaan via experimenten, bedoeld om innovaties te testen, effecten te meten en dilemma's te identificeren om te bezien hoe deze welkome aanvulling het beste vorm kan krijgen. De MJenV staat hier positief tegenover, mits in de benodigde rechtstatelijke waarborgen kan worden voorzien.

Vraag:

Hoe kijken de bewindspersonen aan tegen de PxQ financiering in de strafrechtketen? En herkennen ze het ongenoegen van advocaten, politie en rechters die klaar zijn met de uitwassen van de PxQ financiering?

Antwoord:

De financiering van de organisaties in de strafrechtketen hangt af van het type organisatie, de aansturing (governance) en de prestaties die de organisatie levert. Daarbij moet worden opgemerkt dat geen enkel bekostigingssysteem volledig vrij is van nadelen. Een bekostigingssysteem is ook geen middel/oplossing voor alle problemen en knelpunten van een organisatie. Bij het ministerie wordt - in overleg met de organisaties - continu gekeken welk bekostigingssysteem het beste past bij een organisatie, gegeven de sturing (governance) en de prestaties/doelen en worden bestaande bekostigingssystemen gemonitord en waar nodig verbeterd. Zo is de afgelopen jaren gewerkt om een bekostigingssysteem voor het OM verder vorm te geven. Ook ten aanzien van de Rechtspraak wordt gekeken naar de systematiek, met name op het punt van vaste, niet productie afhankelijke kosten als onderdeel van de prijs. Hierover is vorige week een brief naar de Kamer gestuurd.

Vraag:

Wat is het standpunt van MJenV over de outputfinanciering bij het OM?

Antwoord:

De huidige bekostiging van het OM is volledig gebaseerd op een zogenaamde lumpsum-bekostiging. Zowel vanuit het ministerie als vanuit het OM is eertijds de wens geuit om de bekostiging beter te laten aansluiten bij de prestaties van het OM. Daarnaast werd in het rapport van de Algemene Rekenkamer over de 'Prestaties in de strafrechtketen' (2012) gesteld dat bekostigingssystemen in de strafrechtketen, zoals van het OM en de Rechtspraak, niet goed op elkaar aansloten. De afgelopen jaren is gewerkt aan een bekostigingssysteem op basis van prestaties (output) voor het OM. Het streven is om dit systeem per 2019 in te voeren. Gelet op de vereiste zorgvuldigheid dient nog wel aan enkele randvoorwaarden te worden voldaan, zoals het vaststellen dat prestaties waarop wordt bekostigd volledig, eenduidig en betrouwbaar zijn. Bij het ontwerp van het bekostigingssysteem van het OM zijn de lessen die zijn geleerd van het bekostigingssysteem van de Rechtspraak meegenomen. Er is tevens rekening mee gehouden dat het OM werkzaamheden verricht die niet altijd direct tot een strafzaak leiden of zich niet lenen voor bekostiging op basis van prestaties zoals huisvesting en ICT. Zo is afgesproken dat een groot deel van budget voor het OM niet gerelateerd zal worden aan het aantal zaken.

Vraag:

Als het aan de CDA ligt zal de integrale politiebegroting worden meegenomen in de JenV-begroting. Wil MJenV die discussie voeren in het inhoudelijk debat bij de evaluatie van de politiewet?

Antwoord:

De MJenV wisselt graag van gedachten hierover met uw Kamer tijdens het debat over de evaluatie van de Politiewet 2012. Uw Kamer heeft overigens nu al invloed op de totale omvang van het budget voor de politie via het recht van amendement op de begroting van het

ministerie van JenV.

De conceptbegroting van de politie wordt als bijlage bij de JenV begroting meegezonden. Daardoor kan uw Kamer precies zien waar het politiebudget aan wordt besteed. Invloed op de inhoud van de begroting van de politie is mogelijk via het indienen van moties. De MJenV stelt het beheersplan en de begroting van de politie pas vast na goedkeuring van de begroting van zijn ministerie door de Staten-Generaal.

Vraag:

Is de minister bereid om het voornemen van de politie Utrecht en omstreken om het extra budget dat bedoeld is voor de versterking van de basisteams maar wordt ingezet op andere prioriteiten, terug te draaien?

Antwoord:

In de brief van 15 juni 2018 heeft de MJenV uw Kamer geïnformeerd over de aanwending van de extra middelen uit het regeerakkoord voor de politie. Daarin staat onder meer dat er 769 fte agenten voor de wijk bijkomen en heeft de MJenV, conform afspraken met het LOVP, vermeld dat het gezag op voorstel van de politiechef in elke eenheid invulling geeft aan de vraag waar deze extra capaciteit en expertise het beste kan worden ingezet. Daarmee kan optimaal worden ingespeeld op de lokale veiligheidspolitiek en worden de extra agenten daar ingezet waar de gezagen en de politie dat nodig achten.

De gezagen in de regio Utrecht blijven met hun voorgenomen verdeling dus binnen de gemaakte afspraken. Dit past ook in het systeem van de politiewet waarin de minister de sterkte verdeelt over de eenheden en de burgemeesters en hoofdofficier van justitie de beschikbare operationele sterkte binnen een eenheid verdelen.

Vraag:

Mbt het CCV (Centrum criminaliteitspreventie) is een amendement ingediend met de veronderstelling dat een deel van het budget zou zakken en een ander deel gelijk zou blijven. In de begroting van 2019 is de tegenstelling dat er een tekort is bij deze organisatie van 445.000. Kan de MRb uitleggen hoe dit precies zit?

Antwoord:

De activiteiten van het CCV worden zeer gewaardeerd. Daarom is op verzoek van de Kamer ook meerjarig extra geld vrijgemaakt. De MRb heeft naast de 2 miljoen euro die voor het jaar 2018 beschikbaar is gesteld naar aanleiding van het amendement van Van Oosten en Van Dam, in deze kabinetsperiode tevens 1,5 miljoen euro in 2019 en 1 miljoen euro in 2020 en 2021 extra beschikbaar gesteld aan het CCV. Hiermee kan de basissubsidie voor het CCV voor een groot deel overeind blijven en hoeft de subsidie op KVO en VKB minder snel te worden afgebouwd. De daling van 455.000 euro van 2018 naar 2019, ziet op de initiële afbouw, die reeds in de meerjarige begrotingsreeks van 2018 was opgenomen. Het is duidelijk dat de daling van het budget druk geeft aan het CCV. Samen met het CCV zal het ministerie graag kijken wat de mogelijkheden zijn voor het CCV om voor andere publieke en private partijen gefinancierde activiteiten te ontplooiën.

Vraag:

Is de MJenV bereid om in het werkprogramma van de Inspectie JenV expliciet aandacht te besteden aan de voortgang van ICT projecten?

Antwoord:

De Inspectie JenV ziet toe op de kwaliteit van de taakuitvoering van organisaties, ressorterend onder het ministerie van JenV. Alhoewel, zoals het lid Van Dam terecht constateert, de Inspectie in haar werkprogramma niet expliciet aandacht besteedt aan de voortgang van ICT-projecten, wordt door de Inspectie bij het uitoefenen van het toezicht nadrukkelijk aandacht besteed aan het aspect toerusting: beschikken de ondertoezichtstaande organisaties over de juiste mensen, middelen (waaronder ICT) en opleidingen om hun (wettelijke) taak uit te voeren.

Vraag:

Kan de MJenV aangeven hoe er toezicht op grote ICT projecten van JenV wordt verleend na de

uitvoer van de BIT toets?

Antwoord:

De taakorganisaties van het ministerie zijn in eerste aanleg zelf verantwoordelijk voor de kwaliteitsbeheersing van eigen ict-projecten en de opvolging van het BIT-advies voor de aanvang van het ict-project. Het toezicht op het verloop van deze ict-projecten vindt plaats op drie niveau's. Ten eerste de verplichte quality assurance en control van de eigen taakorganisatie. Ten tweede monitort het CIO-office van het ministerie de risico's van deze grote ict-projecten en deze komen periodiek terug in de planning & control gesprekken o.l.v. de (p)SG. Ten derde houdt het Audit Committee toezicht op het stelsel en bespreekt het overzicht aan risico's periodiek met het CIO-office van het ministerie.

Aanvullend instrumentarium:

1. stelt de CIO van de organisatie tijdens de uitvoering van een groot ict-project bij elke fase-overgang en andere kritieke momenten een CIO-oordeel op en rapporteert deze aan de departementale CIO adviseert.
2. op elk moment kan een specifieke interne of externe kwaliteitstoets worden uitvoeren, zoals een Gateway Review of een projectaudit door de Auditdienst Rijk.

Vragen van het lid Toenburg, M.M. van (CDA)

Vraag:

Gaat de MRb verder met (prioriteit geven aan) slachtofferruimtes bij rechtbanken?

Antwoord:

Alle gerechten beschikken over slachtofferkamers waar slachtoffers kunnen wachten, gescheiden van het andere publiek. Dat blijkt uit het onderzoek van de Raad voor de Rechtspraak dat ik vorige week aan uw Kamer heb aangeboden. Soms zijn deze kamers niet beschikbaar zijn. Dat is onwenselijk. De MRb ondersteunt daarom de aanbeveling van de Raad voor de Rechtspraak aan de gerechten om de communicatie met slachtoffers over de aanwezige voorzieningen te verbeteren en in brede zin de dienstverlening aan slachtoffers op een basisniveau te brengen: daar hoort bij dat slachtoffers, indien zij dat wensen, plaats kunnen nemen in een aparte slachtofferkamer.

Vraag:

Zou de minister willen kijken of er bij geweld- en zedenmisdrijven een bijzondere voorziening (rechtsbijstandspakket) kan worden gemaakt om deze slachtoffers bij te staan?

Antwoord:

De MRb heeft de Kamer in een brief van 9 november jl. geïnformeerd over de contouren van een nieuw stelsel voor gesubsidieerde rechtsbijstand. In deze brief heeft de MRb ook aangegeven dat slachtoffers van zeden- of geweldsmisdrijven zich ook in het nieuwe stelsel verzekerd zullen weten van kosteloze en goede rechtsbijstand door slachtofferadvocaten. Er loopt op dit moment een onderzoek naar de praktijkervaringen met de slachtofferadvocatuur. De uitkomsten daarvan worden meegenomen bij de verdere vormgeving van de herziening van de gesubsidieerde rechtsbijstand en de positie van de slachtofferadvocaat daarin.

Vraag:

In het AO is afgesproken dat de zorg voor verkeersslachtoffers een speerpunt zou zijn, maar ik zie het niet eens terug in de Nationale Veiligheidsagenda. Kan de minister zorgen dat dit alsnog gebeurt?

Antwoord:

Verkeersslachtoffers zijn ook voor de politie een belangrijk thema. Zo heeft de korpsleiding van de politie besloten om verkeershandhaving als onderdeel van de reguliere handhavingstaak van de politie sterker neer te zetten en werken de politie Midden Nederland en OM in een pilot samen om verkeersveelplegers die een groot risico voor de verkeersveiligheid vormen harder aan te pakken. Ook heeft het OM meerdere innovatieprojecten in gang gezet om op meer feiten digitaal te kunnen handhaven en heeft de

MJenV vandaag het wetsvoorstel Aanscherping strafrechtelijke aansprakelijkheid ernstige verkeersdelicten naar uw Kamer gestuurd waarmee onder meer de strafmaat van een aantal feiten wordt verhoogd. Daarnaast komt de MJenV binnenkort samen met de minister van IenW met het Strategisch plan verkeersveiligheid. In deze veiligheidsagenda zijn afspraken opgenomen die voldoen aan de criteria voor landelijke doelstellingen, te weten vraagstukken die landelijk spelen, die (eenheids)overstijgend zijn en/of waar afstemming in de aanpak of specifieke expertise op landelijk niveau voor nodig is. Dit past bij het bestel om een zo groot mogelijke ruimte te behouden voor het gezag om lokaal te prioriteren en slechts een beperkte set landelijke beleidsdoelstellingen te formuleren. Naast de onderwerpen die in de nieuwe agenda benoemd worden, zijn er tal van onderwerpen die geen plek hebben gekregen in deze agenda. De taakuitvoering van de politie behelst immers veel meer dan de in deze agenda benoemde prioriteiten.

Vraag:

Wanneer gaat MRb het woonverbod regelen om slachtoffers te beschermen als een dader uit de gevangenis komt? Het woonverbod als een bijzondere voorwaarden is niet voldoende voor het CDA.

Antwoord:

Het huidige strafrecht biedt al mogelijkheden om een woonverbod op te leggen aan een voorwaardelijk in vrijheid gestelde dader. Een woonverbod kan worden opgelegd in de vorm van een locatieverbod, met inzet van een enkelband om de naleving ervan te controleren. Uit registratie van de reclassering blijkt dat in 2017 sprake was van ruim 1.600 enkelbandaansluitingen in verband met een gebiedsverbod. In hoeveel gevallen daarbij sprake was van een woonverbod wordt niet geregistreerd. Het zal echter om een beperkt aantal gaan. Het betreft immers een zware interventie, waarbij sprake is van een vergaande beperking van iemands vrijheid.

Daarnaast biedt de Wet Langdurig Toezicht sinds januari jongstleden de mogelijkheid om een woonverbod ook aansluitend op de detentie, voorwaardelijke invrijheidstelling of tbs op te leggen, en zo veroordeelden langer af te schermen van slachtoffers. Omdat er dus mogelijkheden zijn, sommige recent geïntroduceerd en nog niet geëvalueerd, ziet de MRb nu geen reden voor een uitbreiding van het woonverbod. Wel zal ervoor worden gezorgd dat deze mogelijkheden voldoende bekendheid genieten bij OM en rechtspraak, zodat deze ook werkelijk zullen worden toegepast.

Daarnaast spreken rijk, gemeenten, reclassering en het gevangeniswezen, in het kader van de herziening van het convenant 're-integratie (ex)gedetineerden' op dit moment over het huisvesten van ex-gedetineerden. De partijen zijn er allen van doordrongen dat het in bepaalde gevallen niet wenselijk is dat daders terugkeren in de herkomstgemeente. De inzet van de minister voor Rechtsbescherming is dat in die gevallen een andere woonplaats moet worden gezocht, dat hier heldere afspraken over worden gemaakt in het convenant en dat ook de uitvoering daarvan actief wordt opgepakt. Hiermee doet de minister voor Rechtsbescherming de toezegging gestand uw Kamer voor het reces te informeren over de stand van zaken, conform de toezegging tijdens het AO gevangeniswezen. Het herziene convenant is naar verwachting in het eerste kwartaal van 2019 gereed. In de voortgangsrapportage 'visie op gevangenisstraffen' zal de MRb de Tweede Kamer hierover informeren.

Vraag:

De LHBTI-gemeenschap is vaak het slachtoffer van haat. Zij voelen zich niet serieus genomen. Wanneer komt het plan om hier echt iets aan te doen?

Antwoord:

Het kabinet wil dat de politie er voor iedereen is, en dat ook LHBTI's er hun verhaal kwijt kunnen. De ministers van JenV en OCW zullen in het eerste kwartaal van 2019 een Actieplan Veiligheid LHBTI aan uw Kamer zenden. In dat actieplan zullen in ieder geval maatregelen worden aangekondigd om de meldingsbereidheid van discriminatoir geweld te vergroten. Zaken als een luisterend oor, begeleiding bij melding/aangifte, en investeren in kennis en expertise zullen daarbij aan de orde komen, bijvoorbeeld via het netwerk Roze in Blauw.

Vraag:

Wat gaan we doen aan recidivisten die ook na twee keer opgelegde alcoholcursussen opnieuw de fout ingaan? Is het mogelijk een voorziening in te richten waardoor deze mensen niet opnieuw achter het stuur kruipen?

Antwoord:

Net als het lid Van Toorenburg vindt de MJenV dat personen die rijden onder invloed van alcohol hard moeten worden aangepakt. Zeker als het gaat om recidivisten. Daarom worden er verschillende maatregelen om personen die onder invloed van alcohol rijden strenger aan te pakken, de effectiviteit van bestaande maatregelen en sancties te verhogen, het stelsel te vereenvoudigen en de uitvoering te versterken. Hierbij is zowel naar het straf- als het bestuursrecht gekeken.

Vandaag heeft de Kamer een wetsvoorstel van de MJenV ontvangen waarmee onder meer het strafmaximum voor rijden onder invloed van alcohol wordt verhoogd (van drie maanden naar een jaar). Daarnaast werkt de MJenV aan een wetsvoorstel specifiek ten aanzien van de aanpak van rijden onder invloed van alcohol. In dat kader wordt onderzocht of het mogelijk is dat: personen die een tijd niet mogen rijden vanwege een rijontzegging hun rijvaardigheid en/of rijgeschiktheid opnieuw moet aantonen voordat ze weer mogen rijden; de rechtelijke uitspraak dadelijk uitvoerbaar kan worden verklaard, waardoor de uitspraak gelijk van kracht is (i.p.v. dat moet worden gewacht totdat de uitspraak onherroepelijk is); en personen die ondanks een rijontzegging blijven rijden een rijverbod opgelegd krijgen. De MJenV streeft ernaar om dit wetsvoorstel voor het einde van dit jaar in consultatie te hebben.

Ten slotte monitort de MJenV de proef met de alcoholmeter; indien de alcoholmeter een succesvol instrument blijkt, wordt bezien of het alcoholverbod en de alcoholmeter breder kunnen worden opgelegd bij rijden onder invloed van alcohol. In de brief van 7 maart 2018 is nader op de verschillende maatregelen ingegaan.

Vraag:

Kan ervoor gezorgd worden dat verdachten, net als bij afstaan DNA, gedwongen worden om computers en telefoons te openen?

Antwoord:

In het kader van de modernisering van het Wetboek van Strafvordering is vorige maand een voorstel in formele consultatie gegeven waarin hierin wordt voorzien. Voorgesteld wordt om de officier van justitie de bevoegdheid te geven om opsporingsambtenaren te bevelen dat zij biometrische ontsleuteling in de vorm van een vingerafdruk, een opname van de iris of een opname van het gezicht, ontsleutelen. Daartoe mogen zij de nodige maatregelen te treffen. Een van die maatregelen kan zijn om personen, onder wie ook verdachten, te dwingen mee te werken aan deze ontsleuteling.

Vraag:

Kan het kabinet ervoor zorgen dat mensen duidelijk weten dat het maken van beelden van slachtoffers bij ongelukken om deze op het internet te zetten niet acceptabel is? In Duitsland is een campagne gestart om te laten zien dat we dit soort dingen niet doen. Ik vraag het kabinet of maatregelen kunnen worden genomen om dit op eenzelfde wijze op te lossen.

Antwoord:

De MRB is ook van mening dat het filmen van hulpbehoevende mensen en het verspreiden van de beelden zeer ongewenst is. Volgens onderzoek van het Rode Kruis vindt 90% van de Nederlanders dit onacceptabel gedrag. Het is op dit moment niet duidelijk wie die andere 10% precies zijn, of zij beelden maken en verspreiden en wat daarvan de redenen zijn. Dat gaat de MRB eerst uitzoeken, om vervolgens te bekijken hoe we deze groep het best kunnen bereiken met als doel ze op andere gedachten te brengen.

Vraag:

Kan de financiering vd aanpak van ondermijning en georganiseerde criminaliteit structureel in de begroting worden opgenomen?

Antwoord:

Het kabinet investeert naast de 100 miljoen euro voor het ondermijningsfonds ook 10 miljoen euro structureel in de aanpak van ondermijning. Ter invulling van deze middelen is een breed pakket aan zowel preventieve als repressieve maatregelen samengesteld, op basis van concrete versterkingsplannen van de regio's en de betrokken landelijke partners. Hierover heeft de MJenV uw Kamer uitvoerig geïnformeerd in zijn brief van 16 november 2018.

Vraag:

Wat betreft het woonverbod wil het CDA verder gaan. In België is dit wettelijk vastgelegd. Nederland zou dat ook wettelijk moeten verankeren, wat vindt de MRb hiervan?

Antwoord:

In het antwoord op een eerdere vraag van het lid Van Toorenburg is ingegaan op de mogelijkheden die het huidige strafrecht al biedt om een woonverbod op te leggen aan een voorwaardelijk in vrijheid gestelde dader. Daarbij is ook gewezen op de Wet langdurig toezicht. Deze wet biedt dezelfde mogelijkheden als het Belgische woonverbod. Het verschil is dat het Belgische woonverbod maximaal twintig jaar kan duren, terwijl de Wet langdurig Toezicht geen wettelijke maximale termijn kent.

Vraag:

Kan de staatssecretaris iets doen aan overlastgevende asielzoekers en het feit dat ze nu niet gedwongen kunnen blijven om binnen te blijven?

Antwoord:

Overlastgevende asielzoekers in een EBTL krijgen een vrijheidsbeperkende maatregel opgelegd. Als de EBTL-bewoner overlast blijft geven of zich niet houdt aan de vrijheidsbeperkende maatregel, dan wordt door de betrokken partijen, inclusief het lokale gezag, bezien welke verdere maatregelen mogelijk zijn. Het handhaven van de openbare orde is de primaire taak van de politie, waarbij goede afspraken met het lokaal gezag en tussen basispolitiezorg en AVIM noodzakelijk zijn. Ik heb AVIM verzocht om hier samen met de betrokken partijen scherp op te zijn. Het is belangrijk om in geval van lokale problematiek gezamenlijk te bezien of de maatregelen die beschikbaar zijn, optimaal worden ingezet of dat extra inzet geboden is.

Overtreding van de vrijheidsbeperkende maatregel door een EBTL-bewoner kan, bijvoorbeeld in combinatie met ernstige verstoring van de openbare orde (of een stapeling van kleinere overtredingen) aanleiding zijn om tot inbewaringstelling over te gaan, indien gronden hiertoe aanwezig zijn.

Vraag:

Veel gemeenten hebben nog geen beleid m.b.t. mensenhandel. Moeten we niet ook kijken naar meer creatieve oplossingen? Een soort keurmerk van activiteiten van gemeenten, zodat gemeenten meer met elkaar kunnen optrekken?

Antwoord:

We zullen met gemeenten in gesprek blijven over creatieve oplossingen om te komen tot lokaal mensenhandel beleid. Hierbij zullen we ook het idee van een keurmerk betrekken. Om gemeenten te ondersteunen bij de uitwerking van de afspraken uit het Interbestuurlijk programma (IBP), zijn in het kader van het programma Samen tegen mensenhandel reeds twee trajecten ingezet.

CoMensha heeft subsidie gekregen om gemeenten de komende twee jaar te ondersteunen bij het realiseren van een landelijk dekkend netwerk van zorgcoördinatoren.

De VNG heeft daarnaast een projectleider aangesteld die gemeenten ondersteunt bij het ontwikkelen van een effectieve aanpak van mensenhandel.

Tevens zijn verschillende regio's bezig met de inrichting van zogenaamde regionale tafels. Een regionale benadering helpt gemeenten en voorkomt dat ze ieder voor zich het wiel moeten gaan uitvinden. Doel is het bundelen van expertise en inzet en het faciliteren van de wisselwerking tussen het landelijke, regionale en het lokale niveau.

Vraag:

Hoe zit het met Team Up? Het CDA heeft hier bij eerdere AO's naar gevraagd. Is de staatssecretaris bereid de benodigde financiering hiervoor bij elkaar te krijgen?

Antwoord:

Tijdens het algemeen overleg van 12 september jl. is toegezegd te kijken welke mogelijkheden er zijn om Team Up vanaf 2020 te financieren.

Vragen van het lid Nispen, M. (SP)**Vraag:**

De MJenV schreef 'Rafels aan de rechtsstaat': Hoe vindt hij dat het gaat?

Antwoord:

We hebben in Nederland een goed functionerende en stabiele rechtsstaat. Het gaat daarbij niet om alle lijstjes waar we telkens bijna boven aan staan. Het gaat er om dat wij in uw huis bepalen wat er gebeurt op het gebied van justitie en veiligheid en al die andere wezenlijke overheidstaken, zoals zorg, onderwijs, wonen, sociale zekerheid, defensie en zo voort. Wij hebben een democratische rechtsstaat, en die rechtsstaat is een kostbaar goed.

Vraag:

Waarom zouden we rechtshulp aanbesteden? Wat doet de strijd om de prijs met de kwaliteit van de goede specialisten? Wat voor bureaucratie halen wij ons op de hals?

Antwoord:

In de contourenbrief d.d. 9 november jl. wordt ingegaan op de inkoop van rechtshulppakketten. Die inkoopfunctie vergt nadere uitwerking. Daarbij zal breed worden gekeken naar de mogelijkheden, inclusief voorstellen die door de advocatuur zijn gedaan, zoals een preferred supplier-systeem. Eerste stap is een marktverkenning om nader te bezien of de vereiste kwaliteit op de beoogde manier verkregen kan worden. De komende tijd worden de inkoopfunctie en de kansen voor meer kwaliteitsborging nader uitgewerkt. Voor elk rechtshulppakket worden eisen aan de benodigde competenties en deskundigheid gesteld, zodat elke rechtshulpverlener specialistische kennis heeft voor de oplossing van het probleem dat hem of haar wordt voorgelegd.

Voordelen aan de inkoop van rechtshulppakketten zijn er, naast het bereiken van de gewenste kwaliteit voor een goede prijs, ook voor de aanbieder. Deze is verzekerd van een groot aantal zaken waarvoor rechtsbijstand geleverd kan worden. De deskundigheid van rechtshulpverleners wordt ook bevorderd door het grote aantal soortgelijke zaken dat zij doen. Inkoop biedt zekerheid, wat continuïteit in de bedrijfsvoering oplevert. Doordat aanbieders van de ingekochte rechtshulppakketten de zekerheid hebben dat zij gedurende bepaalde tijd hun diensten aan rechtzoekenden in het stelsel mogen verlenen, kunnen zij met vertrouwen investeren in het opbouwen van specialistische kennis. Aanbieders van rechtshulppakketten kunnen coöperaties van sociaal advocaten zijn, maar ook andere juridische adviseurs, verzekeraars, mediators of nieuwe toetreders tot de markt.

Vraag:

Wat zijn de kosten van de stelselherziening rechtsbijstand voor de Staat? Is de MRb bereid eerst te onderzoeken wat de kosten zijn van het huidige stelsel van rechtsbijstand?

Antwoord:

De kosten van het huidige stelsel voor gesubsidieerde rechtsbijstand zijn in de begroting inzichtelijk gemaakt. Het regeerakkoord geeft de opdracht om het stelsel budgetneutraal te herzien. De contouren zijn, voor zover het nu mogelijk is dat door te rekenen, te realiseren binnen de bestaande budgettaire kaders. Dat beeld wordt de komende periode aangescherpt door een marktverkenning uit te voeren en op basis van de resultaten van experimenten en de ontwikkeling van rechtshulppakketten. Het uitwerken van de actielijnen en de programmaorganisatie om de herziening uit te voeren vraagt een incidentele investering van

gemiddeld € 11 miljoen per jaar van 2019 tot 2024. Deze incidentele kosten worden binnen de JenV-begroting opgevangen. Met de herziening van het stelsel wordt beoogd de verbinding tussen het sociale en het juridische domein te versterken en duurzame oplossingen te bewerkstelligen. Dat betekent dat eerder wordt gekeken naar de oorzaak van een probleem, en eerder de daarbij behorende oplossing wordt gezocht. Deze ligt mogelijk in het domein van JenV, maar niet uitgesloten is dat deze kosten deels neerslaan bij andere overheden. Dit wordt nog nader onderzocht, opdat deze kosten niet in onredelijke mate bij andere overheden neerslaan.

Vraag:

Is de MRb bereid de Landsadvocaat een tarief van 108 euro per uur te betalen, net zoals in de sociale advocatuur?

Antwoord:

Nee, daar is de MRb niet toe bereid en het kan ook niet. De inzet van de Landsadvocaat enerzijds en het stelsel van gesubsidieerde rechtsbijstand anderzijds zijn twee verschillende zaken. Het stelsel van rechtsbijstand voorziet in een subsidie voor burgers die minder draagkrachtig zijn. Daarvoor geldt een bepaald tarief. Advocaten zijn vrij in hun keuze om voor dit tarief al dan niet hun diensten aan te bieden. De rechtsbijstand die de staat afneemt van de Landsadvocaat is geen subsidie. Het is een dienst die op de markt moet worden ingekocht. Daarom wordt de Landsadvocaat tegen een marktconform tarief vergoed.

Vraag:

De SP heeft het voorstel voor een huis van het recht, een plek in de buurt waar laagdrempelig en betaalbaar juridisch advies kan worden gegeven. Volgt u met grote belangstelling dit idee? En doet u wat nodig is en kijkt u wat we hier van kunnen leren?

Antwoord:

Het lid Van Nispen sprak over pilots in Heerlen en Roermond. Inderdaad vinden interessante initiatieven plaats met betrekking tot de samenwerking tussen het sociale en het juridische domein, en hoe dit dichtbij, laagdrempelig en betaalbaar vorm te geven. Het lid Van Nispen heeft in het algemeen overleg over de rechtspraak d.d. 25 april 2018 toegelicht positieve eerste reacties te hebben ontvangen vanuit de rechtspraak, mediators, advocaten, gemeenten en andere partijen. Dat beeld komt overeen met het beeld uit gesprekken die in het ontwerpproces voor de modernisering van de rechtsbijstand zijn gevoerd. Met het lid Van Nispen is het kabinet van mening dat elementen die in het initiatief van de SP naar voren komen, zoals de verbinding tussen juridische en sociale hulpverlening, de noodzaak vroegtijdig, snel en duurzaam in geschillen te interveniëren, en de wens om daar waar het nodig is rechtzoekenden dichtbij van informatie te voorzien, belangrijk zijn. Deze ambities deelt het kabinet, waarbij de verbinding wordt gezocht tussen de rechtspraak, de rechtsbijstand en de alternatieve geschiloplossing. De MRb beziet hoe het voorstel kan worden betrokken bij de verdere ontwikkeling van de laagdrempelige toegang in de herziening van de rechtsbijstand, maatschappelijk effectieve rechtspraak en alternatieve geschiloplossing. De MRb zal begin 2019 de Kamer een brief sturen met een reactie op het voorstel van het lid Van Nispen.

Vraag:

De aanpak van witteboordencriminaliteit is gebrekkig en de frauderende banken kunnen hun straf afkopen. Waarom geen strafrechtelijke toets?

Antwoord:

Er kunnen nog geen uitspraken worden gedaan over een eventuele introductie van een rechterlijke toets als alternatief voor de huidige vorm van toetsing bij hoge transacties en ontnemingsschikkingen. In juni is het Rapport "Evaluatie Wet OM-afdoening" aangeboden aan de Kamer. Er wordt gewerkt aan een beleidsreactie op de bevindingen uit het onderzoek. Deze beleidsreactie wordt begin december aan de Kamer aangeboden. Op dit moment wordt met OM en rechtspraak uitvoerig gesproken over de opvolging van de bevindingen; die gesprekken zien óók op de eventuele rechterlijke toetsing als alternatief voor de huidige vorm van toetsing bij hoge transacties en ontnemingsschikkingen.

Zie ook het antwoord op de vraag van het lid Buitenweg over het bevorderen van de naleving van wet- en regelgeving door banken en andere financiële instellingen:
Banken, andere financiële instellingen en trustkantoren dienen zich aan hun wettelijke verplichtingen te houden om witwassen te voorkomen. Daar wordt ook toezicht op gehouden. Overtreding van de verplichtingen leidt tot bestuursrechtelijk of strafrechtelijk optreden. Dit levert een bijdrage aan het bevorderen dat deze instellingen nog beter hun rol als poortwachter waar maken. Overigens zullen de ministers van Financiën en JenV het punt van naleving ook meenemen in de integrale beleidsreactie op de verschillende WODC-onderzoeken op het terrein van witwassen. Die beleidsreactie ontvangt uw Kamer in her eerste kwartaal van 2019.

Vraag:

We vragen teveel van onze agenten. Hoe kan het dat veel minder agenten op straat zijn dan wordt gezegd?

Antwoord:

Er wordt veel van onze agenten gevraagd. MJenV heeft veel gesprekken gevoerd met agenten. In die gesprekken is de werkdruk nadrukkelijk aan bod geweest. Met de afspraken uit het arbeidsvoorwaardenakkoord wordt daarom gestreefd naar een veilig en gezond werkklimaat bij de politie.

Politiewerk is meer dan alleen het werk op straat, maar vindt ook plaats op het bureau en in de digitale ruimte. Hoeveel agenten er op enig moment feitelijk op straat zijn wisselt daarnaast voortdurend. De inzet van politiepersoneel komt tot stand door lokale beslissingen die afhankelijk van de lokale veiligheidssituatie genomen worden.

Bij aanvang van de Nationale Politie was de beoogde operationele sterkte 49.802 fte. De operationele sterkte van de politie wordt met de investeringen uit het regeerakkoord uitgebreid tot een omvang van 51.329 FTE. Dit aantal wordt op basis van de huidige verwachtingen in 2022 bereikt.

Vraag:

Bent u bereid aard en omvang van klassenjustitie in Nederland onafhankelijk te laten onderzoeken? Hoe groot is het probleem en welke kwetsbaarheden zijn er?

Antwoord:

De MJenV en de MRb zien geen aanleiding voor een onderzoek naar klassenjustitie. Onze rechterlijke macht behoort tot de beste en meest betrouwbare ter wereld: op een wereldwijde vergelijking van 113 rechtsstelsels (Rule of Law Index) staat Nederland onveranderd op de vijfde plaats, na Denemarken, Noorwegen, Finland en Zweden. De rechterlijke macht – de rechtspraak en de het Openbaar Ministerie - in Nederland beoordeelt elke zaak individueel en bekijkt wat in dat geval een gepaste interventie is. Dat leidt dus per definitie tot verschillen, omdat telkens met de feiten, omstandigheden en de persoon van de verdachte rekening wordt gehouden bij de vervolgingsbeslissing en het vonnis. Dit is geen klassenjustitie maar maatwerk, hetgeen wij als samenleving ook van onze rechterlijke macht verwachten.

Vraag:

Hoe is er tot het bedrag gekomen van de 775 miljoen euro van de ING schikking?

Antwoord:

Het OM heeft in haar persbericht over de schikking uitgebreid toegelicht hoe zij de hoogte van de transactie heeft bepaald.

Het transactiebedrag van 775 miljoen euro bestaat uit 100 miljoen euro aan ontneming van het wederrechtelijk verkregen voordeel, en 675 miljoen aan boete. Die bedragen zijn als volgt bepaald.

Ten aanzien van de boete geldt dat de maximale boete 10% van de omzet bedraagt. Dit zou voor ING neerkomen op 1,7 miljard. Maximale boetebedragen worden echter ook in de rechtszaal vrijwel nooit opgelegd. Dat zou slechts aan de orde kunnen zijn als sprake was geweest van opzettelijk witwassen en bewust en intentioneel faciliteren van criminelen. Bij de vaststelling van het uiteindelijke bedrag is rekening gehouden met het feit dat ING de

gemaakte fouten heeft erkend, heeft meegewerkt aan het onderzoek en inmiddels ook een herstelprogramma in gang heeft gezet. Het OM en DNB geven aan dat er vertrouwen is in het uitgebreide verbeterplan dat bij ING is ingezet.

Voor wat betreft het te ontnemen wederrechtelijk verkregen voordeel kon niet achterhaald worden hoeveel winst ING behaalde doordat de transacties onvoldoende gemonitord werden en ING de cliënten niet kende. Daarom is gekeken naar bespaarde kosten door niet te investeren in afdelingen, systemen en extra controlepersoneel. Het bedrag dat ING op die manier ten onrechte heeft bespaard, is bepaald op 100 miljoen.

Vraag:

De vraag is of de minister de problemen in de strafrechterketen, zoals in de uitzending van Nieuwsuur werd getoond, erkent?

Antwoord:

De MJenV en de MRb hebben oog voor de vraagstukken rond schaarste en werkdruk binnen de organisaties in de strafrechterketen. Zij zijn en blijven hierover in gesprek met de organisaties. Het is daarbij wel van belang om scherper inzicht te krijgen in de ervaren werkdruk en in de verklarende factoren daarvoor. Daartoe zijn er een aantal onderzoeken en een doorlichting in gang gezet, zodat inzicht ontstaat in waar of waarin oplossingsrichtingen te vinden zijn. Ook is er fors extra geïnvesteerd in de organisaties van de politie, het OM en de Rechtspraak. Er zijn noodzakelijke maatregelen in gang gezet en investeringen gedaan om het functioneren van de keten als geheel te verbeteren. Belangrijk onderdeel daarvan is de extra investering in digitalisering van de keten die de komende jaren oploopt tot een bedrag van opgeteld bijna 300 miljoen euro. Doel hiervan is onder meer om efficiënter te werken, de kwaliteit van de processen en de data in de gehele keten te vergroten en de dienstverlening te verbeteren.

Vraag:

Alle gerechten en hoven draaien rode cijfers. Geen één heeft positieve cijfers. Wat zegt dit gegeven volgens de minister? Gaat hij eindelijk rust brengen?

Antwoord:

Het is een feit dat de rechtspraak financiële tekorten laat zien. In de begroting is een reservering getroffen om het verwachte tekort van de Rechtspraak over 2018 aan te zuiveren. De meerjarenramingen van de rechtspraak laten echter ook tekorten zien. We zijn druk bezig om oplossingsrichtingen die er mogelijk bij de Rechtspraak zijn met een doorlichtingsonderzoek scherp in beeld te krijgen. Daarin wordt ook onderzocht hoe de zaakswaarte zich heeft ontwikkeld. De resultaten van dit doorlichtingsonderzoek verwacht ik begin volgend jaar. In het voorjaar van 2019 ga ik met de rechtspraak praten over de prijzen die zullen gelden voor de periode 2020-2022. De uitkomsten van het doorlichtingsonderzoek kunnen we daar dan bij betrekken. Net als aanpassingen van de bekostigingssystematiek, waarover ik uw Kamer vorige week een brief heb gestuurd. Ik verwacht dat we in 2019 belangrijke stappen kunnen zetten naar een gezonde en toekomstbestendige financiering van de rechtspraak.

Vraag:

Kan de toepassing van het herstelrecht worden uitgebreid?

Antwoord:

De huidige rechtspraak rond herstelrecht ontwikkelt zich binnen het bestaande kader in positieve zin. Het aantal zaken neemt toe, de praktijk verbreedt zich en er zijn structurele middelen beschikbaar vanaf 2019. Er wordt op het moment gewerkt aan een beleidskader waarbij de lessen uit de huidige praktijk worden benut en waarbij aandacht is voor kwaliteit en voor borging van de belangen van slachtoffers, verdachten en samenleving. Het opstellen van dit beleidskader moet in de tweede helft van 2019 zijn afgerond. Dit beleidskader heeft tot doel handvatten te bieden voor de inzet van typen herstelmodaliteiten in een strafzaak. Hierbij ligt de focus op mediation in strafzaken, maar het biedt ook handvatten voor andere herstelgerichte voorzieningen in het strafrecht. Ook wordt voorlichtingsmateriaal ontwikkeld zodat duidelijk is welke mogelijkheden het herstelrecht op welk moment biedt.

Vraag:

Benoeming door de MRb in de rechtspraak is zorgelijk. Interne democratisering kan de onafhankelijkheid van de rechtspraak versterken. In eerste instantie kan de NVvR dat doen. Hoe kijkt de MRb hier tegenaan?

Antwoord:

De MRb ziet in de zorgen van de Tegenlichtrechters geen aanleiding om de benoemingsprocedure voor gerechtsbestuurders, zoals bepaald in de Wet op de rechterlijke organisatie, te wijzigen. De rechtspraak heeft de interne werkwijze voor de benoemingen van gerechtsbestuurders, mede naar aanleiding van het Leeuwarder Manifest, aangepast waarmee voorzien is in een grotere rol van het betreffende gerecht door middel van betrokkenheid van de ondernemingsraad en de gerechtshofvergadering. De MRb bereidt een wetsvoorstel voor ter aanpassing van de benoemingsprocedure van de leden van de Raad voor de Rechtspraak. Dit wetsvoorstel ziet o.a. op verbetering van de transparantie van de procedure.

Vraag:

Wat heeft de MRb opgestoken van gesprek met bezorgde rechters uit de Tegenlicht-groep? Wat is hem bijgebleven?

Antwoord:

De MRb heeft op 19 november jongstleden gesproken met de Tegenlicht-rechters. Het was een verhelderend gesprek waarin de rechters hun zorgen en onvrede, zoals in de toekomstvisie verwoord, hebben toegelicht. Het was nuttig om de in de brief verwoorde zorgen van de rechters persoonlijk te kunnen horen, en zo meer zicht te krijgen op de problemen waar men tegenaan loopt.

Vraag:

Hoe vindt de minister dat het gaat met het wietexperiment? Waarom is er vertraging? Is dat omdat gemeenten en coffeeshops afhaken? Mag dit experiment wel een succes worden?

Antwoord:

De voorbereiding van het experiment verloopt voorspoedig. Er is veelvuldig gesproken met o.a. de VNG en gemeenten, maar ook met de coffeeshopsector. Op basis van gesprekken met deze partijen is besloten dat aanmelding niet in het najaar zal plaatsvinden, maar pas wanneer er voldoende duidelijkheid is over de invulling en kaders van het experiment. Dit betekent dat de aanmeldprocedure start, nadat het wetsvoorstel door de Tweede Kamer is aangenomen en het ontwerpbesluit bij het parlement is voorgehangen. Deze wijziging heeft naar verwachting geen gevolgen voor het moment van aanvang van het experiment. De MJenV en de minister voor Medische Zorg kunnen uw Kamer verzekeren dat het kabinet zich inspant om een waardevol, realistisch en zorgvuldig experiment te realiseren.

Vraag:

In de begroting staan kortingen op de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak, het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid en het Expertisebureau Online Kindermisbruik. Kan de MJenV hier een toelichting op geven?

Antwoord:

De NVvR heeft twee rollen. De rol van beroepsvereniging en de rol van vakbond. De activiteiten van de beroepsvereniging betreffen onder andere het adviseren over wetgeving die de rechtspraak raakt. Deze activiteit wordt gefinancierd uit subsidiegeld en is van belang voor de kwaliteit van wetgeving. De rol van vakbond wordt gesubsidieerd uit de contributie van de leden. Het subsidiebedrag voor de NVvR van 455.000 euro (inclusief 10.000 loonbijstelling) in 2019 is voor activiteiten in haar rol als beroepsvereniging. De NVvR ontvangt contributie van haar leden, waaruit de vakbondswerkzaamheden worden gefinancierd. De NVvR bepaalt met haar leden de specifieke activiteiten die zij organiseert en ook hoeveel mensen zij in dienst neemt. De korting van de subsidie betekent dat de NVvR moet herprioriteren binnen haar beschikbare financiële middelen. De MRb acht dit mogelijk en verantwoord. Indien de NVvR dat niet wenst kan zij de korting geheel of gedeeltelijk opvangen door haar inkomsten uit

contributie te verhogen.

De activiteiten van het CCV worden zeer gewaardeerd. Daarom is vorig jaar op verzoek van de Kamer door de MRb ook meerjarig extra geld vrijgemaakt. Naast de 2 mln. die voor het jaar 2018 beschikbaar zijn gesteld in lijn met het amendement van Van Oosten en Van Dam van vorig jaar. Tevens is in 2019 1,5 mln. en in 2020 en 2021 1 mln. extra beschikbaar gesteld aan het CCV. Hiermee kan de basissubsidie voor CCV voor een groot deel overeind blijven en hoeft de subsidie op KVO en VKB minder snel te worden afgebouwd.

De daling van het budget kan druk geven op de CCV-organisatie. Samen met CCV kijkt het ministerie wat de mogelijkheden zijn de financieringsbasis voor het CCV te verbreden om in samenspraak met andere partijen te bezien of het CCV in de toekomst kan worden ingeschakeld voor aanvullende activiteiten. Hierbij kan gedacht worden aan preventieve activiteiten door middel van publiek private samenwerking tbv de aanpak van ondermijnende criminaliteit.

Op het EOKM wordt in 2019 nauwelijks bezuinigd: door de MJenV is voor het EOKM een bijdrage van € 277.000,- begroot. Dit omvat de reguliere financiering van de programma's "Meldpunt Kinderporno" en "Stop-It-Now". Daarnaast zijn er ook in 2019 extra programmagelden beschikbaar in het kader van "Hernieuwde aanpak online seksueel kindermisbruik". Voor bijvoorbeeld opnieuw een extra impuls van Stop-It-Now, zoals dat ook in 2018 incidenteel bovenop de reguliere bijdrage beschikbaar was.

Een structurele verhoging is nog niet aan de orde, want de aanpak van kinderporno is door de "hernieuwde aanpak online seksueel kindermisbruik" in beweging. Het EOKM is hierbij betrokken en een belangrijke en constructieve partner. Nieuwe projecten zijn gestart, andere instrumenten zullen worden ingezet. De MJenV heeft de bouw van een dark-webcrawler bij politie gefinancierd. Ook onderzoekt de MJenV de haalbaarheid van een nieuw bestuursrechtelijk instrument, dus mogelijk kunnen nieuwe bevoegdheden worden ingezet in de toekomst. Daarom is het te vroeg en nog niet nodig om nu een besluit te nemen over structureel extra financiering voor het EOKM, want de uitkomsten van de nieuwe aanpak zijn nog niet bekend.

Vraag:

De schikking met de ING leverde veel verontwaardiging op. Strafvervolgning wordt afgekocht. Waarom geen rechterlijke toets zodat de samenleving kan zien wat er gebeurt? Een controlerende en recht beschermende rol voor de rechter bij hoge en bijzondere transacties. Ook de Raad voor Rechtsspraak is hiervoor. Er is ook veel verontwaardiging omdat geen mens wordt vervolgd. Waarom niet altijd strafrechtelijke vervolging naar personen bij megaafraude? Hoe kijkt de MJenV naar deze twee voorstellen?

Antwoord:

Er kunnen nog geen uitspraken worden gedaan over een eventuele introductie van een rechterlijke toets als alternatief voor de huidige vorm van toetsing bij hoge transacties en ontnemingsschikkingen. In juni is het Rapport "Evaluatie Wet OM-afdoening" aangeboden aan de Kamer. Er wordt gewerkt aan een beleidsreactie op de bevindingen uit het onderzoek. Deze beleidsreactie wordt begin december aan de Kamer aangeboden. Op dit moment wordt met OM en rechtsspraak uitvoerig gesproken over de opvolging van de bevindingen; die gesprekken zien óók op de eventuele rechterlijke toetsing als alternatief voor de huidige vorm van toetsing bij hoge transacties en ontnemingsschikkingen.

Indien het OM onderzoek doet naar mogelijke strafbare feiten gepleegd door een rechtspersoon, onderzoekt het OM ook altijd de rol van betrokken natuurlijke personen, zoals bestuurders of medewerkers van een verdachte rechtspersoon, en het strafrechtelijk verwijt dat hen kan worden gemaakt. In de Aanwijzing hoge transacties en bijzondere transacties is dit uitgangspunt ook al verwoord. Het OM kan echter besluiten - ook in grote fraudezaken - natuurlijke personen niet te vervolgen, bijvoorbeeld wanneer er onvoldoende bewijs is of vervolging op grond van de omstandigheden van het geval niet opportuun wordt geacht.

Vragen van het lid Dijk, J.J. van (SP)

Vraag:

Kan de staatssecretaris meer vertellen over de inzet op migratieafspraken met landen in Afrika? Hoe staat het met de afspraken die zijn gemaakt met Niger? Worden afspraken nageleefd die met mensenhandelaren zijn gemaakt?

Antwoord:

De EU zet in op migratiepartnerschappen. Daarover is de EU in gesprek met verschillende landen. Op dit moment wordt niet gesproken over afspraken zoals de EU-Turkije Verklaring. Wel worden met landen van herkomst en transitlanden gesproken over onder meer de aanpak van grondoorzaken van irreguliere migratie, betere opvang en bescherming van vluchtelingen, de aanpak van mensensmokkel en -handel, verbeterde samenwerking aan terugkeer. Dit is in lijn met de inzet van de integrale migratieagenda van het kabinet (Kamerstuk 19 637, nr. 2375). Het kabinet steunt deze EU inzet. Het kabinet houdt hierbij de mogelijkheid open voor brede alomvattende afspraken, maar uiteindelijk is het niet de vorm maar het resultaat dat telt: het voorkomen en tegengaan van irreguliere migratie. Dit kabinet ziet ook in zijn contacten met herkomst- en transitlanden voldoende aanknopingspunten om samenwerking met deze landen te verbeteren en te intensiveren. Daar spreken de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid alsmede de minister van Buitenlandse Zaken en de minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking ook met hun internationale partners over.

Tijdens het bezoek van de minister van Buitenlandse Zaken aan Niger is dit onderwerp nadrukkelijk naar voren gekomen. Nederland onderschrijft het belang van het investeren in perspectieven en beide landen onderschrijven het belang van alternatieve bronnen van inkomsten voor voormalig smokkelaars, ook t.b.v. stabiliteit van Niger. Nederland vraagt in EU-verband daarom ook aandacht voor spoedige implementatie van de toegezegde EU-steun.

Vraag:

De meeste vluchtelingen worden opgevangen in regio. De UNHCR heeft 8 miljard dollar toegezegd gekregen. Slechts 3,8 miljard is nog maar beschikbaar. Is dat juist, en is dat niet beschamend als je de grote woorden hoort over opvang in de regio?

Antwoord:

Uit de (openbare) gegevens van UNHCR blijkt dat op dit moment inderdaad sprake is van een tekort van bijna 5 miljard dollar op de begroting van UNHCR. Het gaat hier om de totale begroting van UNHCR en beziet niet specifiek de middelen die beschikbaar zijn voor de opvang in de regio. Over de beschikbare financiële middelen hiervoor, wordt korthedshalve verwezen naar de brief van de minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (Kamerstuk 32623 nr. 222, vergaderjaar 2017-2018) en de beantwoording van Kamervragen over dit onderwerp (Aanhangsel van de Handelingen nr. 3074, vergaderjaar 2017-2018).

Vraag:

Waarom gaat de staatssecretaris zo vaak in hoger beroep tegen beslissingen van de IND als hij waarde hecht aan snelle procedures?

Antwoord:

De IND gaat in de regel enkel in hoger beroep wanneer sprake is van een zaakoverstijgend belang of een belang in het kader van de rechtseenheid. Terughoudendheid is derhalve het uitgangspunt.

Vraag:

Hoe staat het met het realiseren van aanmeldcentra in de regio?

Antwoord:

De EU noch het kabinet zet in op het realiseren van (Europese) aanmeldcentra in de regio. De inzet is gericht op de opvang en bescherming van vluchtelingen in de regio. Vanuit daar

kunnen vluchtelingen die voldoen aan de hervestigingscriteria van UNHCR door UNHCR worden voorgedragen voor eventuele hervestiging naar de EU. Begin dit jaar is het nieuwe Europese programma hiervoor gestart. Dit is gericht op het hervestigen van ruim 50.000 vluchtelingen. Indien wordt gedoeld op de zogenoemde ontschepingsarrangementen zoals genoemd in de conclusies van de Europese Raad van juni jl. is evenmin sprake van het realiseren van 'aanmeldcentra'. Het is zaak dat met landen rond de Middellandse Zee wordt gewerkt aan een betrouwbaar, efficiënt en voorspelbaar regionaal mechanisme voor ontschepping waarbij personen die in aanmerking komen voor internationale bescherming eventueel ook naar de EU worden hervestigd. Dit concept dient door de Europese Commissie, UNHCR, IOM en met onze internationale partners uitgewerkt te worden. Daar is op dit moment geen vooruitgang op te melden.

Vraag:

Wat gaat de SJeNV doen met de voorstellen van de SP om asielzoekers niet op een aantal grote locaties maar verspreid door Nederland op te vangen?

Antwoord:

Over de opvang van asielzoekers na het asielproces bezien we samen met gemeenten en COA wat de mogelijkheden zijn om dit beter af te stemmen op omstandigheden en wensen die lokaal en regionaal spelen. Schaal en spreiding van de opvang zijn hier onderdeel van. De voorstellen van de heer Van Dijk worden hierbij betrokken. Factoren als de draagkracht van gemeenten en kansen voor integratie spelen hierbij een rol. Het is zaak dit in goed overleg met de gemeenten te doen en ook oog te hebben voor de verschillende wensen die bij hen leven. Deze ontwikkeling vraagt ook tijd, aangezien het bestaande aanbod aan opvanglocaties niet eenvoudig op korte termijn ingrijpend gewijzigd kan worden.

Vraag:

Er is een personeelstekort bij de IND. Toch is er een bezuiniging van 36 miljoen euro. Hoe is dat mogelijk?

Antwoord:

Het is onjuist dat het kabinet op de IND bezuinigt. Het bedrag dat voor 2019 op de begroting beschikbaar is, ligt lager dan in 2018, als gevolg van een lagere instroomprognose. Bij Voorjaarsnota wordt gekeken of het budget afdoende is op basis van de dan geldende inzichten.

De IND heeft vanaf mei voor 120 fte vacatures opengesteld om de doorlooptijden zo veel mogelijk te versnellen. Onlangs is besloten nogmaals 80 vacatures open te stellen. Het invullen van de vacatures verloopt trager dan verwacht door de krapte op de arbeidsmarkt. Daarbij duurt het enige tijd voordat nieuwe medewerkers zijn opgeleid en kunnen worden ingezet. De IND krijgt voldoende middelen om de capaciteitsuitbreiding te kunnen betalen.

Vraag:

Is de staatssecretaris bereid om alle kinderen die in onzekerheid zitten alsnog een verblijfsvergunning te geven?

Antwoord:

In het regeerakkoord is neergelegd dat het kabinet de huidige regeling inzake langdurig verblijvende kinderen ongewijzigd laat.

Vraag:

Is de staatssecretaris bereid het optioneel protocol bij het VN-kinderrechtenverdrag te ratificeren?

Antwoord:

Begin vorig jaar is de Eerste Kamer geïnformeerd over het overleg in het kabinet over de ratificatie van het facultatief protocol bij het Internationaal verdrag inzake de economische, cultureel en sociale rechten (IVESCR) en over de toetreding tot de facultatieve protocollen bij het Kinderrechtenverdrag en het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap

dat heeft geleid tot het besluit dat zal worden gestart met het facultatief protocol bij het IVESCR.

Het kabinet heeft besloten de ratificatie van de drie protocollen niet tegelijk ter hand te nemen. Er wordt aan gehecht dat eerst ervaring op te doen met één van de procedures, mocht tot ratificatie worden besloten.

De minister van Buitenlandse Zaken en de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid hebben een wetsvoorstel voor de goedkeuring van het IVESCR-protocol ter advisering naar de Raad van State gestuurd en de Raad van State verzocht daarbij met name aandacht te besteden aan de mogelijke gevolgen van het protocol voor de Nederlandse rechtsorde.

Op basis van het ontvangen advies van de Raad van State zal door het kabinet een besluit worden genomen over de ratificatie van dit protocol. Uw Kamer wordt hierover geïnformeerd.

Vraag:

Waarom keren veiligelanders niet terug als het duidelijk is dat zij geen status krijgen? Is de regering bereid om harder te onderhandelen met landen van herkomst?

Antwoord:

Medewerking aan gedwongen terugkeer verschilt per land en persoon, ook in het geval van veiligelanders die versneld worden afgewezen en een eventueel beroep in beginsel niet in Nederland mogen afwachten. De terugkeerverplichting na afwijzing van een asielaanvraag motiveert betrokkenen niet altijd voldoende. Ook het land in kwestie werkt niet altijd voldoende mee aan gedwongen terugkeer. Er zijn overigens ook landen van herkomst die goed meewerken aan gedwongen terugkeer. Uw Kamer heeft de regering verzocht harder in te zetten op afspraken met veilige landen van herkomst over gedwongen terugkeer van afgewezen asielzoekers. De motie van het lid Jasper van Dijk (SP) hierover is op 16 mei 2017 aangenomen. Zoals ik in mijn brief van 12 december 2017 heb aangegeven zet Nederland krachtig in op het maken van effectieve afspraken over samenwerking met veilige landen van herkomst voor de gedwongen terugkeer van deze personen. De Europese Commissie heeft met instemming van de lidstaten ten aanzien van een aantal landen, waaronder Marokko en Algerije, het voortouw genomen voor het afsluiten van een bindende terugnameovereenkomst. Dit is een proces van langere adem dat in de afgelopen jaren zijn doel nog niet heeft bereikt. In de praktijk komt het aan op het opbouwen en onderhouden van een goede brede bilaterale relatie met de betrokken landen en van operationele relaties tussen de uitvoerende diensten. Nederland zoekt daarbij gericht naar mogelijkheden tot samenwerking die direct of indirect bijdragen aan terugkeer. Zoals u bekend wordt hierbij het beginsel van "more for more/less for less" als leidend beschouwd.

Vraag:

Welke sancties heeft de SJenV in petto voor overlastgevende asielzoekers die weigeren terug te keren? Kunt u deze mensen plaatsen in 'aso-AZC'?

Antwoord:

Er bestaat een breed palet aan maatregelen om overlastgevende asielzoekers aan te pakken. Opvang in een extra begeleiding en toezichtlocatie (EBTL) is een onderdeel hiervan. Over de maatregelen heb ik uw Kamer een aantal maal geïnformeerd.

Voor een effectieve inzet van deze maatregelen is het van belang om te realiseren dat de mate waarin overlast voorkomt fluctueert, en de aard en achtergrond van de overlast verschilt.

Dit vraagt dan ook om een intensieve, lokaal gecoördineerde, casusgerichte aanpak, waarbij de betrokken partijen samen bepalen welke maatregelen moeten worden ingezet – op zowel strafrechtelijk, bestuursrechtelijk en vreemdelingrechtelijk terrein.

Het is hierbij relevant dat de betrokken partijen uit de lokale driehoek en de lokale structuren vanuit de migratieketen (Lokaal Terugkeer Overleg) gezamenlijk in beeld hebben wie de overlast veroorzaken, en er relevante informatie tussen de ketenpartners wordt gedeeld, zodat adequate dossieropbouw plaatsvindt en gerichte maatregelen kunnen worden getroffen.

In geval van lokale signalen van overlast is daarbij de inzet vanuit mijn departement en betrokken diensten om verbinding te leggen met de lokaal betrokken partijen, om zo nodig ondersteuning te bieden.

Dit alles neemt niet weg dat ik de ontwikkelingen van de aanpak van overlastgevers en de inzet van de maatregelen nauwlettend volg en daar waar nodig aanpassingen zal doorvoeren en afspraken zal aanscherpen.

Vraag:

Wanneer gaat de SJenV de omstrede samenwerking met Libië beëindigen?

Antwoord:

De inzet van het kabinet is uw Kamer bekend. Mede door de internationale samenwerking met de Libische autoriteiten op het gebied van migratie is het mogelijk om belangrijke resultaten te boeken zoals, de toename van het aantal personen dat vrijwillig terugkeert naar hun landen van herkomst, de toegang van internationale hulpverleners tot de detentiecentra en de uiteindelijke sluiting van deze centra. Dat is niet mogelijk als wij niet betrokken blijven bij Libië. De samenwerking stelt ons ook in staat om de Libische autoriteiten aan te spreken. Wat het kabinet ook consequent doet.

Vraag:

Erkent de regering dat in de jaren 60 en 70 niet goed is nagedacht over arbeidsmigratie?

Antwoord:

Uit de gevolgen van het arbeidsmigratiebeleid van de jaren '60 en '70 zijn door verschillende kabinetten belangrijke lessen getrokken. Het kabinet wijst erop dat het arbeidsmigratiebeleid aanzienlijk selectiever is gemaakt. Zo is voor lager geschoolde arbeidsmigranten het toelatingsbeleid restrictief geworden. Daarnaast geldt, in tegenstelling tot de jaren '60 en '70, nu een integratiebeleid voor gezinsherenigers bij arbeidsmigranten.

Vraag:

In Ter Apel is een schadefonds waaruit boetes voor winkeldiefstal worden betaald. Deelt de staatssecretaris de mening dat iemand die een overtreding begaat zelf de boete moet betalen?

Antwoord:

Uitgangspunt moet zijn dat de mogelijkheden die winkeliers hebben om schade te verhalen op ingezetenen van Nederland ook toepasbaar is bij asielzoekers. Het is niet wenselijk dat die mogelijkheden beperkter zijn, maar het ligt ook niet voor de hand dat er meer mogelijkheden bestaan in die gevallen. Voor een specifiek hiervoor in het leven geroepen schadefonds bestaat dan ook niet meteen aanleiding. Signalen over winkeliers die (veelvuldig) te maken hebben met diefstal door bewoners van een azc zijn een belangrijk punt van zorg. Zoals ook in eerdere kamerbrieven is aangegeven loopt in geval van criminele gedragingen, zoals bij winkeldiefstal, de aanpak primair via het strafrecht. Hiertoe is het van belang dat er aangifte wordt gedaan bij de politie en er opvolging wordt gegeven door de politie en het OM. Daarnaast is het ook belangrijk dat de getroffen winkeliers zo optimaal mogelijk gebruik kunnen maken van bestaande compensatieregelingen, zoals via de Service Organisatie Directe Aansprakelijkstelling (SODA). Zoals aangegeven in de brief aan uw Kamer van 15 november jl. zijn SODA en COA momenteel in gesprek over op welke manier het COA hier ondersteuning bij kan bieden.

Vraag:

Kan de MJenV een reactie geven op de petitie van het COC over LHBTI-geweld die ze vanmiddag hebben aangereikt?

Antwoord:

Het kabinet wil dat de politie er voor iedereen is, en dat ook LHBTI's er hun verhaal kwijt kunnen. De ministers van JenV en OCW zullen in het eerste kwartaal van 2019 een Actieplan Veiligheid LHBTI, in de zin van de motie Sjoerdsma/Van den Hul en de petitie van het COC, aan uw Kamer zenden. In dat actieplan zullen in ieder geval maatregelen worden aangekondigd om de meldingsbereidheid van discriminatoir geweld te vergroten. Zaken als een luisterend oor, begeleiding bij melding/aangifte, en investeren in kennis en expertise

zullen daarbij aan de orde komen, bijvoorbeeld via het netwerk Roze in Blauw.

Vraag:

Hoe gaat de MJenV de financiering van het OM toekomstbestendig maken en hoe gaat hij daarbij rekening houden met de aanbevelingen van de heer van den Berg? Graag een uitgebreide reactie.

Antwoord:

De huidige bekostiging van het Openbaar Ministerie is op dit moment volledig gebaseerd op een zogenaamde lumpsum-bekostiging. Zowel vanuit het ministerie als vanuit het OM is de wens geuit om de bekostiging beter te laten aansluiten bij de prestaties van het OM. Daarnaast werd in het rapport van de Algemene Rekenkamer over de 'Prestaties in de strafrechtketen' (2012) gesteld dat bekostigingssystemen in de strafrechtketen, zoals van het Openbaar Ministerie en de Rechtspraak, niet goed op elkaar aansloten. De afgelopen jaren is gewerkt aan een bekostigingssysteem op basis van prestaties (output) voor het OM. Het streven is om dit systeem per 2019 in te voeren. Gelet op de vereiste zorgvuldigheid dient nog wel aan enkele randvoorwaarden te worden voldaan, zoals het vaststellen dat prestaties waarop wordt bekostigd volledig, eenduidig en betrouwbaar zijn. Bij het ontwerp van het bekostigingssysteem van het OM zijn de lessen die zijn geleerd van het bekostigingssysteem van de Rechtspraak meegenomen. Er is tevens rekening mee gehouden dat het OM werkzaamheden verricht die niet altijd direct tot een strafzaak leiden of zich niet lenen voor bekostiging op basis van prestaties zoals huisvesting en ICT. Zo is afgesproken dat een groot deel van budget voor het OM niet gerelateerd zal worden aan het aantal zaken.

Vraag:

Erkent de staatssecretaris dat vluchtelingenzaken langer duren vanwege het hoger beroep dat door de staat wordt ingesteld?

Antwoord:

In een individueel geval kan het zo zijn dat het instellen van hoger beroep betekent dat de doorlooptijd in de betreffende zaak langer wordt. Dat hoeft echter niet het geval te zijn. Bij een gegrond beroep zal de IND immers vaak opnieuw moeten beslissen, met inachtneming van de uitspraak. Wanneer in zo'n geval niet in hoger beroep wordt gegaan, zal er derhalve nog wel nieuwe besluitvorming moeten plaatsvinden. Dat gaat zeker niet in alle gevallen sneller dan de behandeling van een hoger beroep. Meer algemeen heeft het bestaan van het rechtsmiddel hoger beroep een belangrijke waarde voor de rechtseenheid. Die rechtseenheid vormt een bijdrage aan een efficiënt asielproces en kan leiden tot kortere doorlooptijden.

Vragen van het lid Groothuizen, M. (D66)

Vraag:

Kan de minister aangeven wanneer de commissie Fokkens klaar is met zijn onderzoek? Hoe gaat hij het vertrouwen in het OM bij burgers en de samenleving vergroten?

Antwoord:

De commissie heeft het College laten weten dat het onderzoek naar verwachting aan het einde van dit jaar zal worden afgerond. Het is opportuun om de resultaten van het onderzoek van de Commissie af te wachten alvorens inhoudelijke vragen te beantwoorden, zodat alle relevante informatie hierbij kan worden meegenomen.

Vraag:

Is de MRb bereid het actieplan van D66 voor uitspraken in begrijpelijke taal met de Raad voor de Rechtspraak te bespreken en aan de Kamer te rapporteren over de uitkomsten?

Antwoord:

Ja, de MRb is bereid om met de Rechtspraak te spreken over het taalgebruik in rechterlijke

uitspraken. Overigens is het zo dat er binnen de Rechtspraak al in toenemende mate aandacht is voor het gebruik van begrijpelijke taal. Op landelijk niveau functioneert een werkgroep bestaande uit vertegenwoordigers van de gerechten, die jaarlijks de Klare Taal Bokaal uitreikt voor het best begrijpelijke vonnis. Binnen het opleidingsinstituut van de Rechtspraak, SSR, is aandacht voor een betere en begrijpelijker motivering van uitspraken. Zo is er een cursus ontwikkeld voor strafrechters en griffiers voor een betere en begrijpelijker motivering van strafvonnissen. Daarnaast bestaan er lokale initiatieven, zoals bijvoorbeeld binnen het bestuursrecht van de rechtbank Amsterdam, waar het project Wieb bestaat ('Wat-Ik-Eigenlijk-Bedoel'). Dit project heeft bij een tweetal andere gerechten navolging gekregen. De Raad voor de Rechtspraak stimuleert deze ontwikkelingen.

Vraag:

Wat gaat de minister doen om het PMJ-model te verbeteren?

Antwoord:

Het PMJ model wordt elk jaar aangepast door middel van verfijningen of uitbreidingen. Zo is het model dit jaar doorontwikkeld door de werkvoorraden in te bouwen. Daarnaast heeft het WODC dit jaar het rapport *Terug naar de Toekomst II* gepubliceerd. Uit dit onderzoek blijkt dat het PMJ beter of gelijk presteert als alternatieve modellen in de eerste vier ramingsjaren. Naar aanleiding van dit onderzoek worden enkele verbeteringen in het model doorgevoerd. Zo worden de beleidsmaatregelen die in het model worden opgenomen aan strengere eisen getoetst. Daarnaast zal het WODC bezien of het mogelijk is om een halfjaar na het uitbrengen van de raming, de ramingen te actualiseren aan de hand van realisatiecijfers. Ook wordt nieuwe data-techniek toegepast waarmee met reeds bekende informatie betere ramingen kunnen worden gemaakt. Tenslotte is het van belang te noemen dat het wetenschappelijk onderbouwde PMJ-model een zo goed mogelijke raming doet van de capaciteitsbehoefte en wordt benut als input bij de begrotingsbesluitvorming.

Vraag:

Hoe gaan de rechtshulp pakketten eruit zien? Kan de minister de systematiek eigen bijdrage concreter maken?

Antwoord:

Het uitgangspunt is dat een rechtshulp pakket voorziet in een integrale behandeling van een probleem voor een integrale prijs. Daarbij kunnen meerdere interventies standaard worden opgenomen. Naast goed juridisch advies kan bijvoorbeeld mediation of hulp bij onderhandeling aan de orde zijn. Het gaat uiteindelijk om een oplossing die past en die het probleem naar tevredenheid oplost. De verdere uitwerking pak ik samen met de praktijk op. Ook de precieze hoogte en vormgeving van de eigen bijdrage wordt nader uitgewerkt. In die uitwerking moeten twee functies van de eigen bijdrage tot hun recht komen. In de eerste plaats dient de eigen bijdrage voor de instandhouding van een duurzaam en betaalbaar stelsel. In de tweede plaats zorgt de eigen bijdrage ervoor dat rechtzoekenden een afweging maken tussen het belang bij de zaak en de kosten van de rechtsbijstand. Deze afwegingsfunctie komt in het huidige stelsel volgens de commissie-Wolfsen niet goed uit de verf. Daarom worden de volgende uitgangspunten voor de vormgeving van de eigen bijdrage in het nieuwe stelsel gehanteerd.

- De eigen bijdrage wordt afhankelijk van de kosten van een rechtshulp pakket.
- Betalen naar draagkracht. Daarbij betalen rechtzoekenden in de laagste inkomenscategorie een sterk gereduceerd tarief van de totale kosten. Voor de financieel meest kwetsbare groep zijn er plafonds.
- Meer gelijke toegang tot het recht. De hoogte van de eigen bijdrage loopt op naarmate de draagkracht van rechtzoekenden groter wordt, tot kostendekkend, waardoor de overgang van rechtzoekenden die wel / niet in systeem zedenlijst vallen minder abrupt wordt.
- Vangnetten bij betalingsonmacht waar nodig.

De contouren verdienen nadere uitwerking. Bij deze uitwerking is het voornemen om ook de te verwachten gedragseffecten in beeld te brengen, ook van de voorgestelde eigenbijdragesystematiek.

Vraag:

Hoe wil MRb de Tweede Kamer meenemen bij de invoering van het plan rechtsbijstand? Kan de minister toezeggen om regelmatig en uitgebreid de TK te informeren en mee te nemen in de stappen?

Antwoord:

In de eerste helft van 2019 wordt het ontwerp van het stelsel, inclusief de rollen en functies, nader vorm gegeven. Uw Kamer wordt daarover nog voor de zomer van 2019 bericht. Medio 2020 wordt een midterm review uitgevoerd. Het doel is de balans op te maken en bij te sturen waar nodig. Op basis van de uitkomsten van de midterm review wordt bezien welke nadere stappen nodig zijn. Ook daarover zal uw Kamer worden geïnformeerd.

Vraag:

Hoe groot is of wordt de vergoeding voor rechtshulpverleners? Wanneer zet de MRb de eerste stap hierin?

Antwoord:

De voorgestelde modernisering leidt tot een stelsel waarin eerder vragen en conflicten worden opgelost en leidt, als gevolg daarvan, tot een vermindering van de vraag naar inzet van de gesubsidieerde advocatuur. De vrijval van middelen door een verminderd beroep op de rechtsbijstand is bestemd voor investeringen in het nieuwe stelsel, zoals voor een verhoging van de vergoedingen van rechtsbijstandsverleners, via de rechtshulppakketten. De mogelijkheden voor de advocatuur om mee te profiteren van de stelselherziening zijn daarmee afhankelijk van de snelheid waarmee het nieuwe stelsel van de grond komt. Een stelselherziening kost tijd. Daarom wordt een aanpak verkend waarbij gefaseerd snel eerste stappen kunnen worden gezet. Per zaakscategorie wordt de omslag gemaakt van forfaitair stelsel naar werken met rechtshulppakketten. Zodra voor een bepaalde categorie zaken, bijvoorbeeld echtscheidingen of consumentenzaken, rechtshulppakketten voor veelvoorkomende zaken zijn ontwikkeld, kan voor die zaakscategorie de nieuwe werkwijze gaan gelden. Op deze wijze is meewerken aan de vernieuwing ook lonend voor de advocatuur. Daarbij is niet op voorhand te zeggen hoe groot de vergoeding wordt. De inzet van verschillende soorten rechtshulpverleners, tegen wellicht verschillende tarieven, vormt onderdeel van de uitwerking.

Vraag:

De vergoeding voor sociale advocatuur gaat pas omhoog als het aantal zaken is teruggebracht. Daarvoor worden pilots gestart. Maar onduidelijk wanneer die effecten zichtbaar worden en doorwerken. Wanneer gaan we dat dan precies zien? Wanneer gaat dat nou voor de advocatuur effecten opleveren?

Antwoord:

De voorgestelde modernisering leidt tot een stelsel waarin eerder vragen en conflicten worden opgelost en leidt, als gevolg daarvan, tot een vermindering van de vraag naar inzet van de gesubsidieerde advocatuur. De vrijval van middelen door een verminderd beroep op de rechtsbijstand is bestemd voor investeringen in het nieuwe stelsel, zoals voor een verhoging van de vergoedingen van rechtsbijstandsverleners, via de rechtshulppakketten. De mogelijkheden voor de advocatuur om mee te profiteren van de stelselherziening zijn daarmee afhankelijk van de snelheid waarmee het nieuwe stelsel van de grond komt. Een stelselherziening kost tijd. Daarom wordt een aanpak verkend waarbij gefaseerd snel eerste stappen kunnen worden gezet. Per zaakscategorie wordt de omslag gemaakt van forfaitair stelsel naar werken met rechtshulppakketten. Zodra voor een bepaalde categorie zaken, bijvoorbeeld echtscheidingen of consumentenzaken, rechtshulppakketten voor veelvoorkomende zaken zijn ontwikkeld, kan voor die zaakscategorie de nieuwe werkwijze gaan gelden. Op deze wijze is meewerken aan de vernieuwing ook lonend voor de advocatuur. Daarbij is niet op voorhand te zeggen hoe groot de vergoeding wordt. De inzet van

verschillende soorten rechtshulpverleners, tegen wellicht verschillende tarieven, vormt onderdeel van de uitwerking.

Vraag:

Is de staatssecretaris van mening dat er niet meer voorzieningen zoals de Tussenvoorziening in Drenthe nodig zijn?

Antwoord:

In de Tussenvoorziening in Tynaarlo worden vergunninghouders, vooruitlopend op definitieve huisvesting, op een kleinschalige locatie in de lokale gemeenschap gehuisvest. Er wordt veel geïnvesteerd in ontmoetingen en activiteiten met wijkbewoners. In het kader van het programma Flexibilisering Asielketen zullen in samenwerking met gemeenten en het COA meerdere concepten worden onderzocht, die kunnen bijdragen aan zowel flexibilisering van de opvang en huisvesting als een snelle integratie van asielzoekers. Ik wil de ervaringen van de verschillende initiatieven gebruiken om te bezien en hoe deze concepten breder en voortvarender kunnen worden toegepast.

Vraag:

Hoe gaat de staatssecretaris ervoor zorgen dat veiligelanders die overlast veroorzaken sneller worden teruggestuurd en in de tussentijd geen rotzooi veroorzaken?

Antwoord:

De inzet is erop gericht om aanvragen van asielzoekers uit veilige landen van herkomst, snel af te doen. Deze aanvragen worden daarom beoordeeld in een versnelde procedure. De aanvraag kan dan worden afgewezen als kennelijk ongegrond. Dit heeft tot gevolg dat het indienen van beroep tegen de afwijzing geen schorsende werking heeft en dat de afgewezen asielzoeker de uitkomst van zijn beroep dus in beginsel niet in Nederland mag afwachten. Ook kan hem de verplichting worden opgelegd Nederland onmiddellijk te verlaten. Voorts kan in voorkomende gevallen in de grensprocedure op de aanvraag worden beslist. Voor wat betreft de maatregelen die kunnen worden opgelegd in geval van overlast veroorzaakt door asielzoekers wordt verwezen naar het palet van maatregelen waarover uw Kamer meermaals geïnformeerd is. Er wordt daarbij benadrukt dat op te leggen maatregelen voor deze groep een snelle afdoening van de asielprocedure en het realiseren van terugkeer of overdracht naar een derde land – als dat aan de orde is – nooit in de weg mogen staan.

Vraag:

Mensen met grote kans op asielvergunning zouden moeten worden gestuurd naar regio's waar ze de grootst mogelijke kans op arbeid hebben. Hoe kijkt SJenV tegen een mogelijke proef aan?

Antwoord:

De staatssecretaris ziet dit als een ondersteuning van zijn beleid. Het COA werkt op dit moment al zo dat door middel van screening en matching statushouders zoveel als mogelijk worden gekoppeld aan de regio met de grootste kans op een baan voor deze persoon. COA is in gesprek met onder anderen de uitvoerders van de Zwitserse pilot om deze methodiek verder te verfijnen.

Vraag:

De Adviescommissie voor vreemdelingenzaken (ACVZ) adviseert een jaarlijkse migratierapportage te maken waarin feiten, knelpunten kansen, dilemma's en oplossingsmogelijkheden worden besproken. Wat vindt de staatssecretaris daarvan?

Antwoord:

Het belang van rapporteren over het migratiebeleid van het kabinet kan worden onderschreven, maar niet noodzakelijkerwijs in de vorm van een jaarlijkse "Staat van de migratie" die de ACVZ voorstelt. Er zijn al verschillende beleidsrapportages die periodiek worden uitgebracht. Zo zijn er onder andere de Rapportage Vreemdelingenketen die inzicht geeft in de in- en uitstroom van de migratieketen, de WODC-publicatie Migratie in beeld die een overzicht biedt van migratiestromen maar ook ontwikkelingen in beleid, en is er een

beleidsoverzicht van het Europees Migratienetwerk. Een additionele, uitgebreide rapportage zoals voorgesteld wordt niet van toegevoegde waarde geacht. Wat mogelijk wel waardevol zou zijn, is een jaarlijkse rapportage over de voortgang van de beleidsvoornemens uit de zes pijlers in de Integrale Migratieagenda, waarin op hoofdlijnen verantwoording wordt afgelegd voor wat wel en niet gelukt is. Over vorm en timing van een dergelijke publicatie moet worden nagedacht maar de SJenV is bereid dit te overwegen.

Vragen van het lid Boer, M.G.W. den (D66)

Vraag:

Maken wij wel goed gebruik van de agent in de wijk, van alle veiligheidsorganisaties en hun ogen en oren in de samenleving?

Antwoord:

In de ontwikkelagenda GGP die de MJenV 4 juli jl. aan uw Kamer zond, spreekt de politie de ambitie uit om een politieorganisatie te zijn die gebiedsgebonden is, die continu in verbinding is met de omgeving, zowel digitaal als door middel van de aanwezigheid van de politie in de wijk op een eigentijdse manier, en die meebeweegt in de ontwikkelingen van onze veranderende en diverse samenleving. Deze verbinding is niet alleen met de burgers in de wijken, via bijvoorbeeld WhatsApp-groepen, maar ook met partners in het veiligheids- en sociaal domein. De MVenJ steunt deze ambitie ten volle.

Vraag:

Wat verwacht politie van de inzet van bewoners bij signalering van problemen in de wijk?

Antwoord:

Burgers worden onder andere in het kader van de aanpak van woninginbraken actief door de wijkagent voorgelicht over de maatregelen die zij zelf kunnen nemen om hun eigen veiligheid te vergroten, zoals bijvoorbeeld voorlichting over goed hang- en sluitwerk. Ook maakt de politie in zogenaamde hotspot-wijken afspraken met hondenbezitters (project waaks) om extra op te letten in de wijk. De politie wil, conform de Ontwikkelagenda GGP, in verbinding staan met de burgers, via bijvoorbeeld Whatsapp-groepen, die daardoor kunnen optreden als extra ogen en oren in de wijk.

Vraag:

Is de minister het met D66 eens dat er een duidelijke visie moet komen op toekomstbestendigheid van het veiligheidsbestel? Vindt hij dat de visie van de maatschappij wordt meegenomen?

Antwoord:

In de beleidsreactie Kijken heeft de MJenV aangegeven de functie BOD, BOA en politie in samenhang te willen bezien en dit periodiek te willen herijken. Tegelijkertijd wil de MJenV het politiebestedel laten doorontwikkelen en verbeteren, maar ook rust gunnen. Voor de lange termijn kan een bredere toekomstvisie dienstig zijn.

Vraag:

Is het toezicht op ict-projecten bij de politie voldoende geborgd met het BIT?

Antwoord:

Toezicht op ict is onderdeel van het bredere toezicht op het beheer van de politieorganisatie. De MJenV houdt in het algemeen toezicht op het beheer van de politie, waaronder de ict. Het BIT voert het toezicht op de specifieke ict-projecten uit.

De Inspectie JenV ziet toe op de kwaliteit van de taakuitvoering, conform haar Werkprogramma 2019. De Inspectie kijkt daarbij ook nadrukkelijk naar de toerusting, zoals de ict van de politie. In de brief die is toegezegd in het AO Politie ict wordt daar nog voor het debat over de evaluatie van de Politiewet 2012 nader op ingegaan.

Vraag:

Hoe staat het met kennis en kunde over de witwasproblematiek bij de politie?

Antwoord:

Zoals MJenV in het AO Forensische Opsporing van 15 november jl. heeft aangegeven, is het doel van 20% HBO-ers in de opsporing gerealiseerd. Een groot deel van deze HBO-functies betreft de specialistenfuncties op intelligence, digitaal redden/cybercrime, financieel redden en forensische expertise (FO). Daarbij is ook sprake van inzet op witwasproblematiek.

Vraag:

Hoe kijkt de MJenV aan tegen internationale samenwerkingen om bijvoorbeeld een waterbedeefte te voorkomen? En legt de MJenV daarbij het accent op de rechtsstatelijkheid of meer het accent op de pragmatische samenwerking tussen de landen?

Antwoord:

Met het aangaan van internationale samenwerking wordt door de MJenV juist beoogd om waterbedeeften zoveel mogelijk te vermijden en integraal, over de grens problemen aan te pakken. Daarvoor zet de MJenV zich ook actief in om deze via internationale samenwerkingsverbanden, organisaties en dialogen gezamenlijk en met begrip voor elkaars' belangen en specifieke kenmerken problemen aan te pakken. Het in 2015 gesloten Hazeldonck pact is daar een duidelijk voorbeeld van; dat voorziet nadrukkelijk in politieke en justitiële samenwerking gericht op de afstemming en onderlinge samenhang van elkaars inspanningen. Dat geldt ook voor het intensieve overleg met de Belgische partners en in het kader van het strategisch politie overleg in Benelux verband.

Ook de door D66 genoemde voorbeelden van grensoverschrijdende lokale samenwerking en EU agentschappen als Europol en Eurojust dragen daar aan bij.

Andere recente voorbeelden van dergelijke grensoverschrijdende samenwerking betreffen het uitwisselen van ervaringen met de bestuurlijke aanpak van georganiseerde criminaliteit, het Noord-Rijn Westfalen Convenant en de Top van Parijs van 5 oktober jl., waar Nederland met een aantal gelijkgestemde lidstaten heeft gesproken over maatregelen die de bestrijding van terrorisme effectiever zullen maken.

Er is geen sprake van een tegenstelling tussen internationale pragmatisme en rechtsstatelijkheid. Bij het aangaan van internationale samenwerking is rechtsstatelijkheid altijd een uitgangspunt. Een mooi voorbeeld daarvan is het recente ondertekende Benelux verdrag voor politieverband.

Vraag:

Wanneer kunnen we het actieprogramma over geweld tegen LBHTI'ers verwachten?

Antwoord:

De ministers van JenV en OCW zullen in het eerste kwartaal van 2019 een Actieplan Veiligheid LHBTI aan uw Kamer zenden. In dat actieplan zullen in ieder geval maatregelen worden aangekondigd om de meldingsbereidheid van discriminatoir geweld te vergroten. Zaken als een luisterend oor, begeleiding bij melding/aangifte, en investeren in kennis en expertise zullen daarbij aan de orde komen, bijvoorbeeld via het netwerk Roze in Blauw.

Vraag:

Is de MJenV het met D66 eens dat er een nieuwe strategie voor politie samenwerking in Europa nodig is? Kan de MJenV ingaan op de plaats voor de Benelux samenwerking daarin?

Antwoord:

De MJenV zal een herzien kader voor internationale politieverband begin 2019 aan de Kamer sturen. Het beleidskader voor internationale politieverband bepaalt op hoofdlijnen de beleidsprioriteiten voor de internationale politieverband. Het beleidskader geeft richting, kaders (gericht op *rechtmatigheid, doelmatigheid en continuïteit*) en randvoorwaarden voor de internationale inzet van de politie. Samenwerking binnen Europa en de Benelux maakt hier onderdeel van uit.

Vraag:

D66 ziet graag dat de MJenV het programma Kracht van het verschil onafhankelijk evalueert. Worden de doelen om de werkcultuur bij de politie inclusiever te maken behaald? Is dit in de hele organisatie goed verankerd?

Antwoord:

De politie neemt extra maatregelen in het kader van het programma 'Kracht van het verschil', dat ook na 2018 voortgezet zal worden en intern geëvalueerd. De politie streeft bijvoorbeeld op landelijk niveau naar 25% instroom van medewerkers met een dubbele culturele achtergrond verkregen door afkomst, levens- of werkervaring. Dit streven is reeds bereikt. De opdracht voor 2019 en verder zal zijn om de verschillende thema's te verankeren in de bestaande portefeuilles, beleid en werkprocessen. Daarmee worden deze thema's onderdeel van de reguliere werkzaamheden en daarmee is de continue aandacht geborgd.

Vraag:

De naleving van de privacywetgeving is van essentieel belang bij ICT-projecten. Is de MRb het met D66 eens dat de privacy voldoende geborgd moet zijn voordat ICT-projecten van start gaan?

Antwoord:

Ja, hiermee ben ik het eens. Het ministerie van JenV borgt de naleving van privacywetgeving bij alle ICT-projecten, alsook bij data-experimenten door het volgen van de privacyrichtlijn, het uitvoeren van Privacy Impact Analyses (PIA's) en het op basis daarvan treffen van adequate beschermingsmaatregelen. Verder handelt het ministerie van JenV binnen de kaders van de Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens en de Wet politiegegevens.

Vragen van het lid Kuiken, A.H. (PvdA)**Vraag:**

John van de Heuvel kan zijn werk niet doen als journalist. De vraag aan de minister van J&V is: waar eindigt dat? Kan hij straks niet meer naar Pauw? Wat gaan we doen om ervoor te zorgen dat journalisten hun werk kunnen doen? Dit geldt ook voor politici die hun werk niet kunnen doen: het vrije woord wordt gesmoord. Dit moeten we niet accepteren. Graag een reactie van de minister.

Antwoord:

Bedreigingen zijn onacceptabel. Voor onder meer journalisten geldt dat in het bijzonder vanwege de belangrijke rol die zij vervullen in de vertegenwoordiging van het vrije woord. De situatie waarin dhr. van de Heuvel heeft een enorme impact op hem en zijn omgeving. De MVenJ betreurt het ten zeerste dat hij wordt belemmerd in de uitoefening van zijn werk. De overheid probeert zo goed als mogelijk tegemoet te komen aan de belangen van de persoon die beveiliging nodig heeft om diens werkzaamheden mogelijk te maken. Beveiliging is erop gericht om met zo min mogelijk impact zoveel mogelijk weerstand te creëren tegen de dreiging en het risico.

Vraag:

Welke rechten hebben journalisten die slachtoffer zijn van bedreigingen? Mogen zij ook weten uit welke hoek de dreiging komt?

Antwoord:

Wanneer sprake is van bedreiging van een journalist, worden op basis van de dreigings situatie passende beveiligingsmaatregelen getroffen, waarbij zowel de impact op de te beveiligen persoon als de omgeving in ogenschouw worden genomen. Over de inhoud van het contact met te beveiligen personen doet de MinJenV in het openbaar nooit uitspraken.

Vraag:

Is de MJenV het ermee eens dat de demonstraties in deze weken niet plaats zouden moeten vinden of staat het kabinet pal voor vrijheid van meningsuiting?

Antwoord:

In het verlengde van het antwoord op een eerdere vraag van het lid Buitenweg - waarin is gesteld dat iedereen recht heeft op vrije meningsuiting en dat demonstreren een belangrijk grondrecht is - is het kabinet van mening dat, wanneer daar door demonstranten op gepaste wijze invulling aan wordt gegeven, er geen dagen zijn waarop een demonstratie niet mag plaatsvinden. De burgemeester maakt in voorkomende gevallen binnen de kaders van de Wet Openbare Manifestaties een afweging over het eventueel verbieden of beëindigen van een demonstratie.

Vraag:

Hoe ziet het onderzoek naar misbruik binnen de Jehovah's getuigen eruit? PvdA vindt enkel aangiftebereidheid te smal en vindt dat er ook gekeken moet worden naar het onderliggende patroon. Wat vindt de MRb hiervan?

Antwoord:

Het onderzoek ziet niet alleen op aangiftebereidheid. Er wordt zowel aandacht besteed aan regels en structuren binnen de gemeenschap van Jehova's als aan de invloed hiervan op de aangiftebereidheid. Hierbij wordt niet louter gekeken naar de situatie binnen Nederland, maar worden ook internationale onderzoeken bekeken.

Vraag:

Er is meer nodig om de zwijgcultuur binnen religieuze gemeenschappen te doorbreken. Kan MRb onderzoek doen naar een aangifte- en/of meldplicht voor behandelaars van slachtoffers? Kan bij deze instellingen standaard worden gewerkt met een VOG? Kan de MRb onderzoeken of er een beroepsverbod mogelijk is voor religieuze leiders?

Antwoord:

De MRb deelt de zorg van het lid Kuiken over seksueel misbruik binnen religieuze gemeenschappen. Ten aanzien van geloofsgemeenschappen zijn de mogelijkheden om te intervenieren door de overheid beperkt. De scheiding van kerk en staat maakt dat geloofsgemeenschappen niet onder gezag of toezicht staan van de overheid. Niettemin is seksueel misbruik binnen gesloten religieuze gemeenschappen wel een groot punt van zorg. De eerste weg om dit te bestrijden is de strafrechtelijke handhaving door politie en het Openbaar Ministerie. Daarom heeft MRb ook ten aanzien van seksueel misbruik in de Jehova gemeenschap steeds opgeroepen aan slachtoffers om aangifte te doen. Dan kan justitie in actie komen. Daarnaast heeft MRb een onderzoek opgestart naar de mogelijkheid om de aangifteplicht te verruimen in geval van seksueel misbruik van kinderen. In dat onderzoek wordt ook meegenomen de werking van de meldplicht of meldcode. De onderzoekers gaan kijken naar drie sectoren en hoe meldplichten en meldcodes daar uitwerken: de zorg, het onderwijs en de sport. De MRb verwacht de Kamer over de resultaten van dit onderzoek in de zomer van volgend jaar te informeren.

Daarnaast is er het preventieve instrument van de Verklaring Omtrent het Gedrag voor Natuurlijke Personen (VOG). Een wettelijk verplichte VOG komt enkel voor in sectoren die door de overheid gereguleerd worden, zoals het onderwijs, de kinderopvang en de taxibranche. In andere sectoren kan de overheid enkel screening via de VOG aanbevelen en faciliteren. Om het belang van screening te benadrukken, is de VOG sinds 1 november 2018 (onder bepaalde voorwaarden) gratis voor alle vrijwilligers die werken met kwetsbaren. Dit geldt ook voor vrijwilligers die werkzaam zijn binnen kerkgenootschappen. Vanwege de scheiding van kerk en staat worden kerkgenootschappen niet gereguleerd en bepalen zij dus zelf of en voor welke functies zij een VOG verplicht stellen. De MRb stelt met tevredenheid vast dat grote kerkgenootschappen zoals de RKK en de PKN inmiddels zelf de VOG verplicht hebben gesteld voor een grote groep medewerkers en vrijwilligers. Zij kunnen bovendien opteren voor een periodieke screening van medewerkers. Dit betekent dat de VOG-screening na enige tijd wordt herhaald om eventuele nieuwe justitiële antecedenten te kunnen screenen. Om het gebruik

van het aanvragen van een gratis VOG door vrijwilligers te blijven stimuleren, vindt er regelmatig overleg plaats tussen de minister van VWS (verantwoordelijk de gratis VOG-regeling) en het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken (CIO). Bij het CIO zijn dertig kerkgenootschappen aangesloten.

De MRb begrijpt de wens om de mogelijkheden van een strafrechtelijke ontzetting uit het recht om een ambt of beroep in religieuze gemeenschappen nader te onderzoeken. Vanwege de scheiding van kerk en staat en het niet geregeerde karakter zijn de mogelijkheden van een beroepsverbod op voorhand zeer beperkt. Desondanks wil de MRb laten verkennen of en zo ja welke mogelijkheden er zijn en daarbij ook de ervaringen in het buitenland betrekken.

Vraag:

Wat er op het punt van het biechtgeheim mogelijk om meldplicht te bewerkstelligen? En wat vindt de MRb in dat licht van het beroepsgeheim van doktoren en advocaten?

Antwoord:

Aan advocaten, notarissen, artsen en geestelijken komt een verschoningsrecht toe. Dit is een belangrijk rechtsbeginsel. De achtergrond ervan is dat iedereen zich vrij moet voelen om zich tot deze personen om bijstand en advies te wenden, zonder vrees voor openbaarmaking. Die geheimhouding geldt ook ten opzichte van politie en justitie. Een meldplicht ten aanzien van het biechtgeheim zou niet alleen het verschoningsrecht illusoir maken, het heeft ook weinig zin. Het zou er simpelweg toe leiden dat personen bepaalde feiten niet meer opbiechten. Bedacht moet worden dat het verschoningsrecht alleen geldt voor geestelijken – en dus niet voor iedere aanhanger van een geloof – en dat zij hun verschoningsrecht alleen kunnen inroepen ten aanzien van bepaalde activiteiten (bijstand aan gelovigen in geestelijke nood). Wanneer een aanhanger van een geloof weet heeft van strafbare feiten, de geestelijke daarvan op een andere manier op de hoogte is geraakt – bijvoorbeeld omdat hij er getuige van is geweest – of wanneer de organisatie zelf weet heeft van misbruik, dan geldt het verschoningsrecht in beginsel niet. Op dit moment wordt onderzocht of de aangifteplicht moet worden verruimd, zodat organisaties die weet hebben van seksueel misbruik dit moeten melden.

Vraag:

Informatiedeling die burgemeesters nodig hebben om werk te doen bij vergunningverlening. Wet Bibob is in eerste aanleg niet stevig genoeg. Graag een reactie van de MJenV hierop.

Antwoord:

De wet Bibob is een ingrijpend instrument. Een uitbreiding van meer onderlinge informatiedeling is een fundamenteel punt en vraagt een zorgvuldige weging. Om die reden wordt dit aspect bekeken als onderdeel van de mogelijke tweede tranche van wetgeving. Daarbij wordt ook de motie van lid Kuiken (PvdA) betrokken om te komen tot een Nationaal Bibob Register. Over dit onderwerp lopen momenteel gesprekken met onder meer gemeenten, provincies en de RIEC's. Zodoende houdt de verkenning van dit aspect het huidige wetsvoorstel niet op. Zoals de MJenV uw Kamer in de brief 'versterking aanpak ondermijning' van 16 november jl. heeft laten weten is het streven om deze verkenning in de eerste helft van 2019 af te ronden. Het huidige wetsvoorstel ligt reeds voor aan de Raad van State. Overigens lopen er – los van de Wet Bibob – ook andere trajecten die de informatiedeling verbeteren, waaronder het wetsvoorstel gegevensverwerking door samenwerkingsverbanden. Te denken valt aan een samenwerkingsverband van gemeenten, de politie, het openbaar ministerie en de Belastingdienst waarin zij de inzet van hun bestuurlijke, strafrechtelijke c.q. fiscale taken en bevoegdheden op elkaar afstemmen om tot de meest effectieve aanpak van bijvoorbeeld ondermijnende criminaliteit te komen.

Vraag:

Wordt er inderdaad op het ministerie JenV gezocht naar structurele oplossingen voor georganiseerde criminaliteit? Kan de MJenV dit bevestigen?

Antwoord:

Jazeker. Ter invulling van de investeringsmiddelen uit het regeerakkoord is een breed pakket

aan zowel preventieve als repressieve maatregelen samengesteld, op basis van concrete versterkingsplannen van de regio's en de betrokken landelijke partners. Hierover is de Tweede Kamer uitvoerig geïnformeerd per brief van 16 november 2018. Dit meerjarige versterkingsprogramma maakt het mogelijk een stevige impuls te geven aan de aanpak. Op basis van de ingediende versterkingsplannen kan wel nu al geconcludeerd worden dat er fors meer aan voorstellen uit het land is aangedragen dan momenteel vanuit de beschikbare middelen te bekostigen is. Als blijkt dat verder uitbouwen van de versterkte aanpak noodzakelijk is, dan wordt dit in het kabinet ter sprake gebracht.

Vragen van het lid Graaf, S.J.F. van der (CU)

Vraag:

De berichten over een hoge werkdruk en angstcultuur bij het OM baren de ChristenUnie zorgen. Hoe kijkt de MJenV hiernaar en wat wil hij hier aan doen?

Antwoord:

Signalen over hoge of te hoge werkdruk moeten zeer serieus worden genomen. Binnen het OM wordt al geruime tijd gesproken over dit thema. Belangrijk is dat er geen algemene uitspraken te doen zijn over de ervaren werkdruk. De ervaren werkdruk vertoont veel variatie, er zijn grote verschillen tussen en binnen de arrondissementen. Tevens zijn er verschillende mogelijke oorzaken die aan de ervaren werkdruk ten grondslag kunnen liggen: het kan gaan om verandering in de aard van het werk, bijvoorbeeld doordat de inzet van OM niet alleen leidt tot strafrechtelijke interventies maar ook een bijdrage levert aan preventie en meer integrale aanpak. Dit alles maakt dat er niet één antwoord of één uniforme aanpak op het thema werkdruk mogelijk is.

Voor uw vraag over de berichten over een angstcultuur bij het OM het volgende: de commissie Fokkens heeft het College laten weten dat het onderzoek naar verwachting aan het einde van dit jaar zal worden afgerond. Het is opportuun om de resultaten van het onderzoek van de Commissie af te wachten alvorens inhoudelijke vragen te beantwoorden, zodat alle relevante informatie hierbij kan worden meegenomen.

Vraag:

Het staat het met de experimentbepaling die proeven met buurtrechters en spreekuurrechters en videorechters kan ondersteunen?

Antwoord:

Het wetsvoorstel voor de Experimentenwet Rechtspleging ligt momenteel bij de Afdeling advisering van de Raad van State. Na ontvangst van het advies zal de MRb zo snel mogelijk het wetsvoorstel bij uw Kamer in te dienen, naar verwachting rond de jaarwisseling.

Vraag:

De financiering van de Rechtspraak voldoet niet meer, gesprekken hierover lopen nog. Op welke termijn verwacht de MRb overeenstemming te bereiken met de Rechtspraak?

Antwoord:

De MRb streeft ernaar in de eerste helft van 2019 duidelijkheid te verkrijgen over aanpassingen in de bekostigingssystematiek, zodat deze kunnen worden toegepast in de onderhandelingen over de prijzen voor de periode 2020 – 2022. De heer Van den Berg heeft over een aantal aspecten van de bekostigingssystematiek geadviseerd: de plaats van vaste kosten, de werklasmetingen en de PMJ-ramingen. Het advies is op 15 november naar Uw Kamer gestuurd. Daarbij is aangegeven dat samen met de Raad wordt bekeken of en hoe de aanbevelingen kunnen worden overgenomen. Ten aanzien van de vaste kosten wordt in gezamenlijk overleg een voorstel uitgewerkt waarin wordt afgebakend welke elementen voortaan geen deel meer uit zouden moeten maken van de prijzen. Zodra meer inhoudelijk duidelijk is over de gewenste aanpassingen in de bekostigingssystematiek wordt de Kamer hierover geïnformeerd.

Vraag:

CU hecht er groot belang aan dat er voor iedereen toegang tot de rechter is, ook mensen met weinig geld. N.a.v. Contourennota Rechtsbijstand: Waar zal bijdragen voor rechtszoekenden op neerkomen? Wat betekenen plannen precies? Minister wil contouren uitwerken. Welke partijen zal hij daarbij betrekken?

Antwoord:

Voor de eigen bijdrage wordt verwezen naar het antwoord op een eerdere vraag van het lid Groothuizen. De contouren voor de modernisering van het stelsel van gesubsidieerde rechtsbijstand verdienen nadere uitwerking. Dat gebeurt met deskundigen uit de praktijk. De in de motie-Groothuizen genoemde partijen liggen daarbij voor de hand. Maar ook andere relevante partijen, zoals gemeenten en grote uitvoeringsorganisaties, worden in de uitwerking betrokken. Ook wordt nader onderzoek uitgevoerd. Zo worden bijvoorbeeld de te verwachten gedragseffecten in beeld gebracht, ook van de voorgestelde eigenbijdragesystematiek. In de eerste helft van 2019 wordt het ontwerp van het stelsel nader vorm gegeven. Uw Kamer wordt daarover nog voor de zomer van 2019 bericht. Medio 2020 wordt een midterm review uitgevoerd. Het doel is de balans op te maken en bij te sturen waar nodig.

Vraag:

In het regeerakkoord is afgesproken te zorgen voor een landelijk dekkend netwerk t.a.v. de uitstapprogramma's voor prostituees. Er blijken nu echter grote gaten te vallen op plekken waar de uitstapprogramma's hard nodig zijn. Soms ontvangen de hulporganisaties nog maar de helft ten opzichte van het jaar daarvoor. Is de staatssecretaris bereid om hier nog eens naar te kijken zodat de nood gelenigd kan worden?

Antwoord:

Voor de verlenging van de Regeling uitstapprogramma's prostituees II (RUPS II) die loopt van 1 juli 2018 tot 1 juli 2019 is 3 miljoen euro beschikbaar. Er is voor bijna het dubbele aan subsidieaanvragen binnen gekomen. Daarom moesten keuzes gemaakt worden. Hierbij zijn het completeren van het landelijk dekkende netwerk en het behouden van bestaande initiatieven de belangrijkste uitgangspunten geweest.

Alle aanvragen zijn aan de hand van dezelfde inhoudelijke criteria beoordeeld en hebben op basis hiervan subsidie toegekend gekregen. Bestaande programma's hebben in ieder geval reeds bestaande activiteiten zo veel als mogelijk gesubsidieerd gekregen. Welk bedrag precies is toegekend, hangt van de individuele aanvraag af.

Vanaf juli 2019 zal een structurele regeling voor uitstapprogramma's in werking treden, waar jaarlijks eveneens 3 miljoen euro voor beschikbaar is.

Op dit moment onderzoekt het WODC welke financieringssysteem het beste bij deze structurele regeling past.

De staatssecretaris gaat er vooralsnog van uit dat het budget dat voor de structurele regeling beschikbaar is, toereikend is om (net zoals nu het geval is met cofinanciering van andere partners zoals gemeenten) een landelijk dekkend netwerk van uitstapprogramma's te realiseren.

Vraag:

Is de MJenV bereid om met zijn ambtsgeenoot van VWS te kijken naar een gecoördineerde aanpak, waarin ook gebruikers en organisatoren van festivals worden gewezen op hun verantwoordelijkheid en zich bewust worden van de zware criminaliteit die achter een pilletje schuilgaat?

Antwoord:

Het is belangrijk dat gebruikers zich realiseren welke criminele wereld er schuilgaat achter de drugs die zij gebruiken. Daar moeten we mensen op wijzen. De MJenV is met de staatssecretaris van VWS al in gesprek over de wijze waarop deze boodschap kan worden uitgedragen. VWS stuurt op korte termijn een visie op drugspreventie naar uw Kamer. Mensen die al verslaafd zijn moeten uiteraard hulp krijgen, dat staat buiten kijf. Daarnaast gaat de MJenV, zoals toegezegd tijdens het AO Georganiseerde Criminaliteit/Ondermijning van 14

november 2018, in gesprek met betrokken partijen over de handhaving van het drugsbeleid op festivals.

Vraag:

Is de staatssecretaris bereid om binnen de extra researchcapaciteit voor mensenhandel meer capaciteit in te zetten voor de aanpak van uitbuiting en kinderhandel in de Roma-gemeenschap?

Antwoord:

Met een stevig pakket aan maatregelen wil de staatsecretaris ervoor zorgen dat politiemedewerkers en andere professionals sneller en beter zicht krijgen op kinderen die zich in een uitbuitingssituatie bevinden.

Zo is in de Veiligheidsagenda 2019-2022 mensenhandel als prioriteit opgenomen voor de politie. Dit betekent dat in de politie-eenheden geprioriteerd zal worden op mensenhandel. Binnen de Afdelingen Vreemdelingen, Identificatie en Mensenhandel (AVIM) is capaciteit beschikbaar voor de aanpak van mensenhandel, waaronder de uitbuiting van minderjarigen zoals Roma kinderen. Maar ook andere onderdelen van de politie kunnen een rol spelen bij deze aanpak.

Daarnaast heeft het Landelijk Parket in het *Tactisch programma mensenhandel* met de Landelijke Eenheid afgesproken dat de focus onder meer ligt op georganiseerde, criminele uitbuiting. Daarbij gaat het vaak ook om minderjarige slachtoffers.

Bovendien worden alle eerstelijns politiemedewerkers getraind in de signalering van mensenhandel. Hierbij wordt expliciet aandacht besteed aan de signalering van criminele uitbuiting van minderjarigen. In de toekomst zullen dus nog meer politiemedewerkers in staat zijn deze vorm van uitbuiting te herkennen

Ook wordt momenteel een voorlichtingsfilm voor professionals ontwikkeld over het signaleren van criminele uitbuiting van minderjarigen. Deze film zal ter beschikking worden gesteld aan alle professionals die met deze kwetsbare groep werken, zowel binnen als buiten de politie. Tot slot biedt een integrale landelijke expertgroep kinderuitbuiting (voortgekomen uit het 13 Oceans onderzoek) zorg- en veiligheidspartners ondersteuning bij de aanpak van concrete gevallen van (grensoverschrijdende) kinderuitbuiting.

Met al deze maatregelen is ook voor de toekomst de focus op aanpak kinderuitbuiting geborgd.

Vraag:

Ik wil het kabinet vragen in overleg te gaan met geloofsgemeenschappen om te komen tot een werkbare oplossing voor het online uitzenden en streamen van kerkdiensten, waarbij ook recht gedaan wordt aan het openbare karakter van de erediensten.

Antwoord:

De MJenV is graag bereid om in het eerstvolgende bestuurlijk overleg met het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken, dat in het voorjaar van 2019 zal plaatsvinden, binnen de grenzen van de Algemene verordening gegevensbescherming naar een werkbare oplossing te zoeken voor het online uitzenden en streamen van kerkdiensten, waarbij ook recht gedaan wordt aan het openbare karakter van de erediensten.

Vraag:

Mogen we de brief van het kabinet zo begrijpen dat zij het wetsvoorstel herstelrecht concreet gaat betrekken bij de modernisering van Wetboek voor Strafvordering?

Antwoord:

Het voorstel voor wetgeving gericht op herstelgerichte afdoening via bemiddeling in strafzaken wordt betrokken bij het beleidskader waar op dit moment aan gewerkt wordt. Dit beleidskader heeft tot doel handvatten te bieden voor de inzet van typen herstelmodaliteiten in een strafzaak. Hierbij ligt de focus op mediation in strafzaken, maar het biedt ook handvatten voor andere herstelgerichte voorzieningen in het strafrecht.

Als bij totstandkoming van het beleidskader blijkt dat er behoefte is om de wet- of regelgeving aan te passen, dan zullen voorstellen tot die aanpassing worden gedaan. Als aanpassing van regelgeving nodig is op het niveau van een algemene maatregel van bestuur dan is deze niet

afhankelijk van het traject voor de modernisering van het Wetboek van Strafvordering. Als het Wetboek van Strafvordering moet worden aangepast dan zal worden bekeken of het mogelijk is aan te sluiten bij het moderniseringstraject.

Vraag:

De ChristenUnie wil gemeenten stimuleren werk te maken van beleid rondom mensenhandel met het instellen van een keurmerk 'mensenhandel vrije gemeente'. Dit initiatief houdt in dat een keurmerk wordt gegeven aan een gemeente die: 1. een gemeentelijk anti-mensenhandelbeleid heeft, met een concreet plan van aanpak; 2. een breed maatschappelijke, multidisciplinaire samenwerking op het gebied van preventie, opsporing en hulpverlening heeft en 3. een structurele publiek-private samenwerking ontwikkelt tussen diverse sectoren zoals onderwijs, horeca, banken en technologiebedrijven. Alhoewel het plan van aanpak mensenhandel nog nader zal worden besproken in de Kamer, vraagt de ChristenUnie de staatssecretaris of hij bereid is te kijken naar voornoemd instrument?

Antwoord:

We blijven met gemeenten in gesprek over creatieve oplossingen om te komen tot lokaal mensenhandel beleid. Hierbij zullen we ook het idee van een keurmerk betrekken. Om gemeenten te ondersteunen bij de uitwerking van de IBP afspraken, zijn in het kader van het programma Samen tegen mensenhandel reeds twee trajecten ingezet. CoMensha heeft subsidie gekregen om gemeenten de komende twee jaar te ondersteunen bij het realiseren van een landelijk dekkend netwerk van zorgcoördinatoren. De VNG heeft daarnaast een projectleider aangesteld die gemeenten ondersteunt bij het ontwikkelen van een effectieve aanpak van mensenhandel. Tevens zijn verschillende regio's bezig met de inrichting van zogenaamde regionale tafels. Een regionale benadering helpt gemeenten en voorkomt dat ze ieder voor zich het wiel moeten gaan uitvinden. Doel is het bundelen van expertise en inzet en het faciliteren van de wisselwerking tussen het landelijke, regionale en het lokale niveau.

Vraag:

De minister wordt gevraagd om het toepassen van herstelrecht binnen de huidige wet- en regelgeving verder te bevorderen en de grote verschillen die er nu bestaan in het doorverwijzen naar bemiddeling tegen te gaan. Is de minister bereid om daar naar te kijken?

Antwoord:

De komende periode wordt gewerkt aan een beleidskader waarbij lessen uit de huidige praktijk worden getrokken en waarbij aandacht is voor kwaliteit. Dit beleidskader heeft tot doel handvatten te bieden voor de inzet van typen herstelmodaliteiten in een strafzaak. Hierbij ligt de focus op mediation in strafzaken, maar het biedt ook handvatten voor andere herstelgerichte voorzieningen in het strafrecht. Aspecten rond het doorverwijzen en verschillen daarin, kunnen hierbij goed worden meegenomen.

Vraag:

De ChristenUnie wil een plan van aanpak van de minister om kansspelverslaving tegen te gaan, en een monitor waarin jaarlijks gerapporteerd wordt over aard, omvang en problematiek van de kansspelverslaving, met extra aandacht voor kwetsbare groepen van jongvolwassenen van 18 - 24 jaar. Kan de minister hierop een reactie geven?

Antwoord:

Met de maatregelen uit de wet Kansspelen op afstand, het regeerakkoord en de te actualiseren toezichtsagenda van de kansspelautoriteit wordt voorzien in een plan van aanpak. Ook zal jaarlijks en driejaarlijkse monitoring plaatsvinden.

De Kansspelautoriteit actualiseert op verzoek van de minister voor Rechtsbescherming jaarlijks de toezichtsagenda, zo ook nu voor 2019-2020. In deze agenda worden ambities en doelstellingen ten aanzien van verslavingspreventie opgenomen. Samen met vergunninghouders, verslavingszorg en andere betrokkenen zal de Kansspelautoriteit werken aan het verwezenlijken van deze doelen. Dit kan evenwel niet zonder modernisering van de kansspelwetgeving.

Het in de Eerste Kamer aanhangige wetsvoorstel Kansspelen op afstand kent een stevig pakket aan verslavingspreventiemaatregelen, zoals een verplicht interventiemodel, inzet van vertegenwoordiger en ervaringsdeskundigen, strikte regels voor reclame, jongvolwassenenbeleid, een uitsluitingenregister (CRUKS) en een verslavingspreventiefonds. Uw Kamer is hierover op 19 juni jl. geïnformeerd.

De jaarlijkse marktscan van de Kansspelautoriteit voorziet in een monitor van de kansspelverslaving. Na inwerkingtreding van de wet Kansspelen op afstand kan een meer compleet en betrouwbaar inzicht in de aard en omvang worden verkregen: aanbieders krijgen aanvullende rapportageverplichtingen ten aanzien van speelgedrag en preventiebeleid. Ook de informatie van het uitsluitingenregister (CRUKS) en het preventieloket zal bij de monitor worden betrokken.

Om nader inzicht te krijgen in de problematiek van de kansspelverslaving is diepgaander bevolkingsonderzoek nodig, dat een langere onderzoeks- en looptijd kent. Dit onderzoek wordt zoals in het AO Kansspelen is toegezegd driejaarlijks uitgevoerd, zodat ook een vergelijking met de nulmeting uit 2016 mogelijk is. Het Preventiefonds dat via de wet Kansspelen op afstand ontstaat, maakt het mogelijk dat indien gewenst verdiepend onderzoek uitgevoerd zal worden naar specifieke doelgroepen.

In de inleiding op haar vraag refereerde mevrouw Van der Graaf aan de ontwikkelingen in Denemarken. Het is goed te weten dat de Nederlandse situatie sterk afwijkt van de Deense. Niet alleen de regelgeving verschilt wezenlijk, ook het Nederlandse verslavingspreventiebeleid gaat verder dan dat in Denemarken en veel andere lidstaten.

Vraag:

Het kabinet meldde vorige week dat de ontwikkeling van het incassoregister vertraging oploopt. Kan de MRb aangeven hoe er werk wordt gemaakt van het incassoregister? En welk tijdsplan hoort hierbij?

Antwoord:

Met het oog op de aanpak van de misstanden in de incassomarkt is een interdepartementaal projectteam ingericht. De problematiek in de incassomarkt is complex en vraagt om een integrale benadering, waar het register onderdeel van is. Het is daarbij van belang om verschillende perspectieven te betrekken. Er is een grote diversiteit aan partijen (met elk hun eigen perspectief en belang) die in en rondom de incassomarkt actief zijn en die zijn betrokken bij de nadere probleemverkenning. In de beleidsvorming, ook ten aanzien van het register is dit een onontbeerlijke stap die tijd kost. Momenteel is de fase bereikt waarin een vertaalslag moet worden gemaakt van alles wat er uit de dialoog met de diverse partijen naar voren is gekomen. Begin 2019 zal uw Kamer nader worden geïnformeerd over het tot dusverre gevolgde traject en de verdere vervolgstappen. Daarbij zal ook specifiek worden ingegaan op het onderzoek naar, de planvorming rondom, en het tijdsplan van de implementatie van het incassoregister.

Vragen van het lid Voordewind, J.S. (CU)

Vraag:

Welke drukmiddelen hebben we nu op Griekenland en hoe kunnen we de humanitaire situatie bij kamp Moria verbeteren voor migranten? Wat gaat Nederland doen samen met de andere EU landen om dat leed te stoppen?

Antwoord:

Nederland onderhoudt, zoals uw Kamer bekend, nauw contact met de Griekse autoriteiten, en ondersteunt deze met onder andere de doorlopende inzet van expertise, mensen en materieel (zowel bilateraal als via de agentschappen). Daarmee draagt Nederland ook bij aan kennisoverdracht voor de lange termijn. De problemen op de eilanden zijn veelal te herleiden tot overbevolking van de opvang op de eilanden. Om de druk op de eilanden te verlichten en de omstandigheden in de opvangfaciliteiten te verbeteren is het van belang dat snel duidelijk is wie mag blijven en wie terug moet naar Turkije of het land van herkomst. Dat vereist

efficiëntere asielprocedures en betere resultaten op terugkeer. De Commissie, EU-agentschappen, lidstaten, ngo's en UNHCR bieden Griekenland substantiële ondersteuning waar nodig en mogelijk, ook financieel.

Vraag:

Wat kan kabinet doen om detentiekampen in Libië te sluiten?

Antwoord:

De inzet van het kabinet is uw Kamer bekend. Mede door de internationale samenwerking met de Libische autoriteiten op het gebied van migratie is het mogelijk om belangrijke resultaten te boeken zoals, de toename van het aantal personen dat vrijwillig terugkeert naar hun landen van herkomst, de toegang van internationale hulpverleners tot de detentiecentra en de uiteindelijke sluiting van deze centra. Dat is niet mogelijk als wij niet betrokken blijven bij Libië. De samenwerking stelt ons ook in staat om de Libische autoriteiten aan te spreken. Wat het kabinet ook consequent doet.

Vraag:

Waaruit blijkt dat de IND aan een 'integrale geloofwaardigheidsbeoordeling' doet, terwijl de IND het oordeel van andere deskundigen buiten beschouwing wil laten wanneer afgewezen asielzoekers de beoordeling van de IND willen aanvechten?

Antwoord:

In de recente brief aan uw Kamer is uitgebreid uiteengezet dat overgaan tot het instellen van een comité van deskundigen niet wenselijk is. Waar het asielverzoeken van lhbt'i's en bekeerlingen betreft is het belangrijk dat zowel de seksuele gerichtheid als de vraag of iemand bekeerling is geen losse elementen zijn die apart kunnen worden beoordeeld. De toets moet altijd plaatsvinden als onderdeel van een integrale geloofwaardigheidsbeoordeling. Dit betekent dat alle relevante feiten en omstandigheden door de IND bij de beoordeling moeten worden betrokken. De integrale afweging betreft niet alleen de geloofwaardigheid maar ook bijvoorbeeld de actuele situatie in het land van herkomst. Ook andere informatie van en over de vreemdeling wordt betrokken, het kan hier bijvoorbeeld ook gaan om informatie die tijdens de eerdere procedure naar voren kwam. Het gehele dossier moet in samenhang worden gezien. Dit blijkt duidelijk uit de uitspraak van het Europese Hof van Justitie van begin dit jaar, waarin het Hof concludeerde dat de beslissingsautoriteit, in Nederland de IND, verantwoordelijk blijft voor de asielbeslissing en dat daarom noch de IND, noch de rechter zich uitsluitend mag baseren op een deskundigenadvies en dat de beslissingsautoriteit noch de rechter aan een deskundigenadvies zijn gebonden. Wel is het van belang dat verklaringen van derden bij de IND kunnen worden ingediend en dat ook gemotiveerd wordt waarom een dergelijke verklaring wel of niet meegewogen wordt in de beoordeling. Onder het indienen van verklaringen door derden wordt ook verstaan door partners of belangenorganisaties. De IND motiveert, op grond van de nieuwe werkinstructies voor lhbt'i's en bekeerlingen, meer nog dan voorheen op welke wijze de verklaringen van derden bij de beslissing op het asielverzoek zijn meegenomen.

Vraag:

Hoe staat het met de LVV's voor uitgeprocedeerden die niet terug kunnen naar het land van herkomst? Gaan die nu van start? We wachten er al een jaar op

Antwoord:

Sinds begin dit jaar heeft de staatssecretaris constructieve gesprekken met de VNG en verschillende gemeenten over de ontwikkeling van landelijke vreemdelingenvoorzieningen (LVV's), die in de plaats kunnen komen van de huidige bed-bad-broodvoorzieningen. De staatssecretaris heeft er vertrouwen in dat de gesprekken met de VNG en verschillende gemeenten op korte termijn tot een samenwerkingsafpraak zullen leiden. Zoals de staatssecretaris heeft gezegd in het debat op 17 mei jl. en in mijn brief van 11 juni jl., informeer ik de Kamer zodra deze gesprekken tot besluitvorming leiden.

Vraag:

Gaat er nu iets veranderen in de manier waarop bekeerlingen en lhbt'i's in de procedure

beoordeeld worden of niet? Verandert er iets in het beleid of gaat het op dezelfde voet door? Gaan zaken van bekeerlingen opnieuw beoordeeld worden als er bijvoorbeeld geen onderscheid is gemaakt tussen passieve en actieve bekering? Of als hen eerder is gevraagd of zij wel een zorgvuldige afweging van verschillende religies en stromingen hebben gemaakt? (Net als zaken van lhbt'i's als zij afgewezen zijn omdat hun bewustwordingsproces of wijze van zelfacceptatie niet zouden kloppen.) Ik lees daar niets over in de brieven van de staatssecretaris. Hoe moet ik die nu begrijpen?

Antwoord:

De verandering in de wijze van beoordeling van bekeerlingen en lhbt'i's is dat de IND nog meer dan voorheen open vragen stelt, gericht op het op tafel krijgen van het persoonlijke verhaal. Op deze manier wordt ook zoveel mogelijk rekening gehouden met de achtergrond van de vreemdeling, zoals opleidingsniveau, cultuur, leeftijd. Dit geldt zowel voor asiolverzoeken van lhbt'i's als van bekeerlingen. Het gaat hierbij niet om een beleidswijziging, maar om een aanpassing in de wijze van horen en van de weging van de elementen bij de beoordeling. Daarbij ligt in gehoren van lhbt'i's de nadruk niet langer op het bewustwordingsproces en de zelfacceptatie. Voor bekeerlingen wordt, zoals ook in de brief van 13 november aangegeven, in de werkinstructie expliciet onderkend en beschreven dat een bekering op verschillende manieren tot stand kan komen. In de werkinstructie is ook aandacht besteed aan het verschil tussen een actieve en een passieve bekering. Ook is er nadrukkelijker aandacht voor afvalligheid en wordt er niet meer verwacht dat een vreemdeling zich voorafgaand aan zijn bekering heeft verdiept in verschillende kerken of stromingen binnen een kerk. Als er sprake is van een volgende aanvraag bij bekeerlingen moeten aan deze opvolgende aanvraag nieuwe elementen en bevindingen ten grondslag worden gelegd. Zaken van bekeerlingen worden niet standaard opnieuw beoordeeld. Als de eerdere bekering ongeloofwaardig is geacht, draait het om de vraag waarin de bekering in de onderhavige aanvraag verschilt ten opzichte van de vorige procedure. Met andere woorden: wat is er nieuw aan de bekering, waardoor er nu wel sprake is van een oprechte bekering? Wel wordt onderzocht of de eerdere beoordelingen voldoende zijn naar de huidige maatstaven. Daarbij is van belang dat ook vóór de nieuwe werkinstructie een integrale geloofwaardigheidsbeoordeling plaatsvond en de drie elementen (motieven voor en proces van bekering; kennis en activiteiten) bij de beoordeling betrokken dienden te worden.

Vraag:

Volgend jaar zomer komen de uitkomsten van de pilot in Den Bosch over de beoordeling van LHBTI- of bekeringszaken. Moeten die uitkomsten tot de zomer wachten, aangezien de pilot begin dit jaar is gestart? Kan dit niet sneller?

Antwoord:

Uw Kamer wordt vóór het komende zomerreces hierover geïnformeerd. De SJenV zal met de IND bezien in hoeverre tussentijdse rapportage mogelijk is. Totdat uw Kamer is geïnformeerd over de evaluatie zal de werkwijze, die in Den Bosch op basis van de pilot wordt gevolgd, gecontinueerd worden.

Vragen van het lid Krol, H.C.M. (50PLUS)

Vraag:

Is de minister met 50PLUS van mening dat de aangiftebereidheid in algemene zin omhoog moet? Kan de campagne worden uitgebreid naar aangifte doen in het algemeen? Er is elk jaar een campagne van de belastingdienst om aangifte te doen van inkomsten. Dat zou toch ook kunnen voor het doen van aangifte van een misdrijf?

Antwoord:

Meldingen en het doen van aangifte heeft altijd zin. Het beleid is en blijft er daarom op gericht om meldings- en aangiftebereidheid voor alle delicten te blijven stimuleren. Het verstevigt de informatiepositie van de politie en maakt het mogelijk gericht op te sporen. In 2016 heeft het WODC onderzoek gedaan naar aangiftebereidheid. De conclusie was dat dé

aangiftebereidheid niet bestaat. Slachtoffers maken per type delict een eigen kosten-baten afweging in hun keuzeproces tot het doen van aangifte. De stimulering van aangiftebereidheid zal per type delict bekeken moeten worden, zoals dat nu ook gebeurt bij zedenmisdriven en cyber. Per type delict zal gekeken moeten worden of een campagne het meest aangewezen middel is.

Vraag:

Hoe zit het met het slachtoffer? Komt het wel eens voor dat een slachtoffer bij aangifte weet dat hij de hulp van een advocaat kan inroepen? Wat vindt de minister ervan om voor slachtoffers van een halsmisdrijf of verkrachting, die aangifte komen doen en die recht hebben op een advocaat, er een piketmelding uitgaat naar een slachtofferadvocaat? Graag een reactie.

Antwoord:

Slachtoffers van ernstige gewelds- en zedendelicten hebben bij aangifte al recht op bijstand door een gespecialiseerde advocaat. Daarnaast kunnen zij ook voorafgaand aan aangifte al voor juridisch advies terecht bij de kosteloze dienstverlening van Slachtofferhulp Nederland (SHN). Slachtoffers worden bij aangifte door middel van de verklaring van rechten door de politie geïnformeerd over het recht op kosteloze rechtsbijstand voor slachtoffers van ernstige gewelds- en zedenmisdriven. Slachtoffers kunnen zich dan zelf melden bij een advocaat of kunnen door SHN worden doorverwezen. De MRb acht een piketmelding dan ook niet noodzakelijk voor slachtoffers. Op dit moment loopt een onderzoek naar de praktijk van de slachtofferadvocatuur, waarin wordt onderzocht hoe de doorverwijzing van SHN naar de advocatuur nu loopt. De resultaten van dit onderzoek stuurt de MRb begin 2019 naar de Tweede Kamer voorzien van een beleidsreactie.

Vraag:

60 procent van alle rechtszaken waarbij sprake is van gesubsidieerde rechtsbijstand, zijn zaken tegen de overheid. Goede rechtsbijstand en toegang tot de rechter is daarom van wezenlijk belang voor rechtszoekenden om op te komen tegen die machtige overheid. Dan kan het toch niet zo zijn dat diezelfde overheid de toegang tot het recht moeilijker gaat maken. Graag een reactie.

Antwoord:

Ook in het nieuwe stelsel blijft de toegang tot het recht gewaarborgd, ook in zaken waarin de overheid als procederende (weder)partij betrokken is. Een onafhankelijke organisatie beoordeelt of gesubsidieerde rechtsbijstand nodig is, of dat lichtere vormen van hulp kunnen worden geboden. Het belang van de rechtzoekende is hierbij leidend. Voor strafzaken geldt daarbij dat de inzet van rechtsbijstand wordt toegekend, zonder een toets op nut en noodzaak.

Overigens klopt het dat de overheid wederpartij is in de meerderheid (circa 60 procent) van de zaken waarin gesubsidieerde rechtsbijstand wordt verleend. Het gaat daarbij niet alleen om zaken in strafrecht en asielrecht, waarbij de overheid vanzelfsprekend betrokken is, maar ook (in bijna 11 procent) om andere bestuursrechtelijke procedures met onder andere het UWV, DUO, de SVB, de Belastingdienst en gemeenten. Het kabinet acht het van groot belang dat ook de overheid kritischer naar zichzelf gaat kijken. De inspanningen van alle bestuursorganen moeten erop gericht zijn problemen zo informeel en laagdrempelig mogelijk op te lossen. Als bij een juridische procedure een bestuursorgaan in het ongelijk wordt gesteld, wordt het uitgangspunt dat het bestuursorgaan een proceskostenveroordeling krijgt opgelegd.

Vraag:

Klopt het dat er rechtshulppakketten komen? En klopt het dat die rechtsbijstandspakketten niet altijd de mogelijkheid bieden om het geschil aan de rechter voor te leggen? Klopt het dat deze pakketten straks aangeboden kunnen worden door particuliere verzekeraars?

Antwoord:

In de contourennota d.d. 9 november jl. wordt voorgesteld om voor veelvoorkomende problemen te gaan werken met rechtshulppakketten. Uitgangspunt is daarbij dat een rechtshulppakket voorziet in een integrale behandeling van een probleem voor een integrale prijs. In een rechtshulppakket kunnen meerdere interventies standaard worden opgenomen. In zaken waarin verplichte procesvertegenwoordiging geldt, moet de dienstverlening van een advocaat onderdeel zijn van een rechtshulppakket. Aanbieders van rechtshulppakketten kunnen coöperaties van sociaal advocaten zijn, maar ook andere juridische adviseurs, verzekeraars, mediators of nieuwe toetreders tot de markt. Aan de aanbieders van rechtshulppakketten kunnen eisen worden gesteld met betrekking tot de benodigde competenties en deskundigheid.

Vraag:

Hoe zit het met mensen die geen rechtshulpverzekering afsluiten, en zelf de gang naar de rechter niet kunnen betalen, staat voor hen de weg naar de rechter straks nog open? Moet en kan straks iedereen een verzekering afsluiten?

Antwoord:

De toegang tot de rechter is en blijft gewaarborgd. Ook voor degenen met een laag inkomen. In de Contourennota d.d. 9 november jl. wordt het concept van rechtshulppakketten geschetst voor rechtzoekenden binnen het stelsel, en mogelijk ook (op de commerciële markt) voor degenen die nu boven de inkomensgrens van de Wet op de rechtsbijstand (Wrb) vallen. Laatstgenoemden dragen in dat geval de kosten voor een rechtshulppakket zelf, maar kunnen bij een rechtshulppakket wel het voordeel hebben dat vooraf inzichtelijk is welke vorm van hulp aangeboden wordt, tegen welke kwaliteit en tegen welke kosten. Rechtzoekenden die binnen de Wrb vallen, kunnen in aanmerking komen voor een gesubsidieerd rechtshulppakket. Daarbij worden geen rechtsgebieden uitgezonderd. Het kabinet kiest daarmee niet voor de introductie van een verzekeringsstelsel.

Vraag:

Vooraf de regio Brabant / Zeeland kampt met enorme drugserelateerde problemen. Het gaat om nietsontziende criminaliteit die de samenleving en de democratie ondermijnt. Er is een bedrag van totaal van 24,5 miljoen euro beschikbaar voor deze regio. Dat is nodig, maar krijgt de regio ook de kans om met een eigen experimentele aanpak betere resultaten te behalen?

Antwoord:

Ja, in alle regio's - dus ook in de twee regio's Zeeland-West-Brabant en Oost-Brabant - is er nadrukkelijk ruimte voor innovatieve aanpakken in het kader van de aanpak van ondermijnende criminaliteit, zodat in de praktijk verkend kan worden welke aanpak het beste werkt. Pilots of experimenten die succesvol blijken, kunnen vervolgens breder in het land opvolging krijgen.

Vraag:

Ziet de MJenV nu, in combinatie met zijn voorstellen om de aangiftebereidheid te vergroten, wel de voordelen van een 'aangifte-agent'?

Antwoord:

De MJenV onderschrijft het belang van het doen van meldingen en aangifte. Waar nodig worden agenten met specifieke expertise ingezet voor het opnemen van een aangifte, zoals bij zedendelicten. Het aanstellen van een aangifte-agent gaat in tegen deze aanpak.

Vragen van het lid Staaij, C.G. van der (SGP)

Vraag:

In de strijd tegen terrorisme spraken we in het voorjaar over de ongewenste buitenlandse invloed op Nederlandse moskeeën, die kan leiden tot radicalisering in Nederland. Hoe staat het met de beloofde maatregelen?

Antwoord:

Het kabinet zet in op het vergroten van de transparantie over financieringsstromen naar maatschappelijke en religieuze organisaties. De MRb streeft ernaar voor het einde van het jaar een wetsontwerp dienaangaande in consultatie te brengen. Daarnaast worden onder de verantwoordelijkheid van de MSZW de mogelijkheden verkend om ongewenste buitenlandse financiering naar maatschappelijke en religieuze organisaties in Nederland te beperken. Ook wordt hard gewerkt aan de afronding van een aantal andere verkenningen. Het kabinet zal de Kamer hierover voor het einde van het jaar nader informeren.

Vraag:

Hoe gaat het kabinet ervoor zorgen dat er ook echt meer veroordelingen volgen voor mensenhandel?

Antwoord:

Afgelopen week is de brief over de Veiligheidsagenda aan Uw Kamer aangeboden. Mensenhandel is daarbij aangemerkt als een van de prioriteiten. Concreet is afgesproken dat het aantal gemelde slachtoffers door de politie bij CoMensha moet stijgen. Ook het aantal (complexe) mensenhandelonderzoeken wordt geacht toe te nemen. Verder wordt hierin een concreet groeipad opgenomen voor het aantal verdachten dat bij het OM wordt aangedragen. Door het vorige Kabinet is al jaarlijks 2 miljoen extra beschikbaar gesteld voor de strafrechtelijke aanpak van mensenhandel. Met behulp van deze middelen is de politie bezig de beschikbare capaciteit ook kwalitatief weer op peil te brengen. Het duurt even voordat deze activiteiten effect sorteren, maar de eerste resultaten beginnen zichtbaar te worden. Zo constateerde het OM recent dat er sprake is van een lichte stijging van het aantal mensenhandelzaken dat in 2018 is opgepakt.

Vraag:

Er zijn intussen meerdere wetsvoorstellen om illegale prostitutie tegen te gaan. Maar wetsvoorstellen die geen wet worden, hebben geen effect. Dit traject loopt nu zo'n tien jaar. Hoe wordt nu snelheid gemaakt? Hoe wordt voorkomen dat gemeenten afwachten tot er een gewijzigde wet komt?

Antwoord:

De staatssecretaris vindt het belangrijk een breed gedragen voorstel aan de Tweede Kamer voor te leggen en spreekt daarom in het kader van de totstandkoming van de wet met verschillende belanghebbenden die uiteenlopende standpunten vertegenwoordigen ten aanzien van prostitutie en de vraag hoe de prostitutiebranche het beste gereguleerd kan worden. De staatssecretaris zal het wetsvoorstel het eerste kwartaal van 2019 in consultatie brengen.

De meeste gemeenten hebben de prostitutiebranche lokaal gereguleerd en zijn actief bezig om illegale prostitutie tegen te gaan. Gemeenten en ministerie hebben regelmatig contact met elkaar en werken ook vooruitlopend op de wet al nauw samen om misstanden in de prostitutiebranche zo veel mogelijk te voorkomen en aan te pakken.

Vraag:

Het is beschamend dat een klein land zo groot is geworden in drugscriminaliteit. De pakkans is te klein, de strafmaat is te laag, de relativering van drugsgebruik te groot. Hoe kunnen we erop vertrouwen dat dit kabinet deze trend echt gaat keren?

Antwoord:

De aanpak van de illegale drugsindustrie is een absolute prioriteit. Niet voor niets is bij de extra investeringen in de aanpak van ondermijning een scherpe focus gelegd op deze drugsindustrie. In de brief die ik vorige week vrijdag aan uw Kamer stuurde staat dit uitvoerig beschreven. Deze geïntensiverde aanpak richt zich bijvoorbeeld op het verminderen van de kwetsbaarheid van belangrijke mainports – zoals Schiphol of de Rotterdamse haven – voor drugssmokkel. En op het versterken van de weerbaarheid van sectoren, branches of bedrijventerreinen die vatbaar zijn voor verwevenheid van onder- en bovenwereld. Op deze manier wordt stevig ingezet op de aanpak van de productie van synthetische drugs en hennep in Nederland en op de smokkel van cocaïne, inclusief de bijbehorende criminele

geldstromen, bedreigingen en geweld.

Naast het hard optreden tegen de criminele lieden in de drugsindustrie is het ook belangrijk dat gebruikers beseffen welke criminele wereld er schuilgaat achter de drugs die zij gebruiken, zoals mevrouw Van der Graaf dinsdag aankwartte. Daar wil MJenV mensen op aanspreken. En overlegt hierover met staatssecretaris Blokhuis van VWS. Deze stuurt op korte termijn zijn visie op drugspreventie naar uw Kamer.

Daarnaast gaat MJenV, zoals toegezegd tijdens het AO Georganiseerde Criminaliteit/Ondermijning van 14 november jongstleden, in gesprek met betrokken partijen over de handhaving van het drugsbeleid op festivals.

Vraag:

Hoe zijn de adviezen van de commissie Hoekstra gewaarborgd? We zijn benieuwd naar de evaluatie en de uitvoering van de SGP motie over het voorsorteren op een ruimere DNA-wet. Hoe staat het daarmee?

Antwoord:

Deze behoefte aan urgentie wordt ten zeerste gedeeld. Ook de MVenJ wil hier maximaal op inzetten. Alle maatregelen van de Commissie Hoekstra zijn of worden dan ook opgepakt. De borging verloopt door de eigen verantwoordelijkheid van de betrokken organisaties en doordat de uitvoering van de adviezen van de heer Hoekstra, de Inspectie JenV en de procureur-generaal bij de Hoge Raad gezamenlijk worden gemonitord en bijgestuurd. Binnen de verschillende deeltrajecten (DNA-afname bij veroordeelden, de tenuitvoerlegging van straffen en aanpak personen met verward gedrag) wordt gericht gestuurd op de realisatie van de verbetermaatregelen. Aan de evaluatie van de Wet DNA-V wordt hard gewerkt. Op verzoek van de Tweede Kamer is de opleverdatum vervroegd naar 1 maart 2019. Deze datum staat nog steeds.

Op dit moment werken OM, politie, KMar, NFI, CJIB en andere ketenpartners met het departement aan de uitwerking van scenario's voor conservatoire afname van celmateriaal. Alle inspanningen zijn erop gericht om de uitwerking van scenario's beschikbaar te hebben op het moment dat het evaluatierapport van de Wet DNA-V wordt gepubliceerd, zodat spoedig kan worden beslist over een eventuele aanpassing van de Wet DNA-V.

Vraag:

De wachttijd in de civiele rechtspraak en bij digitale zaken zou in sommige arrondissementen enorm zijn opgelopen. Herkent de MRb deze ontwikkeling en deelt hij onze mening dat dit ongewenst is? Hoe kunnen die wachttijden teruggedrongen worden?

Antwoord:

De doorlooptijden van rechtszaken zijn al enige jaren een bijzonder aandachtspunt voor de Rechtspraak. Het structureel terugdringen daarvan blijkt echter lastig te realiseren. Dit blijkt o.a. uit het jaarverslag van de Rechtspraak 2017, waarin staat dat in de afgelopen vijf jaar de duur van rechtszaken bij de gerechtshoven vrijwel gelijk zijn gebleven en bij de rechtbanken zijn toegenomen. Verkorting van de doorlooptijden is dus – ook in de komende periode – een van de prioriteiten van de Rechtspraak. Instrumenten daarvoor zijn de versterking van de regierol van de rechter waarmee de tijd tussen start en uitspraak in een zaak terug kan worden gebracht en het tijdig opvangen van piekbelastingen door de flexibele inzet van rechters of het behandelen van zaken door een ander gerecht. De RvdR stimuleert en faciliteert waar mogelijk dat gerechten een impuls gaan geven aan het flexibel inzetten van rechters. Daarnaast is een wetsvoorstel in voorbereiding dat het voor gerechten makkelijker maakt om bij capaciteitsproblemen zaken te laten behandelen in een andere zittingsplaats. Met de flexibele inzet van rechters en de flexibilisering van de behandeling van zaken zouden gerechten beter in staat moeten zijn om elkaar bijstand te verlenen als sprake is van piekbelasting. Tot slot worden de doorlooptijden onderzocht in de nu lopende Visitatie gerechten. Het rapport van deze Visitatie is naar verwachting in februari volgend jaar gereed.

Vraag:

Er is angst bij organisaties in de (jeugd)zorg om zaken te melden vanwege de AVG. Wat gebeurt er om er concreet voor te zorgen dat alle meldingen op de juiste plek terechtkomen?

Antwoord:

Als organisaties in de (jeugd)zorg angst hebben om zaken te melden vanwege de AVG, is het de vraag of die angst wel terecht is. Zoals ook de voorzitter van de Autoriteit persoonsgegevens (AP) regelmatig naar voren brengt, kan onder de AVG meer dan soms wordt aangenomen. In dat verband is van belang dat de AVG op verschillende punten volgt wat ook al onder de Wet bescherming persoonsgegevens gold. Voor zover organisaties in de (jeugd)zorg toch angst hebben om zaken te melden, kunnen zij op de website van de AP veel informatie vinden over wat wel en niet mag, en desgewenst ook met de AP contact opnemen. Voor vragen over de AVG kunnen deze organisaties ook terecht bij de helpdesk AVG voor zorg, welzijn en sport. Deze helpdesk is een samenwerking tussen koepelorganisaties in de zorg, het sociaal domein, NOC*NSF en het ministerie van VWS. De informatie op deze website wordt afgestemd met de Autoriteit persoonsgegevens.

Vraag:

Wat is de zienswijze van de MJenV om de strafbaarstelling van hulp bij zelfdoding aan te scherpen en om informatie over zelfmoordpoeders en verspreiding van zelfmoordhandboeken tegen te gaan?

Antwoord:

De Wet toetsing levensbeëindiging op verzoek en hulp bij zelfdoding (Wtl) is het enige wettelijke kader in onze wetgeving dat mogelijkheden biedt voor actieve levensbeëindiging en daarmee dus ook voor de te gebruiken middelen. De wet stelt dat alleen de arts straffeloos kan zijn bij het beëindigen van het leven van een ander of bij het daarbij behulpzaam zijn, indien die arts dat meldt én daarbij heeft voldaan aan de wettelijke zorgvuldigheidseisen uit de Wtl. Voor ieder ander is hulp bij zelfdoding, of het verschaffen van middelen daartoe, strafbaar wanneer dit leidt tot de dood. Het verstrekken van algemene informatie over zelfdoding of het bieden van morele steun is niet strafbaar. Steun en algemene informatie geven mag. Op basis van de huidige regelgeving heeft het OM eerder dit jaar, zoals bekend, een strafrechtelijk onderzoek ingesteld tegen de Coöperatie Laatste Wil (CLW) hetgeen ertoe heeft geleid dat de CLW de bewuste werkzaamheden heeft gestaakt. De huidige wet biedt dus voldoende aanknopingspunten om strafbaar handelen tegen te gaan. De laatste maanden zijn er in de samenleving zorgen ontstaan over de beschikbaarheid en het gebruik van bepaalde chemische stoffen voor suïcide. Deze zorgen deelt de MJenV. De minister van VWS heeft uw Kamer in september van dit jaar geïnformeerd over de uitkomsten van een verkenning naar mogelijkheden om de levering van stoffen die gebruikt kunnen worden voor suïcide, te reguleren. Hieruit blijkt dat regulering via juridische maatregelen, zoals het verbieden van stoffen of het verbieden van verkoop van de stoffen aan particulieren, ingewikkeld is en bovendien beperkt effectief. Meer impact heeft het om in te zetten op drie actielijnen: 1) zelfregulering door de chemiesector, 2) extra alertheid van toezichthouders op de wettelijke eisen bij verkoop aan particulieren, en 3) monitoring van onwenselijke ontwikkelingen in het gebruik van stoffen door partners in de gezondheidszorg. De minister van VWS heeft aangegeven dan ook op deze lijnen in te zullen zetten.

Vraag:

Kleinere instellingen als scholen, verenigingen, kerken en kleinere bedrijven ondervinden veel hinder van de AVG. Er is nog veel onduidelijkheid en een verkrampde omgang met de regels. Wat wordt er nu concreet gedaan aan de uitvoering de SGP-motie over het ontzien van maatschappelijke organisaties?

Antwoord:

Onder de AVG kan meer dan soms wordt aangenomen. Zo is het – anders dan wel wordt verondersteld – niet verboden om op scholen foto's van leerlingen te nemen, als het schoolbestuur daarvoor maar periodiek, bijvoorbeeld één keer per jaar, toestemming vraagt. Een ander voorbeeld is de veronderstelling dat de AVG verbiedt dat in een preek aandacht aan zieke kerkleden wordt gegeven. Dat mag natuurlijk wel, al was het maar omdat zo'n preek op

zich niet onder de werking van de AVG valt. Wel zal men, als een kerkdienst wordt uitgezonden, aandacht aan de privacy van betrokkenen moeten geven, bijvoorbeeld door, zoals de Autoriteit persoonsgegevens suggereert, mededelingen en voorbedes waarin persoonsgegevens voorkomen, te dempen of niet uit te zenden en mensen op bepaalde, van tevoren aangekondigde plekken in de kerk niet herkenbaar in beeld brengen als ze dat niet willen. Dit houdt bij mededelingen over zieken verband met artikel 9, eerste lid, van de AVG, op grond waarvan het verboden is om gezondheidsgegevens van mensen zonder hun toestemming te verwerken, uitzonderingen die hier niet ter zake doen daargelaten. Verder valt te wijzen op artikel 9, tweede lid, aanhef en onderdeel d, AVG. Uit die bepaling vloeit voort dat persoonsgegevens waaruit religieuze of levensbeschouwelijke overtuigingen blijken, in beginsel verwerkt mogen worden door kerken in het kader van hun gerechtvaardigde activiteiten en met passende waarborgen. Voorwaarde daarbij is echter dat de verwerking uitsluitend betrekking heeft op de leden of de voormalige leden van de instantie of op personen die in verband met haar doeleinden regelmatig contact met haar onderhouden, en dat de persoonsgegevens niet zonder de toestemming van de betrokkenen buiten die instantie worden verstrekt. Overigens volgt de AVG op verschillende punten wat ook al onder de Wet bescherming persoonsgegevens gold. Als men het bij scholen, verenigingen, kerken of kleinere bedrijven over hinder heeft, lijkt het dan ook voor tenminste een deel om achterstallig onderhoud te gaan.

Over de ervaringen van kleine verenigingen met de AVG en de Uitvoeringswet AVG is intussen navraag gedaan bij de Vereniging Nederlandse Organisaties Vrijwilligerswerk en is specifiek voor sportverenigingen door NOC*NSF een vragenlijst uitgezet. Het algemene beeld dat hieruit rijst, is dat ook nu – een half jaar na inwerkingtreding van de AVG – er vooral behoefte blijft aan goede informatie. Daarin voorziet in de eerste plaats de Autoriteit persoonsgegevens. Op haar website heeft zij onder meer informatie opgenomen over de plicht tot het aanstellen van een functionaris voor de gegevensbescherming (FG), waar de desbetreffende motie om vroeg. Verder maakt de AP zich binnen de European Data Protection Board hard voor een gemeenschappelijk uitleg van het begrip “grootschalige gegevensverwerking”, dat mede leidend is voor de aanstelling van een FG. Daarnaast biedt de helpdesk AVG voor zorg, welzijn en sport informatie die specifiek voor die sectoren is bestemd. Aan kerken – tot slot – geeft ook het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken voorlichting, die het, zo nodig, afstemt met de Autoriteit persoonsgegevens en met het ministerie.

Vraag:

Volgens Professor Frissen zouden euthanasiezaken niet zomaar in een toetsingscommissie afgehandeld mogen worden maar op zijn minst een voorafgaande rechterlijke toets moeten ondergaan. Wat is de reactie van de minister daarop?

Antwoord:

In het regeerakkoord is vastgelegd dat bij besluitvorming over medisch-ethische onderwerpen bestaande wet- en regelgeving voor alle partijen het uitgangspunt is. Het derde evaluatierapport van de Wet toetsing levensbeëindiging (Wtl) laat zien dat de toetsingscommissies goed functioneren en dat zowel de leden zelf als de artsen tevreden zijn over de kwaliteit van de beoordeling. Er is welbewust gekozen voor een zware, multidisciplinaire invulling van deze toetsingscommissies waarin niet alleen juristen, maar ook artsen en bovendien ethici zitting hebben. Juist deze multidisciplinaire samenstelling van de RTE wordt als waardevol gezien. Bij het beoordelen van een melding, kijkt de commissie altijd naar de context waarbinnen de euthanasie is uitgevoerd en worden er veel factoren mee gewogen om tot een gemotiveerd oordeel te komen.

Vraag:

Er zijn eindeloze technologische mogelijkheden voor mensen met een kinderwens. Maar zijn die ook in het belang van de kinderen zelf? Onlangs stond in de NRC de oproep om de essentiële band tussen ouders en biologische kinderen niet te verbreken. Vergelijkbare vragen hebben we bij de wijziging van het modelreglement rond ivf-draagmoederschap. Wil de regering deze noties ook uitdrukkelijk terug laten komen in het standpunt over het rapport van de Staatscommissie herijking ouderschap?

Antwoord:

De Staatscommissie Herijking ouderschap heeft aanbevelingen gedaan voor draagmoederschap. Draagmoederschap is een complex onderwerp, zorgvuldigheid is geboden. Zoals in het regeerakkoord opgenomen, worden met het oog op aanpassing van wet- en regelgeving op dit moment de onderzoeken uitgevoerd die voortvloeien uit het rapport van de Staatscommissie. De verwachting is dat de onderzoeken begin 2019 gereed zijn. Daarna worden de resultaten van de onderzoeken met een kabinetsreactie daarop aan uw Kamer gezonden. De noties van de heer Van der Staaij zullen bij deze Kabinetsreactie worden betrokken.

Vragen van het lid Bisschop, R. (SGP)**Vraag:**

Kan de staatssecretaris aangeven wat het nut is van het puntensysteem voor de advocatuur/rechtsbijstand in Dublin-zaken, omdat het bij voorbaat zinloos is en in strijd met het systeem?

Antwoord:

In het Regeerakkoord is afgesproken dat rechtsbijstand alleen zal worden verstrekt na een voornemen tot afwijzing van een asielaanvraag. Momenteel wordt de wetswijziging inhoudelijk voorbereid en de verwachting is dat deze uiterlijk begin januari 2019 in consultatie wordt gebracht. Die beperking in de rechtsbijstand geldt over de hele linie in asielzaken, derhalve ook voor Dublin-zaken.

Voor wat betreft de beroepsfase schrijft de Dublinverordening voor dat in die fase rechtsbijstand verleend dient te worden indien de vreemdeling de kosten hiervoor niet zelf kan opbrengen. Alleen wanneer de bevoegde autoriteit of een rechterlijke instantie van mening is dat het beroep geen reële kans van slagen heeft, hoeft er geen rechtsbijstand te worden verstrekt. Hierbij geldt echter dat indien wordt besloten om geen rechtsbijstand te verlenen, er wel weer een mogelijkheid geboden dient te worden om dit besluit aan te vechten bij de rechter. Zo'n maatregel zal dus niet direct leiden tot minder procedures. Verder is het in de praktijk zeer lastig om vooraf te bepalen of het beroep geen reële kans van slagen heeft. Dit alles laat onverlet dat in bepaalde specifieke gevallen het opportuun kan zijn om geen rechtsbijstand te verlenen indien op voorhand al duidelijk is dat het beroep geen reële kans van slagen heeft. De haalbaarheid hiervan zal nader worden onderzocht.

Vraag:

Migranten in Griekenland zitten in mensonterende situaties die maar niet verbeteren. Kan de staatssecretaris toelichten waar de knelpunten zitten, is dat een gebrek aan middelen en urgentie besef? Zet de EU voldoende in op handhaving en ondersteuning?

Antwoord:

Nederland onderhoudt, zoals uw Kamer bekend, nauw contact met de Griekse autoriteiten, en ondersteunt deze met onder andere de doorlopende inzet van expertise, mensen en materieel (zowel bilateraal als via de agentschappen). Daarmee draagt Nederland ook bij aan kennisoverdracht voor de lange termijn. De problemen op de eilanden zijn veelal te herleiden tot overbevolking van de opvang op de eilanden. Om de druk op de eilanden te verlichten en de omstandigheden in de opvangfaciliteiten te verbeteren is het van belang dat snel duidelijk is wie mag blijven en wie terug moet naar Turkije of het land van herkomst. Dat vereist efficiëntere asielprocedures en betere resultaten op terugkeer. De Commissie, EU-agentschappen, lidstaten, ngo's en UNHCR bieden Griekenland substantiële ondersteuning waar nodig en mogelijk, ook financieel.

Vraag:

In azc's wordt regelmatig een oproep tot gebed ten hore gebracht. Het COA stelt dat asielzoekers dit recht hebben. Dat is volgens de SGP niet het geval, dit geldt alleen met betrekking tot moskeeën. De SGP vindt het vreemd om dit door te trekken naar de gemeenschapsruimten van azc's. Graag een reflectie van de SjenV en een visie op hoe we dit

kunnen verbieden.

Antwoord:

Het COA is een politiek en religieus neutrale organisatie. Dit houdt onder meer in dat politieke en religieuze activiteiten die inbreuk plegen op de persoonlijke levenssfeer van (andere) bewoners niet zijn toegestaan. Dit is opgenomen in de huisregels, de gedragscode en het bezoekersreglement. In lijn hiermee zijn centrale gebedsoproepen dan ook niet toegestaan op COA-locaties.

Om recht te doen aan de vrijheid van godsdienst van individuele COA-bewoners zijn echter kleine, persoonlijke vormen van gebedsoproepen wel toegestaan. Hierbij kan worden gedacht aan een verzoek om stilte voor het eten of het zacht afspelen van een gebedsoproep op een eigen telefoon. Om medewerkers van het COA handvatten te bieden om in de praktijk te handelen op wat wel en niet is toegestaan in dit kader, ook gelet op de spanningen die op dit terrein onder bewoners met diverse achtergronden kunnen spelen, is dit jaar een Handreiking Levensbeschouwing opgesteld.

Deze handreiking stelt dat een persoonlijke gebedsoproep (bijvoorbeeld via de telefoon) valt onder de vrijheid van godsdienst. Het COA mag hierbij regels opstellen over de duur en het geluidsniveau ervan. Om te kunnen beoordelen of er sprake is van bovenmatig geluid kan onder meer gekeken worden naar frequentie, duur, tijdstip, geluidsterkte en bereik van de oproep. Verder is in deze handreiking opgenomen dat binnen een bewonerseenheid de ene kamerbewoner last kan hebben van de persoonlijke gebedsoproep van een andere kamerbewoner. De vrijheid van religie van de een, conflicteert dan met vrijheden van de ander. In een dergelijk geval schrijft de handreiking voor dat de partijen dan – waar nodig onder begeleiding van het COA – met elkaar in gesprek om te bekijken welke oplossingen mogelijk zijn. Het uitgangspunt is hierbij dat de vrijheid van de één niet belemmerend mag zijn voor de vrijheid van de ander.

Vragen van het lid Azarkan, F. (DENK)

Vraag:

Kan de MJeNV een toelichting geven over wat de 'verzielte cultuur' bij het OM wordt genoemd?

Antwoord:

Signalen over hoge of te hoge werkdruk moeten zeer serieus worden genomen. Binnen het OM wordt al geruime tijd gesproken over dit thema. Belangrijk is dat er geen algemene uitspraken te doen zijn over de ervaren werkdruk. De ervaren werkdruk vertoont veel variatie, er zijn grote verschillen tussen en binnen de arrondissementen. Tevens zijn er verschillende mogelijke oorzaken die aan de ervaren werkdruk ten grondslag kunnen liggen: het kan gaan om verandering in de aard van het werk, bijvoorbeeld doordat de inzet van OM niet alleen leidt tot strafrechtelijke interventies maar ook een bijdrage levert aan preventie en meer integrale aanpak. Dit alles maakt dat er niet één antwoord of één uniforme aanpak op het thema werkdruk mogelijk is.

Voor uw vraag over de berichten over een angstcultuur bij het OM het volgende: de commissie Fokkens heeft het College laten weten dat het onderzoek naar verwachting aan het einde van dit jaar zal worden afgerond. Het is opportuun om de resultaten van het onderzoek van de Commissie af te wachten alvorens inhoudelijke vragen te beantwoorden, zodat alle relevante informatie hierbij kan worden meegenomen.

Vraag:

Kunnen we voorkomen dat door het versnellen van asielprocedures voorkomen dat kinderen geworteld worden? Wat gaat de staatssecretaris doen om zich aan de wet te houden (red. van doorlooptijden)? Wat gaan we doen om dat te verbeteren?

Antwoord:

De oorzaak van langdurig verblijf met worteling van kinderen als gevolg ligt niet alleen aan de IND-procedures. Minstens zo belangrijk zijn keuzes die ouders maken en de mogelijkheid van

medewerking aan vertrek. Bij het AO van 12 september jl. heb ik aangegeven dat ik van mening ben dat de doorlooptijden bij een deel van de asielaanvragen te lang zijn. De IND heeft om die reden al eerder dit jaar extra personeel geworven, niet alleen voor het proces asiel, maar ook voor ondersteunende processen als dienstverlening en juridische zaken. Onlangs is besloten om circa 80 vacatures extra bij de IND open te stellen voor het behandelen van asielaanvragen. Dat de doorlooptijd bij een deel van de asielaanvragen te lang zijn, betekent echter niet dat deze dusdanig lang zijn dat om die reden worteling van kinderen plaatsvindt.

Vraag:

Aan de top van het OM proberen mensen elkaar gegijzeld houden omdat ze elkaar te goed kennen. Is de MJenV hiervan op de hoogte, wat heeft hij er aan gedaan en wat gaat hij er aan doen?

Antwoord:

Signalen over hoge of te hoge werkdruk moeten zeer serieus worden genomen. Binnen het OM wordt al geruime tijd gesproken over dit thema. Belangrijk is dat er geen algemene uitspraken te doen zijn over de ervaren werkdruk. De ervaren werkdruk vertoont veel variatie, er zijn grote verschillen tussen en binnen de arrondissementen. Tevens zijn er verschillende mogelijke oorzaken die aan de ervaren werkdruk ten grondslag kunnen liggen: het kan gaan om verandering in de aard van het werk, bijvoorbeeld doordat de inzet van OM niet alleen leidt tot strafrechtelijke interventies maar ook een bijdrage levert aan preventie en meer integrale aanpak. Dit alles maakt dat er niet één antwoord of één uniforme aanpak op het thema werkdruk mogelijk is.

Voor uw vraag over de berichten over een angstcultuur bij het OM het volgende: de commissie Fokkens heeft het College laten weten dat het onderzoek naar verwachting aan het einde van dit jaar zal worden afgerond. Het is opportuun om de resultaten van het onderzoek van de Commissie af te wachten alvorens inhoudelijke vragen te beantwoorden, zodat alle relevante informatie hierbij kan worden meegenomen.

Vraag:

Ik vraag aan de staatssecretaris of hij ons kan geruststellen en zich niet laat leiden door proefballonnetjes binnen de VVD?

Antwoord:

De staatssecretaris van Justitie en Veiligheid heeft begrip voor de zorg over de inzet van de discretionaire bevoegdheid. Het lid Azmani vraagt ook terecht aandacht voor de beoordeling van schrijnendheid aan het begin van de aanvraagprocedure.

In het huidige beleid wordt in alle fasen van de asielprocedure, ook aan het begin, al zoveel mogelijk aan de voorkant gekeken of sprake is van een schrijnende situatie die vergunningverlening rechtvaardigt. Toepassing van de discretionaire bevoegdheid is beperkt tot uitzonderlijke gevallen, waarin sprake is van een uniek samenspel van factoren waarin de wetgever niet kan voorzien. In een aantal gevallen kan bovendien niet al aan de voorkant rekening gehouden worden met al deze factoren omdat deze simpelweg nog niet aanwezig waren bij het begin van de procedure in Nederland.

Om ervoor te zorgen dat dit samenspel van factoren zich minder snel voordoet, is het van belang om langdurig verblijf van vreemdelingen met een onbestendig verblijfsrecht zoveel mogelijk te voorkomen. De staatssecretaris van Justitie en Veiligheid ziet daarin een relatie met het onderzoek van de onafhankelijke Commissie Van Zwol. Deze Commissie doet onderzoek naar de factoren die leiden tot langdurig verblijf van vreemdelingen zonder bestendig verblijfsrecht. De Commissie zal hiertoe ook aanbevelingen doen. Aan de hand van deze aanbevelingen kan het kabinet beoordelen welke maatregelen genomen kunnen worden om dit langdurig verblijf te verminderen. Het beroep op de toepassing van de discretionaire bevoegdheid wordt hiermee naar verwachting ook verminderd.

Vraag:

Eindeloos doorprocederen door IND namens de staat. Is de IND niet zelf koning doorprocederen? Kan de SJenV een overzicht geven van het aantal zaken in beroep? Hoe vaak gaat de IND in beroep, hoe vaak de asielzoeker? Welk percentage wordt gewonnen door de IND?

Antwoord:

De IND gaat in de regel enkel in hoger beroep wanneer sprake is van een zaakoverstijgend belang of een belang in het kader van de rechtseenheid. Terughoudendheid is derhalve het uitgangspunt. Over het jaar 2016 is afgerond 10% van het totaal aantal ingestelde hoger beroepen in asielprocedures ingediend door de overheid tegenover 90% door de asielzoeker. Over het jaar 2017 is dit 8% door de overheid tegenover 92% door de asielzoeker. In 2018 tot en met september is afgerond 9% van het totaal aantal ingestelde hoger beroepen in asielprocedures ingediend door de overheid tegenover 91% door de asielzoeker. In 2018 (tot en met augustus) is 1% van de hoger beroepen van vreemdelingen gegrond verklaard. In 2018 (tot en met augustus) is 55% van de hoger beroepen die door de IND zijn ingediende gegrond verklaard.

Vraag:

Hoe legitimeert de SJenV dat asielzoekers worden teruggestuurd naar gebieden met rood reisadvies? Weet de SJenV wat er met teruggestuurde asielzoekers gebeurd? Weet de overheid of teruggestuurde asielzoekers aangehouden worden, of ze misschien gemarteld worden?

Antwoord:

Terugkeer van asielzoekers is eerst aan de orde wanneer in een zorgvuldige procedure, met de mogelijkheid tot rechtelijke toetsing is vastgesteld dat er geen sprake is van een gegronde vrees voor vervolging of onmenselijke behandeling. Zoals vaak, ook door eerdere kabinetten, met uw Kamer is gewisseld is monitoring na terugkeer geen onderdeel van het geldende vreemdelingen- en terugkeerbeleid.

Reisadviezen van het ministerie van Buitenlandse Zaken zijn een hulpmiddel waarmee reizigers in het geval van niet noodzakelijke reizen de veiligheidsrisico's beter kunnen inschatten. Hoewel niet exclusief daarvoor opgesteld hebben reisadviezen vaak betekenis bij de afweging van Nederlandse ingezetenen in de keuze van een reisbestemming. Het internationaalrechtelijke asielkader vormt niet het afwegingskader voor reisadviezen. Reisadviezen kunnen om die reden dan ook niet leidend zijn bij de asielbeoordeling.

Vraag:

De Nederlandse Orde van Advocaten is bang voor klassenjustitie. De Vereniging Sociale Advocatuur Nederland zegt dat marktpartijen niet zitten te wachten op hun cliënten. Wat vindt de MRb van deze kritiek?

Antwoord:

De MRb heeft kennis genomen van de reacties van onder meer de NOvA en de VSAN op de contouren voor modernisering van de rechtsbijstand. De NOvA heeft uw Kamer daarover ook schriftelijk geïnformeerd. In de brief van de MRb van 9 november jl. is uiteengezet waarom aanleiding bestaat het huidige stelsel bij de tijd te brengen. Ook bij de uitwerking van de contouren zal de MRb de (sociale) advocatuur betrekken. Daartoe bestaan zeker goede aanknopingspunten. Ook de NOvA ziet, zo blijkt ook uit hun schriftelijke reactie, het belang van het versterken van de verbinding van het juridische en sociale domein en het bewerkstelligen van duurzame oplossingen. Dat zijn belangrijke hoekstenen voor de vormgeving van de modernisering van het stelsel voor gesubsidieerde rechtsbijstand.

Vraag:

Wanneer komt een nieuwe portefeuillehouder diversiteit bij de politie?

Antwoord:

Er is een nieuwe portefeuillehouder op 1 november met deze werkzaamheden aangevangen.

Vraag:

Asielzoekers die terugkeren naar gevaarlijke landen, zoals bijvoorbeeld Afghanistan lopen meer risico vanwege bijvoorbeeld het regime. Hoe legitimeert de staatssecretaris dit? Wat gebeurt er? Worden ze aangehouden, gemarteld?

Antwoord:

Terugkeer van asielzoekers is eerst aan de orde wanneer in een zorgvuldige procedure, met de mogelijkheid tot rechtelijke toetsing is vastgesteld dat er geen sprake is van een gegronde vrees voor vervolging of onmenselijke behandeling. Wanneer uit openbare bron blijkt dat er in een land van herkomst specifieke risico's aanwezig zijn, worden deze vanzelfsprekend betrokken bij de asielbeoordeling. Terugkeer is derhalve enkel aan de orde wanneer is vastgesteld dat van een reëel risico geen sprake is.

Vraag:

Wat gaat de MJenV doen om etnisch profileren te stoppen? Heeft de MJenV enig idee hoe het voelt als je zonder aanleiding aan de kant wordt gezet?

Antwoord:

Bij de politie is geen ruimte voor discriminatie. MJenV heeft uw Kamer in zijn brief van 4 oktober 2016 geïnformeerd over het feit dat de politie met het meerjarige programma "De Kracht van het Verschil" – in de periode 2016-2018 een set aan inspanningen, activiteiten en projecten verricht om onder andere discriminatie te voorkomen. Er zijn vier strategische doelen: het versterken van de verbinding met de samenleving, het verbeteren van het vakmanschap (waaronder de aanpak discriminatie en betere proactieve politiecontroles), het ontwikkelen van een inclusievere werkcultuur bij de politie en meer diversiteit in de teams. De politie heeft naast de al eerder geïntroduceerde klachtenmodule in de politie-app eind 2017 een handelingskader gepresenteerd, dat als een richtsnoer dient voor alle agenten en helpt om het vakmanschap te vergroten.

MJenV is voornemens in de zomer van 2019 een actualisatie te geven met betrekking tot het beleid van voorkoming van discriminatie.

Vraag:

Wat heeft de MJenV gedaan met het signaal dat het zwartboek binnen de politie afgeeft? Wat is er het afgelopen jaar gebeurd? Welke doelen zijn behaald? Hoeveel mensen hebben straf gehad voor het vertonen van verkeerd gedrag?

Antwoord:

Discriminerend of uitsluitend gedrag wordt door de politie niet getolereerd. De afdelingen Veiligheid, Integriteit en Klachten zorgen voor een gepaste afhandeling van kwesties als discriminatie. De mate van het grensoverschrijdende gedrag bepaalt de bestraffing. Van een gesprek bij een misplaatste grap tot disciplinaire maatregelen bij herhaling of bij ernstigere misdrijvingen. Er zijn voorbeelden van disciplinaire bestraffing van gedrag, zoals omschreven in het zwartboek. Over het algemeen wordt niet breeduit gecommuniceerd over dergelijke straffen omdat dit individuele zaken betreft.

Vraag:

D66 had drie jaar geleden een motie ingediend die voorziet in de evaluatie van Wet verruiming mogelijkheden bestrijding financieel-economische criminaliteit. Waar blijft die evaluatie? Hoe vaak is de gewijzigde wet toegepast? Hoe vaak zijn strafverzwaringen toegepast? Hoe vaak zijn mensen daadwerkelijk vervolgd en kan de minister deze vragen meenemen in zijn evaluatie?

Antwoord:

Bij de Kamerbehandeling van de Wet verruiming mogelijkheden bestrijding financieel-economische criminaliteit is de motie Berndsen aangenomen die oproept tot een evaluatie van de wet, vijf jaar na inwerkingtreding. Onderdeel van de wet was de strafbaarstelling van fraude met gemeenschapsgeld. Dit jaar is door het WODC een nulmeting uitgevoerd. De evaluatie zal in 2020/2021 worden uitgevoerd. De uitkomsten van deze evaluatie zullen te zijner tijd met de Kamer worden gedeeld, ook op het punt van fraude met gemeenschapsgeld.